

ORDINUL
ARHITECTILOR
DIN ROMÂNIA

GHID DE ARHITECTURĂ

pentru încadrarea în specificul local din mediul rural

ZONA MĂRGINIMEA SIBIULUI

Ghidul de arhitectură se adresează:

- locuitorilor satelor
- administrației locale și regionale
- investitorilor publici și privați
- consultanților specializați în accesarea fondurilor europene
- proiectanților

în vederea fundamentării documentațiilor de urbanism și a întocmirii proiectelor pentru

- investiții din Programul Național de Dezvoltare Rurală
- investiții private
- investiții publice

COLECTIV DE ELABORARE

Coordonator:
m. Maria-Cristina GĂVOZDEA (arhitect urbanist)

Consultant științific:
drd. Ciprian ȘTEFAN (specialist în peisajul rural)

Echipa de autori:
m. Maria-Cristina GĂVOZDEA (arhitect urbanist)
dr. Dumitru BUDRALĂ (antropolog)
dr. Ovidiu BARON (specialist în peisajul rural)

Cu sprijinul:
Grupul Rural al O.A.R.

Tehnoredactare:
m. Maria-Cristina GĂVOZDEA (arhitect urbanist)

Corectură de text:
dr. Ana PASCU (filolog)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
**Ghid de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural: Zona
Mărginimea Sibiului / ed.: Ordinul Arhitecților din România. - Sibiu : Astra Museum,
2017**
ISBN 978-606- 733-217- 9

Ghidul a apărut cu sprijinul **Ordinului Arhitecților din România**
și a fost finanțat din Fondul „Timbrul Arhitecturii”.

ROSTUL GHIDULUI

Rostul acestui material este de a furniza un instrument de lucru locuitorilor din mediul rural, autorităților locale, investitorilor, proiectanților și consultanților implicați în procesul de construire sau elaborare a unor regulamente de construire în mediul rural.

Ghidul își propune să fie un set de reguli ușor de aplicat, cu exemple clare (inclusiv de tipul AȘA DA sau AȘA NU), care să faciliteze alegerea modelelor adecvate de către cei ce vor să construiască în mediul rural. În același timp, ghidul intenționează să ușureze activitatea echipelor de proiectare/consultanță în alegerea configurațiilor, a materialelor și a tehnologiilor necesare construirii în mediul rural, fie că vorbim despre proiecte finanțate prin PNDR, despre elaborarea documentațiilor de urbanism sau despre simple intervenții cu finanțare exclusiv privată.

Obiectivul esențial al acestui ghid este păstrarea nealterată a spiritului așezărilor în care sunt propuse proiectele și creșterea calității vieții, conservând, în același

timp, tradițiile și peisajul cultural existent – acestea fiind, de fapt, chiar resurse pentru dezvoltarea durabilă în mediul rural. În acest sens, există deschidere pentru abordări specifice secolului al XXI-lea care țin cont de resursele locale, de energiile regenerabile, precum și de cunoașterea acumulată local (meșteșugurile și tehnica populară).

Proiectele de succes din mediul rural evidențiază faptul că există o legătură foarte strânsă între calitatea peisajului natural, a celui construit și calitatea vieții. Viitorul oricărei comunități depinde de modul în care își administrează resursele.

Mediul construit (construcțiile de orice fel) poate fi o resursă extrem de valoroasă sau, din contră, doar un consumator de resurse. În acest sens, prezentul material propune soluții care pun în valoare înțelepciunea tradiției constructive locale, a utilizării responsabile a resurselor locale, dar, în același timp, oferă soluții noi, ce țin de materialele și tehnicile moderne de construcție și de sursele de energie regenerabilă.

IMPLICAREA COMUNITĂȚII ÎN GOSPODĂRIREA RESPONSABILĂ A MEDIULUI CONSTRUIT

Grija cu care întreținem, reparăm sau construim, fie că este vorba de casele tradiționale, părințești sau de clădiri noi, reprezintă un proces ce presupune asumarea unei responsabilități față de întreaga comunitate. Orice clădire trebuie percepută în primul rând ca o componentă a ansamblului așezării satești. Astfel, o clădire trainică, frumoasă, care își îndeplinește bine rostul pentru care a fost construită, ar trebui să fie un motiv de mândrie pentru întreaga comunitate. Acest lucru devine și mai evident, mai relevant, în cazul clădirilor cu funcțiuni publice, comunitare: primăria, școala, căminul cultural, dispensarul, clădirile de cult etc.

Principiile care vor sta la baza oricărei intervenții asupra mediului construit din zonele rurale (fie că este vorba de conservare, întreținere, modernizare sau construire) sunt următoarele:

- respectul pentru moștenirea culturală; se va urmări cu precădere integrarea în context prin păstrarea nealterată a identității așezării, a peisajului construit și a celui natural;
- responsabilitate față de urmași; îmbunătățirea condițiilor de viață din prezent prin valorificarea resurselor locale în mod judicios, pe termen lung, pentru a rămâne disponibile și generațiilor viitoare;
- utilizarea surselor de energie regenerabile;
- valorificarea amplasamentului astfel încât forma/volumetria și înfățișarea clădirii să reflecte climatul local: orientare și însoțire, umiditate și vânturi dominante, oscilații de temperatură etc.
- utilizarea materialelor și a tehnicilor tradiționale, care, de fapt, reflectă soluțiile cele mai bune, cristalizate de-a lungul timpului pentru condițiile de mediu locale.
- utilizarea materialelor reciclabile și refolosirea apelor uzate și pluviale.

Pentru noile programe/funcțiuni propuse în mediul rural, întotdeauna se vor analiza următoarele aspecte:

- Relevanța: „Cât de necesară este această nouă clădire sau acest nou ansamblu pentru comunitate? Cum se va asigura întreținerea și funcționarea noilor clădiri?”
 - Incluziunea socială: „Cât de echitabilă este repartizarea serviciilor, a utilităților, a facilităților de producție în teritoriu?”
- Se va urmări favorizarea accesului tuturor membrilor comunității în aceeași măsură la noile funcțiuni.

Dezvoltare comunitară prin calificare profesională și încurajarea economiei locale

În anumite comunități, deși există resurse de materie primă valoroase, acestea sunt neglijate de localnici, iar meșteșugul prelucrării lor s-a pierdut. În această situație, este necesară calificarea localnicilor, astfel încât să poată avea acces la resurse, în vederea susținerii unor activități de economie socială capabile să aducă un venit constant în comunitate.

Acest principiu este extrem de important atât datorită rezultatului direct de ieșire a investiției prin utilizarea forței de muncă locale, cât și datorită efectului pe termen lung pe care îl asigură: în teritoriu rămân nu numai funcțiunile capabile să deservească locuirea, ci și personalul calificat capabil să le utilizeze.

Acest deziderat se poate atinge doar printr-o politică investițională coerentă, care trebuie să urmeze niste pași necesari, cum sunt:

- cooptarea localnicilor adulți și lipsiți de ocupație ca mână de lucru, pentru început, necalificată;
- aducerea în teritoriu a inginerilor, a maiștrilor, a tehnicienilor și a muncitorilor capabili să instruiască și să asigure calificarea lucrătorilor necalificați;
- organizarea de cursuri practice și de cursuri de formare și de calificare pentru localnici;
- dezvoltarea unor centre de valorificare a materialelor de construcție ecologice rurale, cu aplicații în domeniul construcțiilor;
- pe măsura derulării programului, gradul de calificare a personalului crește; consecutiv, cresc remunerația și capacitatea de a întreține locuințele nou create;
- atingerea obiectivelor avute în vedere la terminarea programului: aceste funcțiuni productive vor rămâne în teritoriu, urmând să deservească întreaga așezare în ansamblul ei; în plus, la terminarea programului, zona va fi locuită de un segment de populație productiv. Oamenii vor putea să presteze munci calificate în cadrul așezării, dar și în vecinătate, fiind astfel capabili să-și întrețină casele și gospodăriile.

Rostul arhitectului

Arhitectul are rostul de a îmbina oportunitățile cu resursele și nevoile beneficiarilor, indiferent dacă aceștia sunt o familie, o firmă, un ONG sau autorități locale, și de a oferi soluții realiste în timp util. Reușita demersului său este direct proporțională cu adecvarea proiectului la cele enumerate mai sus. Aceste lucruri nu trebuie rupte din contextul mediului rural românesc de început de secol XXI, în care confuzia dintre valoare și nonvaloare este mult prea des întâlnită. În acest sens, arhitectul are și rolul de a-și consilia beneficiarul (fără a-l manipula), pentru a asigura premise realiste unor proiecte/demersuri ce au ca finalitate sporirea calității vieții, inclusiv prin atributele mediului natural sau ale fondului construit la care participă în mod direct. Rostul lui este să aducă echilibrul acolo unde este chemat.

CUPRINS

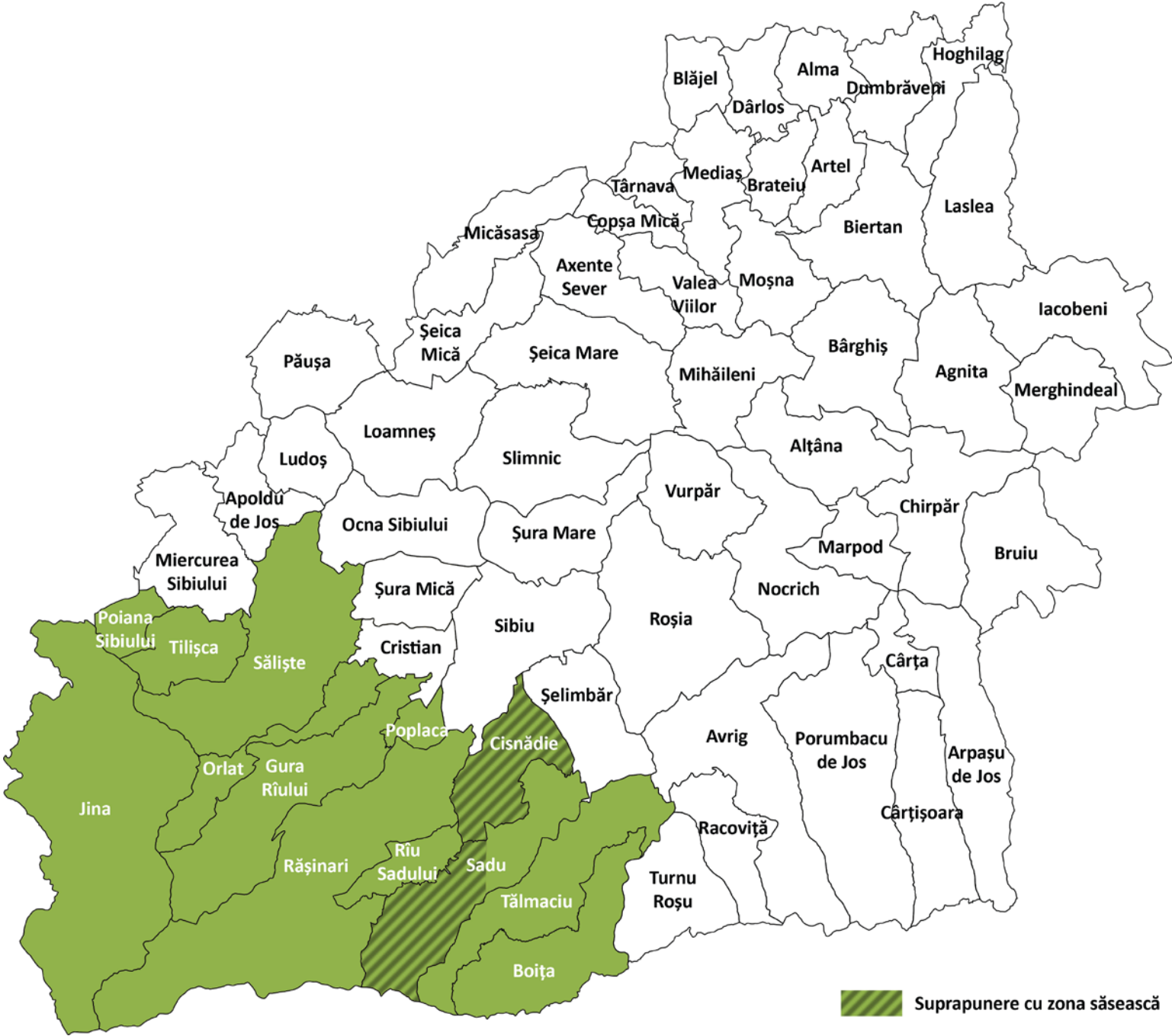
Rostul ghidului	1
Implicarea comunității în gospodărirea responsabilă a mediului construit	2
1. Zona	4
1.1. Delimitarea geografică a zonelor după unități administrativ-teritoriale	4
1.2. Precizarea caracteristicilor zonei	5
2. Specificul local	6
2.1. Peisajul cultural rural	6
2.2. Tipologii de sate	7
2.3. Tipologii de gospodării	8
2.4. Tipologii de construcții	10
3. Amplasarea construcțiilor	12
3.1. Amplasarea în vatra satului	13
3.2. Amplasarea în afara vetrei satului	16
3.3. Amplasarea departe de sate	17
3.4. Indici urbanistici	18
4. Elementele de construcție	20
4.1. Acoperișul	20
4.2. Pereții	26
4.3. Fundațiile	28
4.4. Tâmplăria și golurile	29
4.5. Porțile și împrejuririle	32
4.6. Elementele decorative	34
5. Performanța energetică	36
6. Anexe și acareturile	38
7. Amenajări interioare	39
8. Amenajări exterioare	40
9. Spațiul public	43
Anexa 1. Studiu de amplasare și încadrare în imaginea așezării	46
Anexa 2. Glosar de termeni utili	47
Credit imagini	48
Bibliografie	48

1.1. Delimitarea geografică a zonelor după unități administrativ-teritoriale

Mărgimea Sibiului se întinde de la defileul Oltlui, începând cu localitatea Boita, trecând prin Tâlmăciu, Tâlmăcel, Sadu, Râu Sadului, Rășinari, Poplaca, Gurarașii, Râulul, Orlat, Fântânele, Sibiel, Vale, Săliște, Gales, Cristian, Tilișca, Rod, Poiana Sibiului și terminând cu Jina, până la limita cu comuna Șugag din județul Alba, de-a lungul Munților Lotruului și al munților Cindrel și în imediata vecinătate a orașului Sibiu.

Mărginimea Sibiului cuprinde toate satele de pe teritoriul administrativ al următoarelor localități din județul Sibiu:

- Boița (Boița, Lazaret, Lotrioara, Paltin)
- Gura Râului (Gura Râului)
- Orlat (Orlat)
- Poiana Sibiului (Poiana Sibiului)
- Poplaca (Poplaca)
- Râșinari (Râșinari, Prislop)
- Sadu (Sadu)
- Săliște (Aciliu, Amnaș, Fântânele, Gașeș, Mag, Săcel, Săliște, Sibiel, Vale)
- Tâlmăciu (Tâlmăciu, Colonia Tâlmăciu, Tâlmăcel)
- Tilișca (Rod, Tilișca)
- Jina (Jina)

Locuitorii vechilor zone de frontieră romană, otomană și austro-ungară erau numiți „mărgineni”, inclusiv în zonele ce aparțin, în prezent, județelor Hunedoara, Alba și Brașov. Așa că și zona de frontieră aflată în apropierea Sibiului, un puternic centru meșteșugăresc și comercial, a primit denumirea de Mărginimea Sibiului.

Ocupația principală a locuitorilor acestei zone a fost, de-a lungul timpului, creșterea animalelor. Localitatea Boita păstrează în denumire trimiterea către creșterea boilor, dar mărginenii au crescut îndeosebi oi. Viața lor se desfășura în funcție de calendarul și de rigorile transhumantei; astfel, spațiul de păștori și de viață era mult mai amplu, ajungând până în țările vecine, dincolo de ansamblul zonei carpato-danubiano-pontice. Acest obicei a permis circulația tradițiilor și a mentalităților, precum și a modelelor constructive în spațiul românesc, fapt pentru care există numeroase asemănări între construcțiile din Mărginime și cele din zone submontane din sudul și estul României. În vremuri grele, mărginenii au migrat peste munte, punându-și amprenta decisiv asupra a numeroase sate.

Teritoriul este delimitat de granițe naturale: râul Olt, cu al său defileu, Munții Lotrului și munții Cindrel. Morfologia peisajului cuprinde următoarele trepte morfogenetice: montană, deluroasă piemontană și depresionară.

Clima temperat-continentală moderată, de nuanță central-europeană, este mai răcoasă și mai umedă, cu puține zile însorite, cu precipitații reduse iarna și mai abundente în timpul verii. Distingem trei zone climatice, din cauza diferențelor mari de altitudine:

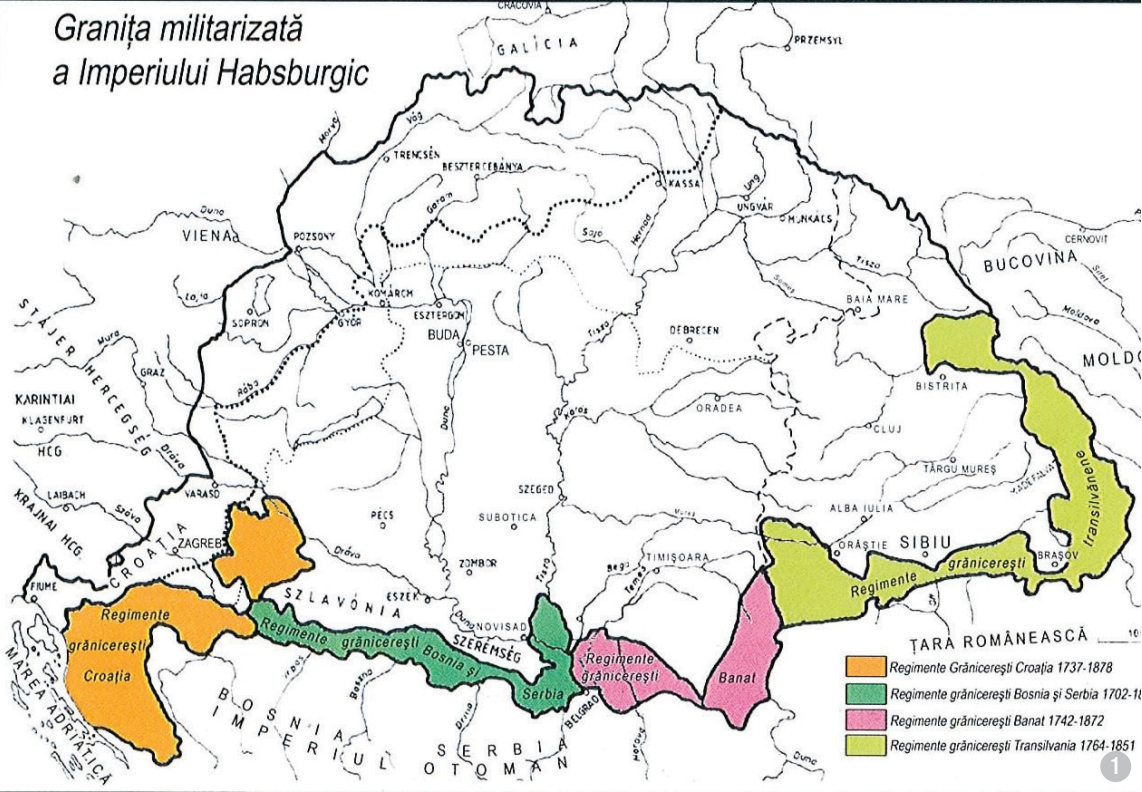
- etajul montan inferior, sub 1 000 m: climă blândă;
- etajul montan superior, 1 000 – 1 800 m: climă temperat-moderată;
- etajul alpin și subalpin, peste 1 800 m: climă rece și umedă, cu șase luni de iarnă.

Populația, predominant românească, a interferat cu alte etnii învecinate, precum și cu unele mai îndepărtate, din cauza calității de zonă de frontieră și a transhumanței pe teritorii vaste, pe care oierii o practicau în vechime (din Dobrogea spre Marea Adriatică, din Peninsula Balcanică până în munții Caucaz). În prezent, oierul transhuman mai este practicat doar pe distanțe mici, de la munte la vale, cel mult în județele vecine.

Se înregistrează o migrație a locuitorilor spre localitățile mai apropiate de municipiul Sibiu din motive economice, compensată, în mare măsură, de sporul natural local.

Ocupația principală a mărginenilor este creșterea oilor, cu prelucrarea primară a produselor derivate.

Economia locală s-a bazat pe creșterea animalelor, în special a ovinelor, pe agricultură și meșteșuguri tradiționale. Cadrul geografic a permis dezvoltarea continuă a creșterii ovinelor și a pădurăritului. Ambele au dus la apariția de noi meșteșuguri, cum ar fi: confecționarea textilelor din lână, pielăritul, cojocăritul și joagăritul – prelucrarea materialului lemnos în joagăre acționate hidraulic.

agricultură (de subsistență): cultivarea de cartofi (grumpeni), plante furajare
trifoi, lucernă, borceag, sfeclă, plante textile (în, cânepă), cereale (grâu, orz,
ovăz), zarzavaturi și legume
pomicultură: meri, peri, pruni
prelucrarea primară a produselor agricole
cărăușie, pescuit, vânătoare, culesul fructelor de pădure și al ciupercilor, albinărit

prelucrarea texturilor și a lânii
prelucrarea seului de oaie pentru lumânări
prelucrarea pieilor și joacăritul
pădurăritul, strâns legat de jogărit după a doua jumătate a secolului al XIX-lea

Mărgininea Sibului are un potențial turistic semnificativ, având încă o puternică identitate locală. Producerea brânzeturilor după rețete străvechi și comercializarea lor pe întreg teritoriul țării le-a conferit mărginenilor renume, iar practica oieritului tradițional într-un peisaj alpin bine conservat oferă turiștilor o experiență rară în zilele noastre.

Acest potențial este și un pericol pentru identitatea culturală locală, pe care turismul riscă să o piardă, în tentația de a se moderniza necondiționat. Există deja numeroase pensiuni și dotări turistice care oferă un confort modern, îmbrăcat în forme străine locului. Acestea scad valoarea experienței turistice în ansamblul ei și subminează cultura locală.

Recomandăm promovarea unui turism respectuos față de valorile culturale și naturale ale comunităților locale, precum și consolidarea acestora prin creșterea economică bazată pe resursele specifice zonei.

2. SPECIFICUL LOCAL

2.1. Peisajul cultural rural

Mărginimea s-a dezvoltat ca o zonă agropastorală, cu pășuni montane abrupte, cu coame de munte acoperite de păduri de rășinoase și cu sate așezate îndeosebi în văi, pe marginea râurilor sau a pâraielor. Zonele de luncă de pe marginea apelor și spațiul depresionar au permis cultivarea cerealelor și a legumelor, dar specificul reliefului a favorizat îndeosebi practicarea creșterii animalelor. Satele din Mărginime alcătuiesc un evantai simbolic, străjuit de munte, cu deschidere către Sibiu și cu căi de comunicare – trecători – mai mari sau mai mici, de la Valea Oltului până la Șugag, care au permis circulația neîngrădită a oamenilor și a oilor de pe un versant montan pe celălalt.

Pe pășunile înalte, uneori până pe coamele montane, au fost ridicate construcții specifice păstoritului, îngrijirii animalelor, prelucrării laptelui și a produselor derivate, precum și locuirii temporare. Mai toate construcțiile au fost făcute din lemn, cu fundație din bolovani. Stănele erau construite la distanțe considerabile una față de cealaltă, cu colibe păstorești, șuri și țarcuri pentru oi.

Colibele se pot vedea de pe o coamnă pe alta, dar și în depărtare, de-a lungul văii Sebeșului. Ele erau folosite predominant cu caracter sezonier: pe durata sezonului cald, familia se muta la colibă cu animalele și păsările din gospodărie. Pe lângă fânețe, existau și unele parcele cultivate, îndeosebi cele cu expunere spre est. Se cultivau cartofi, grâu, orz sau ovăz. Solul nu era cultivat doi ani consecutiv, fiind sărac în nutrienți. Pentru îngrășarea solului, țarcul oilor era mutat de la an la an, în spațiul respectiv urmând a fi realizate culturi agricole.

Colibele reprezintă o prelungire a gospodăriei în zona de fânețe, la jumătatea secolului al XX-lea ajungându-se ca unele comune să aibă chiar 300 de colibe în zona montană. În prezent, multe dintre acestea au dispărut, făcând loc, în unele cazuri, caselor de vacanță.

Vegetația

Din punct de vedere geografic, zona se caracterizează ca fiind montană, cu piscuri înalte, acoperite cu pajiști alpine, pinete montane și amestec de foioase cu rășinoase. În zona piemontană, spre zona înaltă (până la 1 200 m), întâlnim păduri de foioase formate din stejar și fag, amestecate treptat cu pin și molid. Se întâlnesc fânețe și locuri pentru arătură – moșia satului –, dar și livezi de pomi fructiferi, adaptați condițiilor locale.

Peisaj rural din zona fânețelor, la peste 1 000 m altitudine

Fragment de sat, la peste 900 m altitudine

Peisaj rural: sat dezvoltat în lungul văilor, la peste 500 – 600 m altitudine

Agricultura

Terenul localităților din Mărginime, de la șes la munte, a fost împărțit astfel încât să acopere toate nevoile de locuire și de hrană, în următoarele categorii: teren constructibil, teren arabil, fânețe, pășuni și păduri. Zona agricolă a fost mult mai mică decât cea ocupată de pășuni și de păduri, fiind extinsă, de-a lungul timpului, prin defrișări punctuale, care au lăsat și denumiri în graiul local: *aruncuri*, *teiș* (Tălmăcel), *curături* (Poplaca, Jina), *arsuri*, *arșiță* (Jina, Fântânele), *runc* (Săliște, Vale, Jina), *bărc* (Săliște). Loturile cultivabile sunt denumite, local, *delnițe* sau *soști*. Suprafețele înclinate au impus, în numeroase locuri, agricultura de coastă sau în terase (răzoare), loturi mici cultivate în special cu cartofi existând și în zona colibelor.

Culturile agricole din zonă cuprind cereale (porumb, grâu, secară, orz),

cartofi, plante furajere (trifoi, lucernă, borceag, sfeclă), plante textile (în, cânepă), zarzavaturi și legume. În trecutul mai îndepărtat, cultura de bază era reprezentată de mei (păsat). Grâul de toamnă sau bătrânesc se cultiva în vatra satului, iar grâul de primăvară se cultiva și în zonele de pădure, alături de cartofi, orz sau ovăz. Orzul și secara se cultivau pe suprafețe reduse, ovăzul dând rezultate bune și în zona colibelor. Loturile cu cartofi, foarte importante în Mărginime, sunt cunoscute sub denumirea de crumpeniști.

La stână, solul nu era cultivat doi ani consecutiv, fiind sărac în nutrienți. Pentru îngrășarea solului, țarcul oilor era mutat de la an la an, în spațiul respectiv urmând a fi realizate culturi agricole.

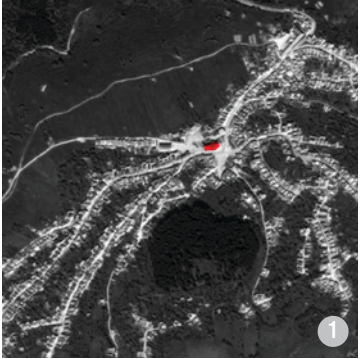
Plantațiile cu pomi fructiferi s-au extins, în unele sate, începând cu sfârșitul secolului al XIX-lea, mai ales în Fântânele, Sibiel, Vale și Săliște. S-au cultivat în special merii, dar și perii și prunii, mai rar apărând cireșii, vișinii și nucii.

Clasificări

Peisajul Mărginimii Sibiului este predominant agrar în zona colinar-depresionară, terasat în zona mai înaltă, cu fânețe și grădini de pomi fructiferi, mai puțin cu cereale și plante textile.

Peisaj rural: vatra satului, la peste 900 m altitudine

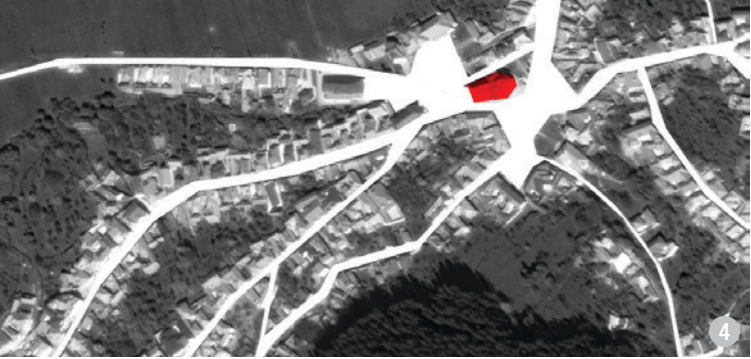
Probabil inițial răsfirate, așezările de pe coamele montane s-au încheșat în perioada Regulamentului terecian, pentru a servi mai bine detașamentelor de grăniceri. Sunt dezvoltate tentacular, în lungul drumurilor de coamnă (la peste 900 m altitudine).

Sat dezvoltat tentacular, în lungul drumurilor de acces prin văi (500 - 900m altitudine).

Sat din vale, dezvoltat în lungul drumurilor (370 - 500 m altitudine)

Gospodăriile din satele dezvoltate în lungul văilor și al drumurilor de coamnă se succed pe drum, cu parcele de lățimi similare celor din vale, dar mult mai puțin adânci, fiind condiționate de relieful accidentat. Grădinile din spatele șurii sunt mai mici sau lipsesc, această lipsă fiind compensată de existența colibelor din zona pășunilor.

Drumurile satelor de la poalele munților și dealurilor sunt deseori sinuoase, cu gospodării de dimensiuni medii, cu o densitate superioară a populației.

Satele din vale sunt mai puțin dens locuite: drumurile sunt mai puțin sinuoase, parcelele au suprafețe mai mari, relativ înguste la stradă și dezvoltate pe lungime, cu grădini consistente de legume și zarzavat sau livezi în spatele șurii.

2.2. Tipologii de sate

Satele Mărginimii Sibiului sunt de tip adunat, dezvoltate organic de-a lungul cursurilor principale de apă și al drumurilor, de la poalele muntelui – zona colinar-depresionară – până pe culmea montană, la altitudinea de cca 1 300 m. Distanțele dintre sate sunt relativ mici, ținându-se lanț, de exemplu: Fântânele, Sibiel, Vale, Săliște, Galeș, Tilișca.

Așezarea specifică Mărginimii se compune din:

- vatra satului, cu străduțele care pleacă din drumul principal ce brăzdează fiecare localitate, unde se găsesc gospodăriile alipite, aliniate la stradă
- zona de fâneță, unde colibele completează gospodăriile din sat.

Amnaș, sat aparținând orașului Săliște

Fântânele, sat aparținând orașului Săliște

2.3. Tipologii de gospodării

Gospodăriile marginene au dimensiuni relativ mici față de cele ale satelor învecinate, deoarece familiile de păstori locuiau în sat doar în perioada rece a anului, în restul timpului trăind în colibe din zona fânețelor. Casele erau de dimensiuni relativ egale, dispuse una lângă alta, în șir neîntrerupt. Suprafața totală a gospodăriei varia de la 500 mp la 2 000 mp, în funcție de amplasarea în așezare.

S-au identificat două tipuri de gospodării:

1. **Gospodăria simplă**, cu poartă și porțiță de acces, formată din casă, aliniată cu lățimea la stradă, șura, cu unul sau două grajduri, amplasată perpendicular, cu latura lungă pe lățimea casei. În componența acestei gospodării intră și cotețul de găini și alte mici acareturi.

2. **Gospodăria cu ocol întărit**, având toate anexele gospodărești amplasate în plan dreptunghiular sau pătrat, formând o mică fortificație. Evolutiv, în gospodăria cu ocol întărit apare și „căsoaia” – o construcție dispusă paralel cu casa de locuit, unde locuiau bătrânii.

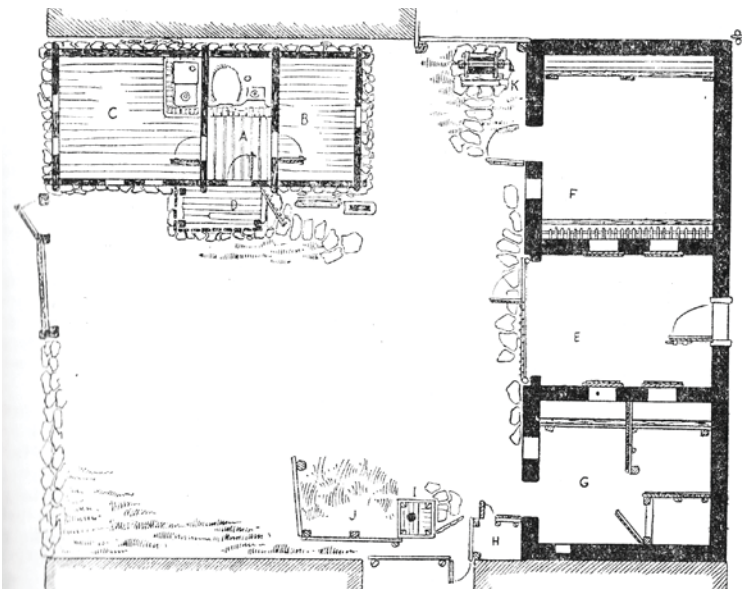
Accesul în gospodărie se face printr-o poartă monumentală, în aceasta – sau în lateral – fiind delimitată o porțiță. Modul clasic de amplasare a construcțiilor în gospodărie este următorul: casa era așezată la linia străzii cu latura îngustă, șura cu grajdurile – pe latura din spate a curții, celelalte construcții mai mici fiind amplasate pe una sau pe ambele laturi, între casă și șură. În situațiile în care gospodăria avea și bucătărie de vară, aceasta era amplasată tot la stradă, în fața casei. În interiorul curții pietruite, erau așezate riguros mijloacele de transport, precum și stivele de lemne. Grădina din spatele șurii era fie cultivată cu legume și zarzavaturi, fie cu pomi fructiferi.

Stănele aveau colibe pentru adăpostirea oamenilor și a uneltelor; unele aveau și ocol întărit. La colibe, familiile se mutau pe perioada sezonului cald.

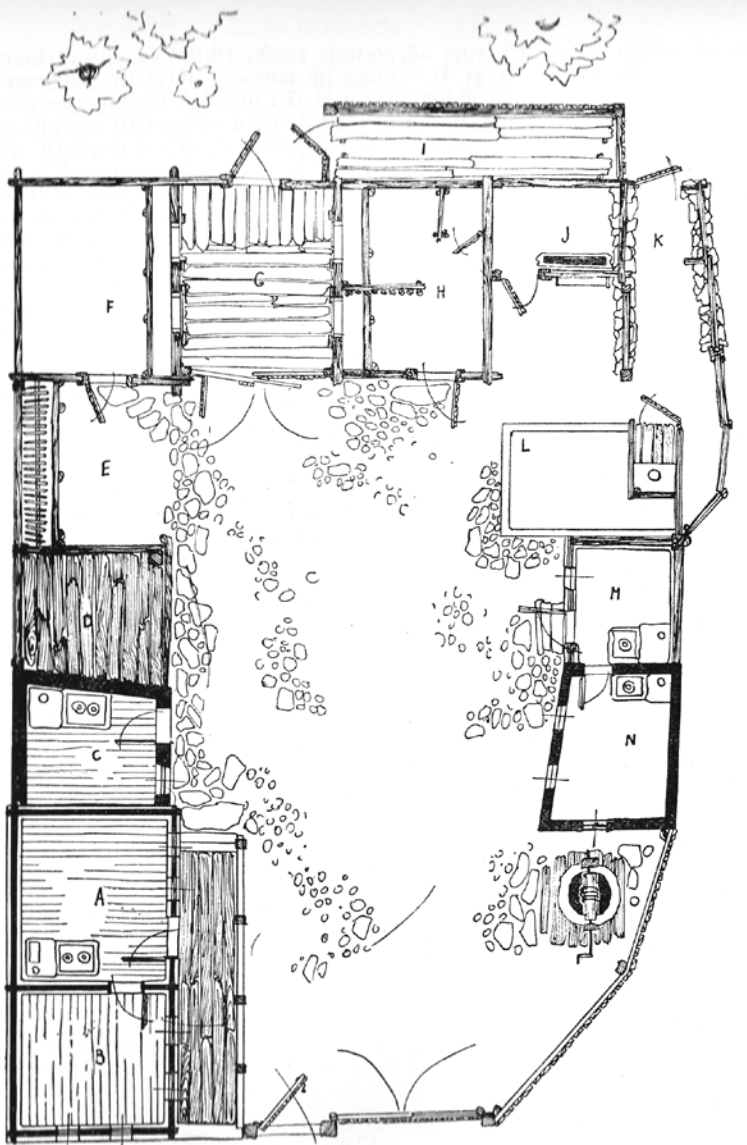
În anumite locuri, erau doar țarcuri pentru oi, pe lângă care ciobanii dormeau în toțe sau sub comarnic. Ambele erau protecții minime, pentru ca ciobanii să doarmă afară, lângă oi, pentru a reacționa cât mai rapid la atacurile animalelor sălbatice.

Toțele aveau dimensiunea unui pat în interior, închis pe trei laturi și cu acoperiș. Unele dintre ele erau deschise pe o latură, altele aveau un fel de ușă/chepeng cu deschidere pe verticală, care avea și rol de umbrar în zilele de vară. Acestea erau realizate din scânduri de lemn, lăturoaie, etanșate cu umplutură de mușchi și pământ. Uneori erau acoperite cu cetină.

Comarnicul era un panou realizat din scânduri sau lăturoaie, pe care ciobanul îmbrăcat în șubă îl așeza în spatele lui, sprijinit pe latura lungă de pământ. Era orientat către vânt/intemperii și asigura o minimă protecție față de animale.

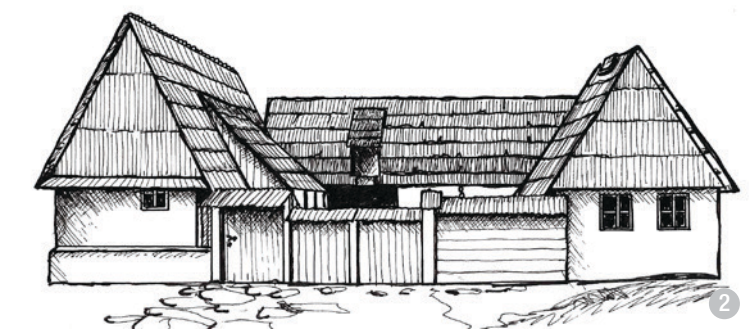
Gospodărie simplă: A – tindă; B – celar; C – cameră; D – privariu; E – șură; F și G – grajd; H – cocină; I – latrină; J – loc de depozitare a gunoii

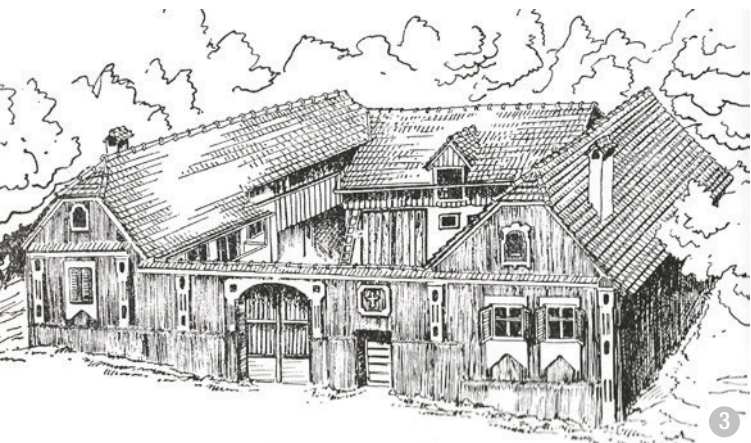
Gospodărie cu ocol: A – casă; B – casă frumoasă; C – bucătărie de vară; D – „subșop” pentru lemne; E – „sub șop” grătar pentru oi; F și H – grajd de vite; G – șură; I – „chimnicar” cu paturi pentru poame; J – cocini; K – trecere; L – groapă de gunoi; M – bucătăria bătrânilor; N – casa bătrânilor; O – fântână

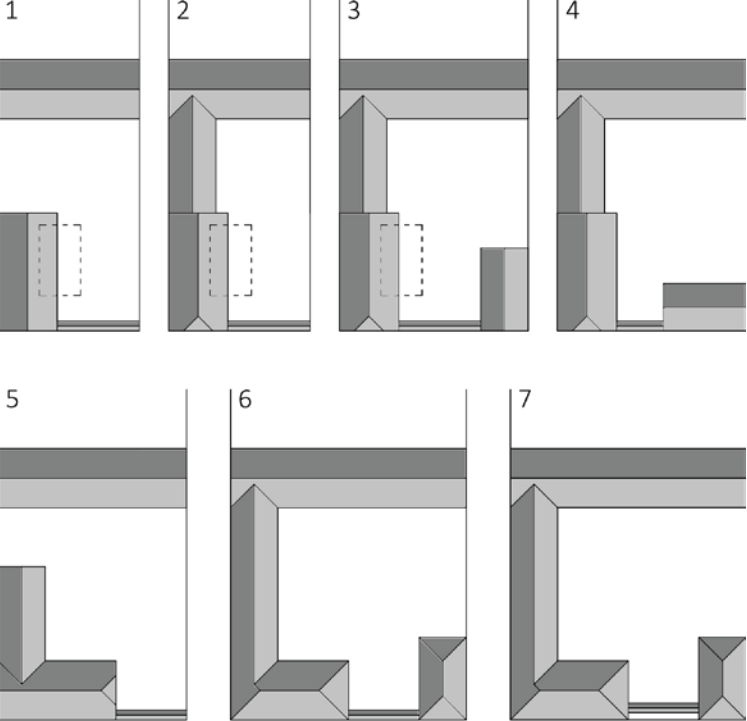
Gospodărie simplă

Gospodărie simplă din satul Rășinari

Gospodărie veche, cu ocol, din Poiana Sibiului

Tipuri de gospodării întâlnite în zonă:
1 – 4: gospodării tradiționale, cel mai des întâlnite;
5, 6: Începând cu a doua jumătate a secolului trecut, apare acoperișul în 4 ape.
7: În satele de pe coamele munților (Jina, Poiana Sibiului, Rod), încep să apară, tot în a doua jumătate a secolului XX, fronturile în zigzag și muchiile exterioare ale zidurilor curbate, fapt care produce o imagine stradală aparte în aceste sate.

Gospodărie cu ocol

2.4. Tipologii de construcții

Amplasarea construcțiilor

În vatra satului, gospodăriile erau așezate în lungul drumului, respectiv al văii, în funcție de direcțiile de acces către diferite puncte de interes. Construcțiile erau așezate în cadrul gospodăriei după obiceiul locului: casa, cu latura scurtă la stradă și cea lungă spre curte, șura – perpendiculară pe direcția casei. Casele erau așezate pe latura cea mai însorită a terenului, astfel încât aveau mereu un perete plin către curtea vecinului.

În zona fânețelor, colibe erau amplasate la adăpost de vânturi, deseori între arbori, niciodată pe coamă. Orientarea lor și cea a accesului țineau cont de direcția vântului local și de însorire.

Forma și dimensiunile

În plan, toate construcțiile erau dreptunghiulare, latura scurtă fiind dictată de dimensiunile lemnului de construcții disponibil local. Privariul, așezat în lungul construcției principale, cu o lățime de maximum 3 m și o lungime de 2/3 din lungimea construcției, creează, împreună cu aceasta, o formă compusă: două dreptunghiuri alipite, de dimensiuni diferite. Uneori, și volumul surii prezintă una sau două extinderi înspre grădina din spate, în general, pe lățimea traveelor laterale.

Excepție face ocolul pentagonal de stână, realizat astfel încât oile să nu poată fi încolțite de lup, în eventualitatea în care acesta reușea să intre.

Proporțiile

În tabloul general al arhitecturii specifice Mărginimii, se constată diferențe de proporții în funcție de configurația terenului și de tipul de învelitoare.

În funcție de terenul unde era amplasată gospodăria, se disting elevația, soclul din piatră mai înalt și pereții construcției. Aici, pana de coamă este raportată la terenul din spatele gospodăriei.

În funcție de tipul de învelitoare, se disting proporțiile specifice:

- în cazul învelitorii din șindrilă: acoperișul are 2/3 din registrul pe verticală, restul de 1/3 fiind soclul și pereții casei de locuit.
- în cazul învelitorii din țiglă solzi sau profilată (apare în perioada interbelică și se extinde după al Doilea Război Mondial): acoperișul reprezintă 1/2 din registrul pe verticală, cealaltă jumătate fiind soclul din piatră/cărămidă și pereții casei de locuit.

Construcțiile realizate după anii 1950 mențin, în general, specificul volumelor, dar prezintă deschideri ale ferestrelor cu proporții nespecifice zonei, mult mai late, modificând imaginea de ansamblu a construcțiilor.

După anii 1990, armonia proporțiilor specifice zonei nu a mai fost păstrată în prea multe situații: au apărut construcții de dimensiuni mult prea mari, acoperișuri în multe ape, ferestre cu forme și dimensiuni nespecifice, materiale și culori stridente.

Materialele

Materialele folosite în mod tradițional în construcții sunt:

- piatra de râu, pentru fundații și soclu (în zona de la poalele muntelui)
- piatra de țanc, pentru fundații și soclu (în zona de culme)
- lemnul, ca talpă de fundații, pentru pereți din bârne de lemn, podea, tavan, tâmplărie, șarpantă, șindrilă
- pământul galben, folosit ca liant, amestecat cu pleavă de cereale
- nisipul și varul, folosite pentru mortar, ca liant și tencuieli interioare și exterioare
- tencuiala interioară aplicată pe ceruială de lemn, cu rol de izolator termic.

Ulterior, începând cu localitățile de la poalele muntelui, sunt introduse cărămida și tencuiala din var și nisip, țigla ceramică.

Culorile

- culorile naturale ale materialelor folosite, netratate
- culorile materialelor tratate cu soluții tradiționale pentru rezistență la intemperii (ulei ars etc)
- culori pe bază de pigmenți naturali (oxizi de titan, zinc, fier, crom etc.)

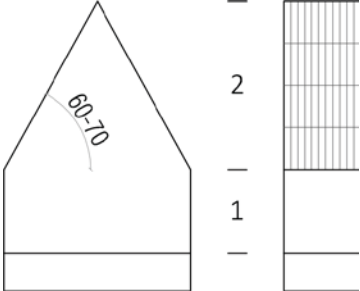
Stână cu ocol pentagonal

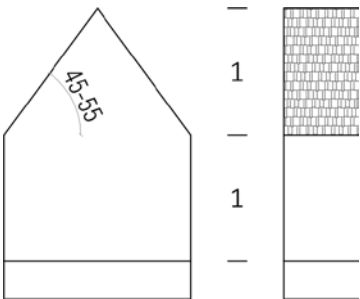
Casă cu acoperiș învelit cu șindriță

Casă din zidărie cu acoperiș în trei ape, alături de o casă din lemn cu acoperiș în două ape

Proporțiile construcției din lemn, cu acoperiș în două ape și învelitoare din șindrilă: acoperișul reprezintă 2/3 din înălțimea construcției, fără soclu.

Proporțiile construcției din zidărie, cu acoperiș în trei ape și învelitoare din țiglă solzi: acoperișul reprezintă 1/2 din înălțimea construcției, fără soclu.

Case țărănești, Poiana Sibiului

Colibă cu obor

Învelitoare din șindrilă

Țiglă ceramică solzi, aspect natural

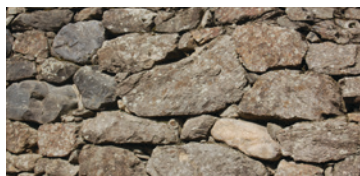
Tencuială pe zidărie de cărămidă sau pe bârne de lemn, în culoare pe bază de pigmenți naturali

Zidărie de cărămidă plină, tencuită la interior în spațiile locuite și la exterior pe fațadele dinspre stradă și curte

Perete din bârne de lemn, etanșat cu pământ galben și pleavă de cereale

Soclu din piatră

Casă cu poartă din Tălmăcel

Casă bătrânească din bârne, cu podmol, din Rod

Casă cu privariu din Fântânele

Amplasarea construcțiilor aliniate la drum, datorată Regulamentului terezian

Casă cu privar și pivniță

Casă cu privar pe zidărie de piatră

3. AMPLASAREA CONSTRUCȚIILOR

Ghidul vizează atât construcțiile existente, cât și construcțiile complet noi.

Se vor respecta, în primul rând, reglementările Planului Urbanistic General, ale Codului Civil, legile, normativele și celelalte reglementări specifice, aflate în vigoare la data întocmirii proiectului.

Nu se recomandă derogări de la regulamentele locale de urbanism prin documentații de tip PUD/PUZ.

În cazul elaborării acestora, ele vor cuprinde documentația aferentă studiului de amplasament și încadrare în volumetria de ansamblu, conform *Anexei 1*, inclusiv identificarea **zonelor de risc** (harta de inundabilitate, alunecări de teren etc.).

Construcții noi, confortabile și moderne pot fi realizate respectând specificul local tradițional, căpătând astfel o valoare deosebită și contribuind la valoarea superioară a întregului ansamblu din care fac parte.

Conversia: reprezintă adaptarea unui spațiu la un mod de utilizare diferit de cel pentru care a fost conceput.

De exemplu: transformarea unei cămări în baie, transformarea podului în spațiu de locuit etc.

Extinderea: reprezintă construirea unor părți de construcție suplimentare construcției existente sau extinderea anumitor activități în spații construite inițial cu alt scop (conversie).

De exemplu: o cameră suplimentară etc.

Sistemul pavilionar: este un ansamblu de construcții de sine stătătoare, care alcătuiesc o unitate administrativă sau sunt destinate unui singur scop.

De exemplu: școli, cazarme, spitale etc.

Monovolum: este o construcție care adăpostește una sau mai multe activități într-un singur volum.

De exemplu: spitalele județene realizate după 1950 sunt, în majoritate, construite într-un singur mare volum.

Particularitățile locului unde dorim să intervenim sau să construim, fie în localitate, fie în afară, sunt cele care contribuie în foarte mare măsură la identitatea și farmecul locului, la valoarea culturală și comunitară. În acest sens, aspectul intervenției se va integra armonios în imaginea străzii și în peisajul de ansamblu perceput din punctele de belvedere cunoscute la nivel local.

Orice intervenție constructivă ar trebui să respecte specificul tradițional al locului, pentru a păstra sau chiar a adăuga valoare ansamblului din care face parte.

Intervențiile noi includ construcțiile complet noi, precum și conversiile și/sau extinderile construcțiilor existente. În ambele situații, se recomandă folosirea tehnicilor și a materialelor tradiționale locale, precum și a meșterilor locali.

Se recomandă **utilizarea în primul rând a fondului construit existent tradițional**. Recuperarea și adaptarea acestuia prin conversie, respectiv extindere, asigură într-o mai mare măsură păstrarea ambianței locale. Extinderile, împreună cu corpurile existente, vor respecta, ca ansamblu, prevederile pentru construcțiile noi.

De asemenea, unele construcții existente, care nu se integrează armonios în ansamblul existent, pot fi reintegrate și valorificate printr-o serie de lucrări de intervenție.

Modalitățile de extindere sunt:

- adăugirea la volumul existent, în lungul acestuia, prin ruperea pantei, asemenea privarului la case sau extensiilor șurii, cu o lățime de maximum 3 m și pe o lungime de maxim 2/3 din lungimea totală a construcției principale
- ca volum nou, similar ca formă și proporție, alipit sau conectat cu volumul existent prin spații de legătură
- prin conversia anexelor: șoproane, grajduri, șuri.

Pentru orice fel de intervenție (conversie, extindere, construcție nouă), se recomandă folosirea tehnicilor, a materialelor tradiționale originare și a meșterilor din zonă.

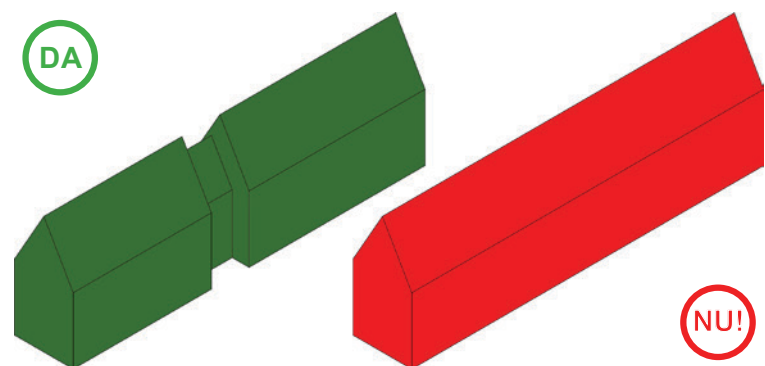
Construcțiile complet noi se vor realiza atunci când reabilitarea fondului construit existent nu constituie o opțiune reală, fie din cauza lipsei de disponibilitate a acestuia, fie din imposibilitatea de adaptare prin intervenție discretă la anumite exigențe ale funcțiunii dorite. Construcția nouă se va putea realiza cu materiale tradiționale, posibil în tehnici moderne, și va exprima momentul realizării ei. De asemenea, sunt permise și interpretări moderne ale arhitecturii tradiționale, dar acest gen de abordare este foarte delicat și ar trebui consultat un arhitect specialist în conservarea patrimoniului în astfel de situații.

Se recomandă amplasarea noilor construcții astfel:

a) **în vatra satului:** funcțiuni care pot fi adăpostite în volume mici (<120 mp), medii (120 – 250 mp) sau mari (>250 mp), care pot fi realizate în sistem pavilionar. *De exemplu: locuințe, birouri, administrație, cabinete medicale, puncte farmaceutice, agropensiuni, centre comunitare, educație (grădinițe, școli, afterschool, cluburi pentru copii etc.), ateliere meșteșugărești și de producție de dimensiuni mici, hale de producție și/sau prelucrare de dimensiuni reduse etc.*

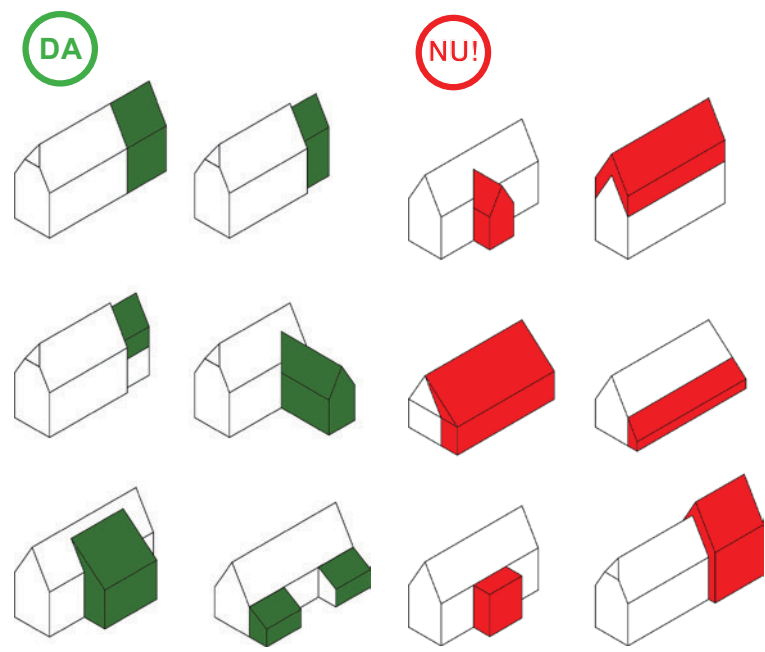
b) **în afara vetrei satului:** funcțiuni care necesită gabarite mari. Se va justifica amplasarea pe teren cu plan de încadrare în zonă (*Anexa 1*), care să evidențieze încadrarea în țesutul rural a construcțiilor propuse și armonizarea cu scara și modul de distribuție pe lot. *De exemplu: centre de producție și/sau de procesare de dimensiuni mari, mori de apă, grajduri, săli de sport de mari dimensiuni etc.*

c) **departe de sate** și la mari distanțe între ele, vor putea fi amplasate construcții de mici dimensiuni cu utilizare sezonieră. *De exemplu: refugii montane sau locuințe temporare de tipul colibelor.*

AȘA DA: Prin fragmentarea volumului, dar fără a pierde din suprafața construită, se îmbunătățește vizibil impactul vizual asupra mediului, dând întregii construcții o scară umană.

AȘA NU: Supradimensionarea unor laturi ale construcției poate scoate construcția din scara locului, cu impact negativ asupra peisajului înconjurător.

AȘA DA: Extensiile pot fi realizate cu preluarea înclinației acoperișului, coama fiind la același nivel sau la un nivel inferior față de coama construcției principale, în continuarea volumului sau perpendicular pe capăt. Se admite supraînălțarea anexelor, fără a depăși înălțimea construcției principale. Se pot realiza extensii în lateralul volumului principal, cu o înălțime redusă a coamei și a cornișei.

AȘA NU: Casele nu vor fi înălțate sau extinse pe orizontală pe toată lungimea corpului existent. Nu vor fi realizate extensii perpendicular pe construcția principală, în zona de mijloc a acesteia, cu acoperiș independent de tip terasă sau în două sau mai multe ape. Extensiile nu vor depăși volumul sau înălțimea construcției aliniate la stradă (vechea casă).

3.1. Amplasarea în vatra satului

3.1.1. Specificul local

Pentru comunitățile tradiționale, biserica avea un rol extrem de important, fapt pentru care era singura vizibilă de la distanță în lungul străzilor, peste alte case. Silueta ei se distingea din depărtare, de pe înălțimile din împrejurimi sau de pe drumul dintre localități. În apropierea bisericii se construiau școala, primăria, casa parohială și cea a învățătorului, adesea mai impunătoare decât celelalte construcții, dar niciodată în competiție cu biserica.

Acolo unde acest lucru era posibil, biserica era, de cele mai multe ori, amplasată pe deal, spre deosebire de celelalte construcții, chiar și cele importante, care erau ridicate mai în vale.

Gospodăriile tradiționale sunt amplasate în funcție de rețeaua de drumuri de acces, de cursurile de apă și de curenții de aer, nefiind nevoie de intervenția unui factor modelator. *Regulamentul terezian* a reglementat aliniamentul la stradă la sfârșitul secolului al XVIII-lea, odată cu cartografierea și stabilirea regulilor constructive. Poziționarea și dimensiunea construcțiilor din cadrul gospodăriei sunt în relație cu orientarea cardinală, direcția de acces și modul de viață tradițional.

În contextul civilizației montane din Alpi și Carpați, arhitectura satelor din Mărginimea Sibiului este una particulară, strâns legată încă de o tradiție durabilă, transmisă din generație în generație.

Ocupațiile principale ale mărginenilor sunt, în continuare, oieritul și prelucrarea lemnului, fiind o sursă consistentă de venituri. Tradițiile locale populare sunt conservate și valorificate, îndeosebi cele imateriale. Tradițiile materiale sunt mai puțin păstrate, localnicii simțind nevoia de a-și etala bunăstarea prin construcții masive, cu materiale și volumetrii noi, prin care anulează sau chiar agresează armonia satului tradițional mărginean.

În urma introducerii Regulamentului terezian, se conturează forma specifică actuală a caselor din Mărginime: case construite pe aliniament, cu porți înzidite, mai rar cu porți și împrejmuiri din lemn.

Satele din zona pășunilor erau, cel mai probabil, răsfirate până la introducerea Regulamentului terezian, foarte detaliat pentru aceste locuri, unde erau detașate regimente de grăniceri.

Construcții realizate înaintea introducerii Regulamentului terezian: casele au fost lăsate pe pozițiile lor inițiale, dar au fost construite porți și împrejmuiri din zidărie, pentru a întregi imaginea stradală a fronturilor continue.

3.1.2. Recomandări

Creșterea spațiului util interior se poate realiza prin:

- folosirea spațiilor existente a căror utilitate inițială nu mai este de actualitate (poduri, șoproane, șuri) pentru necesitățile actuale, fără a interveni asupra volumului

- construirea unor extinderi sau a unor corpuri noi ce respectă regulile de amplasare, gabarit și orientare specifice locului, respectiv închiderea frontului la stradă deasupra porții la același nivel cu acoperișurile caselor.

Atenție mărită la problemele legate de incendiu!

În alegerea amplasamentului, se va avea în vedere construirea cu prioritate în zonele centrale, în primul rând pentru instituțiile publice și serviciile de interes general, precum și valorificarea terenurilor din zonele echipate cu rețele tehnico-edilțare.

În anumite localități, grădinile din spatele șurilor nu mai sunt folosite și acolo au început să fie ridicate construcții, cu acces și utilități prin gospodăria din față. Recomandăm crearea de asociații de proprietari pentru asigurarea unei dezvoltări eficiente, coordonate la nivel urban, cu drum de acces la capătul loturilor de grădini, care să facă această dezvoltare independentă de curțile gospodăriilor originare. În acest fel, se densifică locuirea în sat în proximitatea serviciilor publice.

Se va evita comasarea sau divizarea parcelelor, pentru a beneficia de caracteristicile parcelarului istoric păstrat. Modificarea acestuia este permisă dacă nu se schimbă/altează imaginea spațiului public.

Se recomandă amplasarea noilor construcții astfel încât să respecte:

- vizibilitatea obiectivelor importante la nivelul comunității (biserica etc.);
- distanțele față de limitele terenului, inclusiv aliniamentul gospodăriilor tradiționale învecinate;
- distanțele și orientarea construcțiilor unele față de celelalte;
- ierarhia volumetrică a construcțiilor pe aceeași parcelă.

Cadrul natural influențează amplasarea construcțiilor pe teren printr-o serie de factori precum orientarea cardinală, relieful, microclimatul (curenții de aer în principal), prezența unui curs de apă. În vechime, oamenii aveau mult respect față de aceste aspecte, astfel că le-au integrat, cu înțelepciune, în specificul local. Perpetuarea și consolidarea acestui specific asigură, în mare măsură, optimizarea eficienței energetice a construcțiilor.

AȘA DA: Panta drumului este preluată de diferențele dintre înălțimile streșinilor diferitelor construcții.

AȘA NU: Construcția este retrasă de la aliniament, are un regim de înălțime peste regimul zonei și are o volumetrie străină de specificul local.

AȘA NU: Suprainălțarea acoperișului modifică proporțiile construcției.

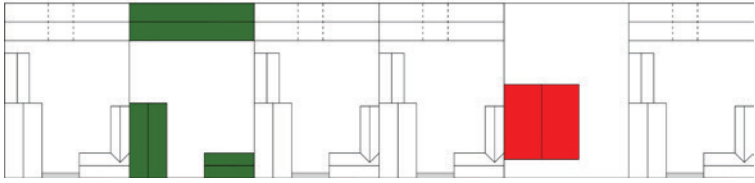
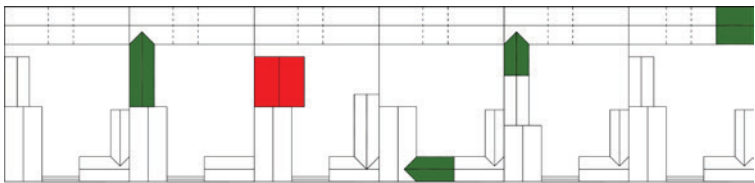
AȘA NU: 1. Extinderea deasupra porții prin terase și acoperișuri orientate nefiresc afectează imaginea străzii. 2. Modificarea profilului acoperișului agresează armonia construcției originare.

AȘA DA: Intervenția constructivă nouă sau de extindere se va încadra în specificul tradițional al străzii respective.

AȘA NU: Nicio intervenție de extindere sau construire nu trebuie să producă un accident în imaginea tradițională locală a străzii.

AȘA DA: Intervenția constructivă nouă sau de extindere se va încadra în specificul tradițional al străzii respective. Tradițiile locale conferă identitate și mândrie comunității care înțelege să le valorifice și să le dezvolte mai departe. Evoluția e bună dacă respectă spiritul locului, nu dacă îl înlocuiește cu fragmente străine.

AȘA NU: Intervențiile de extindere sau de construire nu trebuie să producă un accident în imaginea tradițională locală a străzii. Prin nerespectarea sau ignorarea regulilor de amplasare, gabarit și proporții, imaginea străzii devine un amestec lipsit de caracter, un loc neatrăgător atât pentru turiști, cât și pentru locuitori.

AȘA NU: Construcția depășește mult înălțimea și gabaritul specific străzii. Volumetria acoperișului este străină tradiției locului și agresează peisajul rural. Din păcate, acest gen de construcții este extrem de răspândit în satele aflate la mare altitudine.

AȘA NU: Construcțiile au forme străine de specificul tradițional și fac notă discordantă cu imobilele vecine.

AȘA DA: Posibilă soluție alternativă a caselor noi, pentru o integrare mai bună în imaginea străzii.

AȘA NU: Gabaritul, acoperișul peste poartă, balconul și terasa acoperită către stradă nu sunt specifice locului.

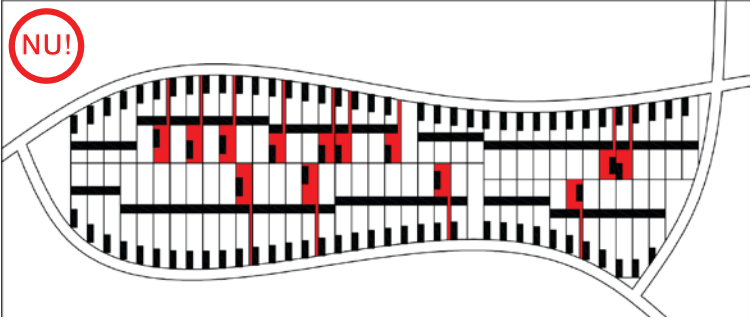
AȘA NU: Cele două construcții ies din scara locului și obstrucționează vederea către biserică. Pe alte laturi ale pieței, există construcții cu parter și etaj, dar eventuala mansardare a podului nu este vizibilă.

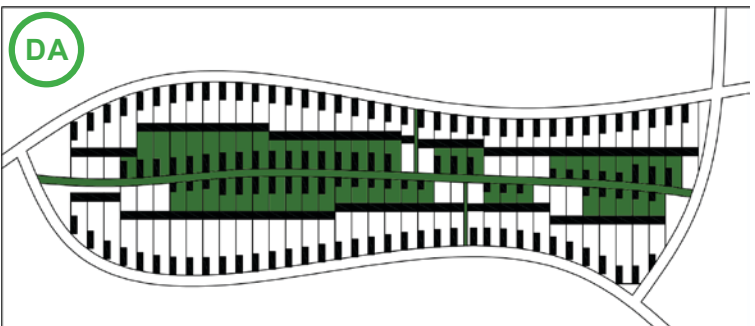
AȘA NU: Construcția din spate nu trebuie să depășească volumul casei din față.

AȘA NU: Mansardarea podului nu se va face cu modificarea volumului acestuia la stradă: acoperișul inițial era cu panta în lungul străzii.

AȘA NU: Unele grădini de legume și livezi nu mai sunt folosite și sunt vândute ca loturi pentru construcții noi, cu asigurarea utilităților și drum de servitute prin gospodăria originară.

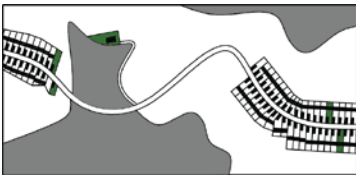

AȘA DA: Se poate crea un nou drum de acces dotat cu utilități, pentru a genera noi loturi pentru construcții, independente de gospodăriile originare.

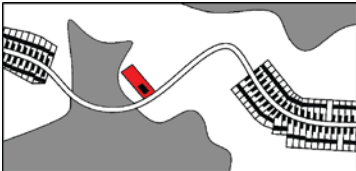
AȘA DA: Un volum nou poate fi fragmentat, pentru a i se reduce masivitatea și pentru a se încadra în scara specifică locului. Respectul față de tradiție poate fi exprimat discret în limbaj modern, fără a copia originalul.

DA

AȘA DA: Integrare discretă în peisaj: construcțiile de mari dimensiuni, care nu se încadrează în imaginea specific locală, și căile de acces către acestea pot fi mascate prin amplasarea într-un loc care nu este vizibil din drum.

NU!

AȘA NU: Se recomandă evitarea amplasării construcțiilor de orice fel între localități: accesul la rețelele de utilități se face anevoios și afectează peisajul rural.

AȘA DA: În locul unui mare volum, se pot construi volume mai mici interconectate.

AȘA NU: Nu se recomandă construirea de locuințe, colective sau unifamiliale, în afara vetrei satului.

3.2. Amplasarea în afara vetrei satului

3.2.1. Specificul local

Construcțiile din această categorie (de mari dimensiuni, ce nu pot fi integrate în țesutul tradițional al localităților) adăpostesc funcțiuni moderne, care nu existau în satul tradițional, fie prin tipul de activitate desfășurat, fie prin amploare.

3.2.2. Recomandări

În cadrul PUG, li se poate rezerva o anumită zonă neocupată de țesut specific local, ca să nu afecteze imaginea tradițională a localității, peisajul specific și perspectivele importante către sat. În general, se recomandă ca construcțiile de mari dimensiuni să fie amplasate în afara conurilor de vizibilitate importante, chiar la o depărtare mai mare de așezare, pentru a nu agresa caracterul rural al peisajului.

Amplasarea construcțiilor se va face astfel încât:

- să aibă un impact vizual și acustic minim în peisajul rural: să nu domine imaginea asupra satului percepută din drum, indiferent de natura acestuia (forestier, local, de mare trafic etc.) și să nu obstrucționeze vizibilitatea unui monument sau a unui ansamblu important de clădiri
- să mențină caracterul neconstruit al siluetelor creștelor de munți și al coamelor dealurilor
- să păstreze senzația spațială și de intimitate caracteristică zonelor rurale
- să intervină minimal în modelarea terenului în timpul construirii și al utilizării.

În acest sens, **se recomandă:**

- amplasarea construcțiilor în afara coamei dealurilor și a creștelor munților, în special atunci când se profilează pe silueta acestora, pe fundalul cerului
- îngroparea parțială a volumului sau acoperirea acestuia cu iarbă
- ecranarea vizuală și acustică a construcțiilor prin amplasarea lor în văi și dincolo de coame sau creste și prin utilizarea vegetației existente. Aceasta le oferă adăpost și le conferă un aer de maturitate noilor construcții.
- amplasarea clădirilor la distanță față de drumurile principale, evitând vegetația cosmetizată din lungul drumurilor și păstrând la un nivel minim modelarea terenului, pentru căi de acces și platforme construite
- asigurarea intimității și a protecției construcțiilor cu sau fără împrejurimi, menținând caracterul rural al spațiilor ample, deschise
- orientarea, amplasarea și ecranarea clădirilor pentru protecția împotriva zgomotului, aproape de receptor sau de sursă. Nu se recomandă folosirea echipamentelor producătoare de zgomot; în cazul utilizării acestora, se va asigura ecranarea lor acustică.

Satele grupate și pajiștile neconstruite reprezintă o caracteristică extrem de importantă a peisajului cultural sud-transilvănean, unic în Europa, calitate ce merită păstrată. Amplasarea unei clădiri de mari dimensiuni în afara vetrei satului poate avea un efect distrugător asupra peisajului, dacă acest lucru nu este făcut cu mare discreție.

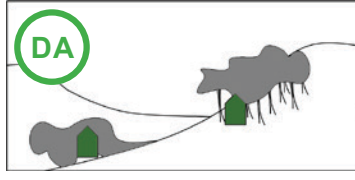
AȘA NU: Se va evita amplasarea construcțiilor de dimensiuni mari la intrarea în sat, mai ales în conul de vizibilitate a unui monument sau a unui ansamblu important de clădiri. În general, gabaritul clădirilor scade spre marginea satului, iar clădirile noi trebuie să țină cont de acest lucru.

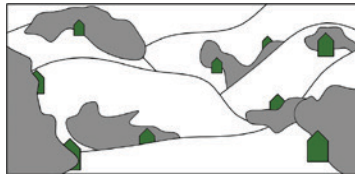
AȘA NU: Se interzice amplasarea unor clădiri noi în vizorul primei imagini asupra satului, indiferent dacă se merge pe un drum de țară, printre dealuri, sau pe o șosea de mare trafic.

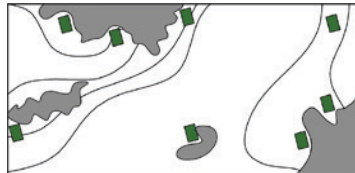
Construcțiile cu limbaj arhitectural străin de specificul local alterează imaginea identitară tradițională. Construcțiile din bușteni sunt justificate în zonele foarte izolate din alte țări (Alaska etc.) și nu sunt specifice spiritului tradițional mărginean.

AȘA DA: Integrare discretă în peisaj: amplasarea construcțiilor la adăpostul vegetației și al dealului oferă protecție față de vânturi și menține aspectul deschis al peisajului.

AȘA DA: Integrare discretă în peisaj: amplasarea construcțiilor la adăpostul vegetației menține aspectul peisajului specific local.

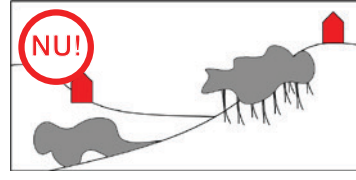

AȘA DA: Integrare discretă în peisaj: amplasarea construcțiilor la adăpostul vegetației face ca prezența lor să fie discretă, să nu domine peisajul rural.

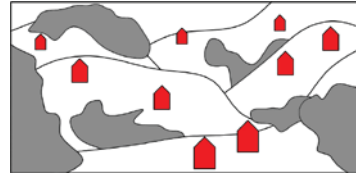

AȘA DA: Lucrările de amenajare a terenului pentru construcție și acces nu trebuie să aibă un impact semnificativ asupra reliefului și a vegetației, respectiv asupra peisajului în care se încadrează. Recomandarea este valabilă pentru toate posibilele amplasamente în peisaj deschis.

AȘA DA: Lucrările de amenajare a terenului pentru construcție și acces trebuie să aibă un impact minim asupra reliefului și a vegetației, respectiv asupra peisajului în care se încadrează. Recomandarea este valabilă îndeosebi pentru peisaje deschise.

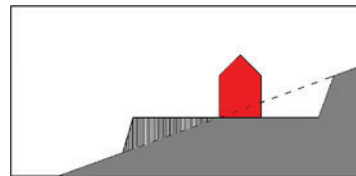
AȘA NU: Se va evita amplasarea construcțiilor pe coamele dealurilor, situație defavorabilă din punctul de vedere al confortului (vânturi puternice) și al agresării peisajului.

AȘA NU: Se va evita amplasarea construcțiilor în locuri cu vizibilitate mare, pentru a nu schimba caracterul peisajului rural specific mărginean.

AȘA NU: Se va evita dezmembrarea terenurilor mari în parcele echivalente și amplasarea construcțiilor pe criterii strict geometrice.

AȘA NU: Lucrările de amenajare a terenului pentru construcție și acces nu trebuie să aibă un impact semnificativ asupra reliefului și a vegetației, respectiv asupra peisajului în care se încadrează. Recomandarea este valabilă pentru toate posibilele amplasamente în peisaj deschis.

AȘA DA: Lucrările de amenajare a terenului pentru construcție și acces trebuie să aibă un impact minim asupra reliefului și a vegetației, respectiv asupra peisajului în care se încadrează. Recomandarea este valabilă îndeosebi pentru peisaje deschise.

3.3. Amplasarea departe de sate

3.3.1. Specificul local

Satul din vatră și colibele de la pădure sau din golul alpin sunt fenomene interdependente, născute concomitent. Ele constituie originalitatea așezărilor mărginene în civilizația formată de-a lungul Carpaților. În contextul civilizației montane din Alpi și Carpați, arhitectura satelor Mărginimii Sibiului este una particulară, strâns legată încă de o tradiție durabilă, transmisă din generație în generație.

Colibele erau prelungirea gospodăriilor din sat. Erau amplasate în apropierea coamei dealului, pe plan înclinat, pentru ca apele meteorice să se evacueze rapid, iar vântul să nu fie atât de aprig, condiții necesare nu doar oamenilor, ci în primul rând oilor. Cele mai multe erau construite lângă un pâlă de copaci, pentru protecție suplimentară la intemperii.

În cazul satului Jina, la ieșirea din sat către Dobra, există câteva colibe, dar majoritatea colibelor sunt accesibile pe drum de care, aflându-se la o oarecare distanță față de orice sat.

3.3.2. Recomandări

Se pot realiza construcții de tipul colibelor, al cabanelor și al refugiilor, precum și puncte de belvedere și popas pentru trasee turistice.

Amplasarea construcțiilor se va face astfel încât:

- să aibă un impact vizual și acustic minim în peisajul rural: să nu domine imaginea asupra satului percepută din drum, indiferent de natura acestuia (forestier, local, de mare trafic etc.) și să nu obstrucționeze vizibilitatea unui monument sau a unui ansamblu important de clădiri
- să mențină caracterul neconstruit al siluetelor coamelor munților și dealurilor
- să păstreze senzația spațială și de intimitate caracteristică zonelor rurale
- să intervină minimal în modelarea terenului în timpul construirii și al utilizării.

În acest sens, se recomandă:

- gruparea și orientarea clădirilor, respectând tiparele tradiționale
- amplasarea construcțiilor în afara coamei dealurilor și a creștelor munților, în special atunci când se profilează pe silueta acestora, pe fundalul cerului.
- amplasarea construcțiilor în văi și dincolo de coame și creste, utilizarea vegetației existente pentru a ecrana vizual și acustic, a adăposti și a conferi un aer de maturitate noilor construcții
- amplasarea clădirilor la distanță față de drumurile principale, evitând vegetația cosmetizată din lungul drumurilor și păstrând la un nivel minim modelarea terenului, pentru căi de acces și platforme construite
- asigurarea intimității și a protecției construcțiilor cu sau fără împrejurimi, menținând caracterul rural al spațiilor ample, deschise
- orientarea, amplasarea și ecranarea clădirilor pentru protecție împotriva zgomotului, aproape de receptor sau de sursă. Nu se recomandă echipamentele producătoare de zgomot; în cazul utilizării acestora, se va asigura ecranarea lor acustică.

Cadrul natural influențează amplasarea construcțiilor pe teren printr-o serie de factori precum orientarea cardinală, relieful, microclimatul (curenții de aer în principal), prezența unui curs de apă. În vechime, oamenii aveau mult respect față de aceste aspecte, astfel că le-au integrat, cu înțelepciune, în specificul local. Perpetuarea și consolidarea acestui specific asigură, în mare măsură, optimizarea eficienței energetice a construcțiilor.

AȘA DA: Unități de cazare de gabarit similar construcțiilor specifice locului, discret așezate la adăpostul vegetației

AȘA DA: Unități de cazare de gabarit superior construcțiilor specifice locului, în culori similare mediului, discret așezate la adăpostul vegetației înalte

AȘA NU: Amplasarea construcțiilor cu volume mari agresează peisajul rural, scăzându-i calitatea.

AȘA NU: Amplasarea construcțiilor cu volume mari agresează peisajul rural, scăzându-i calitatea.

3.4. Indici urbanistici (POT, CUT, regim de înălțime)

POT: procent de ocupare a terenului, egal cu raportul dintre suprafața construită la sol și suprafața terenului

CUT: coeficient de utilizare a terenului, egal cu raportul dintre suprafața construită cumulată a tuturor nivelurilor supraterrane și suprafața terenului

Se vor respecta, în primul rând, reglementările Planului Urbanistic General, ale Codului Civil, legile, normativele și celelalte reglementări specifice aflate în vigoare la data întocmirii proiectului.

Nu sunt recomandabile derogările de la RLU prin documentații de urbanism PUD/PUZ.

În situația în care se vor întocmi astfel de documentații, acestea vor cuprinde **OBLIGATORIU** documentația pentru studiul de amplasament și încadrare în volumetria de ansamblu, pentru justificarea oportunității intervenției.

Terenurile se vor dezmembra astfel încât să se asigure, pentru fiecare dintre parcelele rezultate, încadrarea în POT și CUT.

Nu se va construi pe terenurile agricole din extravilan, pe terenurile cu destinația de fâneată, livadă sau cu destinație forestieră, cu excepția clădirilor de exploatare agricolă, a cabanelor și a refugiuilor montane, a colibelor.

Extinderile, împreună cu corpurile existente, vor respecta ca ansamblu prevederile pentru construcțiile noi, în funcție de amplasament.

a. În vatra satului

Majoritatea construcțiilor tradiționale se dezvoltă pe un singur nivel: parter. Casele au deseori și pivniță, dar nu și construcțiile anexe. Toate construcțiile sunt acoperite cu o învelitoare a cărei șarpantă are o înclinație variind între 45° și 70°, în funcție de tipul învelitorii.

Puține case, situate, în general, în proximitatea centrului localității, au un parter foarte înalt, iar demisolul a fost construit ca spațiu de locuire sau comercial (D + P). Unele construcții mai importante pentru comunitate, precum școlile, au și etaj (P + 1).

Înălțimea unui nivel locuibil era cuprinsă între 2,5 m și 3 m la construcțiile mai noi și mai bogate. Înălțimea cornișei și cea a coamei, față de nivelul străzii, erau stabilite în funcție de materialul învelitorii (șindrilă sau țigla), de relief (casele așezate în pantă trebuiau ridicate astfel încât pe niciuna dintre laturi să nu se infiltreze apă în spațiul locuit) și de natura solului (pivnița era îngropată în măsura în care solul putea fi săpat).

În localitățile de la poalele muntelui, îndeosebi în orașe (Săliște), construcțiile cu regim de înălțime P + 1 sunt mai numeroase în zona centrală, multe dintre acestea fiind realizate în stiluri arhitecturale mai recente.

Unele sate, precum Jina și Poiana Sibiului, sunt deja încărcate cu numeroase locuințe P + 1 sau chiar P + 1 + M/P + 2, care schimbă dramatic aspectul specific tradițional și rivalizează cu construcțiile mai importante ale localității.

- POT maxim = 65% în satele din vale, 85% în unele sate de munte
- CUT maxim = 1,3 în satele din vale, 1,7 în satele de munte
- regim de înălțime = P; P + M; D + P; D + P + M
- înălțime maximă la streășină = 5,5 m
- înălțime maximă la coamnă = 11 m la acoperiș cu pantă de 45 – 60 %, = 12 m la acoperiș cu pantă de 60 – 70 %

Indicii sunt dați pentru parcelele de dimensiuni uzuale în localitățile respective (aproximativ 500 mp). Pentru parcelele de dimensiuni mai mari, POT și CUT se reduc treptat (câte 3 % pentru fiecare 100 mp în plus, respectiv POT maxim pentru terenuri de peste 1 000 m = 15 %).

b. În afara vetrei satului

POT și CUT vor fi preluate din documentațiile urbanistice locale. Recomandarea ghidului este de a corela acești indici cu densitatea parcelelor construibile și cu impactul pe care acestea îl pot avea în peisaj.

- regim de înălțime = P; P + M; D + P; D + P + M
- înălțime maximă la streășină = 5,5 m
- înălțime maximă la coamnă = 11 m la acoperiș cu pantă de 45 – 60 %, = 12 m la acoperiș cu pantă de 60 – 70 %

c. Departe de sate

- POT maxim = 1 %
- CUT maxim = 0,1
- regim de înălțime = P; P + M; D + P; D + P + M
- înălțime maximă la streășină = 5,5 m
- înălțime maximă la coamnă = 11 m

În calculul acestor indici, au fost luate în considerare suprafețele parcelelor de gospodărie (case, șoproane, șuri, curți interioare etc.), nu și cele ale grădinilor de legume și zarzavat sau ale livezilor.

În satele de pe coamnă, POT și CUT au cele mai mari valori din zonă, din cauza reliefului accidentat și a suprafeței reduse a terenurilor. Majoritatea familiilor se ocupă cu oieritul.

În satele din văi și de la poalele muntelui, POT și CUT au valori medii, din cauza reliefului mai puțin accidentat.

În satele din vale, POT și CUT au valori mai scăzute, deoarece terenul este mai plat, suprafețele parcelelor sunt mai mari, iar locuitorii se ocupă într-o mai mare măsură de meșteșuguri decât de oierit, fapt pentru care anexele gospodărești au o mai mare amploare.

AȘA DA: O construcție importantă pentru comunitate rămâne un reper, fiind vizibilă de la distanță, fără a concura cu locuințe sau cu alte construcții private.

AȘA NU: Locuințele P + 1 și cele construite pe piloni nu se încadrează în scara locului și în imaginea specific rurală.

AȘA NU: Locuințele din dreapta sunt mai voluminoase decât construcția școlii, aflată în stânga imaginii: nu se respectă ierarhia importanței clădirilor pentru comunitate. Construcții de tip bloc de asemenea gabarit nu ar trebui să existe în mediul rural.

AȘA DA: Construcțiile din centrul așezării, cu valoare comunitară, pot fi mai mari decât casele, dar nu invers.

Colibele din zona fânețelor sunt răsfirate, au dimensiuni reduse și sunt multiplicare după necesități (până la 3 – 4).

AȘA NU: Regimul de înălțime P + 1 + M, superior regimului tradițional (D + P), produce o imagine dezordonată a străzii și se îndepărtează de valorosul specific local. Pantele acoperișului cu timpan spre stradă accentuează contrastul în acest caz.

AȘA NU: Construcțiile pentru dotări turistice de mari dimensiuni domină peisajul, mai ales dacă se profilează pe o coamnă de deal sau pe o creastă de munte, au culori ce contrastează cu mediul înconjurător și nu sunt înconjurate de vegetație.

4. ELEMENTELE DE CONSTRUCȚIE

4.1. ACOPERIȘUL

Analiza și recomandările privitoare la acoperiș se referă la următoarele componente ale sale: forma și volumetria, șarpanta (tipuri de structură, materiale utilizate și tratamente), învelitoarea (materiale utilizate și culori), precizarea posibilelor probleme ce pot apărea la comportamentul în timp.

Toate materialele care alcătuiesc acoperișul au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau mai mare măsură). Realizarea de alcătuiți constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea în execuție îi pot asigura o durată mai mare de viață, împreună cu o întreținere conștientă, periodică, din partea proprietarilor sau a utilizatorilor.

4.1.1. Specificul local

În Mărginimea Sibiului, a predominat acoperișul în două ape cu învelitoarea din șindrilă de brad până la mijlocul secolului al XX-lea. Țigla solzi și ardezia s-au generalizat și, încet, șindrii dispăreau de pe învelitorile acoperișurilor. La sfârșitul secolului al XIX-lea, apare în peisajul satelor de la poalele munților acoperișul în trei ape, cu învelitoarea din țigla solzi.

Acoperișul în două ape cu timpane din șindrilă

Din literatura de specialitate și din cercetarea pe teren a construcțiilor datând de la mijlocul secolului al XIX-lea, a rezultat că acoperișul cel mai des întâlnit este cel în două ape, cu timpanele laterale ușor înclinate. Înălțimea acestui tip de acoperiș variază între 3,5 m și 4,5 m, reprezentând 2/3 din registrul pe înălțime al întregii construcții, la ambele tipuri de gospodărie (simplă sau cu ocol întărit).

Panta acoperișului în două ape cu învelitoare din șindrilă este de 60° – 70°. Odată cu apariția țiglei ceramice, panta acoperișului s-a redus spre 45° – 55°.

Șarpanta este realizată din câpriori din lemn de brad, rotunzi sau prelucrați în două și patru fețe, din lați, fie crăpați, fie prelucrați la dimensiuni de 3/5 cm, cu contravântuire și două orificii la extremitățile coamei, pentru evacuarea fumului.

Materialul de construcție folosit la acoperiș este lemnul de rășinoase, cu lungimi variabile, în funcție de cotele de gabarit ale casei. Câpriorii sau caferii (denumire locală) au o grosime de minimum 8 cm (diametru) – când vorbim de lemnul rotund, cioplit într-o față – sau de minimum 10 cm – cel cioplit în patru fețe.

Lații, fie că vorbim de învelitoarea de țigla solzi, fie că vorbim de învelitoarea din șindrilă, sunt de dimensiuni standard: cei prelucrați, de 3/5 cm, sau cu grosimea de minimum 3 cm, pentru cei crăpați din bile sau manele.

Elementele care conferă originalitate acoperișului sunt **timpanele** laterale înclinate, diferite de timpanele drepte ale arhitecturii de zid sau de cele ale arhitecturii din lemn din alte zone montane ale țării, realizate din scândură bătută vertical sau din cărămidă. În cele mai multe cazuri (cca 90 %), timpanele sunt realizate în aceeași tehnică și din aceleași materiale ca restul acoperișului: șindrilă, dar nu pot fi încadrate ca ape propriu-zise, deoarece se află sub apele laterale principale și sub coamă.

Un alt element specific rezultat din înclinația timpanului este acoperișul secundar de la bază, care are rolul de a proteja pereții exteriori. Acest acoperiș secundar (podmolul) are lungimea totală a lățimii construcției, iar ca înălțime are două, maximum trei rânduri de șindrilă.

Podmolul, atât de prezent în secolul al XIX-lea, dispărea ușor în secolul XX, odată cu apariția caselor din cărămidă. Privarul, în schimb, rămâne și în secolul XX, și în zilele noastre elementul arhitectural specific Mărginimii Sibiului.

Acoperișul privarului apare în două variante:

- acoperiș propriu, cu pui de câpriori prinși de câpriorii principali, sprijiniți pe cosoroaba de la privar
- continuarea acoperișului, cu câpriorii principali peste privar.

Acoperișul în trei ape cu timpane de zidărie și scândură din lemn

Structura acoperișului în trei ape este specifică construcțiilor din zidărie de piatră și cărămidă. Probabil că influența arhitecturii de zid specifice sașilor și landlerilor din localitățile învecinate a dus la apariția acestui tip de învelitoare cu țifolt sau pinion amplasat pe fațada principală.

Înălțimea acoperișului reprezintă 1/2 din înălțimea totală a construcției. Elementul arhitectural specific este țifoltul sau pinionul trapezoidal de la fațada construcției, de fapt, a treia apă.

Șarpanta este realizată ca la acoperișul cu două ape, diferă doar tehnica de batere a laților pentru învelitoare. În marea majoritate a cazurilor documentate, până la generalizarea învelitorii din țigla solzi și ardezie, învelitoarea era din șindrilă.

Acest tip de acoperiș se întâlnește cu precădere în localitățile de la poalele munților. După apariția regulamentelor de urbanism în Transilvania la sfârșitul secolului al XVIII-lea, coamele au fost aranjate la același nivel, iar frontonul stradal a fost aliniat după drumul de acces.

Acoperișul în patru ape

Au existat acoperișuri în patru ape cu învelitoare din șindrilă, asemănătoare celor existente în zona central-nordică a Munților Apuseni, dar acestea au dispărut cândva, la începutul secolului al XIX-lea.

Acoperișul în patru ape cu învelitoare de țigla apare în perioada anilor 1960. Este specific caselor din cărămidă cu planimetria preluată de la construcțiile de locuit din mediul urban, care se generalizează după anii 1990.

Casă tradițională din bârne, cu acoperiș în două ape și învelitoare din șindrilă

Construcție cu acoperiș în două ape, învelitoare din șindrilă și timpane din șindrilă

Detaliu de învelitoare din șindrilă

Casă din zidărie de cărămidă cu acoperiș în trei ape, învelit cu țigla

Casă din bârne de lemn netencuită, cu acoperiș din țigla solzi și timpan din scânduri. Împrejmuirea are acoperiș din țigla. Probabil că învelitoarea inițială era din șindrilă.

Ornamente tradiționale de acoperiș

Acoperiș de poartă din structură de lemn, cu învelitoare din șindrilă

Învelitoarea

Începând cu secolul al XIX-lea și până la mijlocul secolului XX, materialul folosit pentru învelitoare era șindrii (șita) din lemn de brad, simplă, bătută la două, trei și chiar patru rânduri. Avea o lungime considerabilă, de cca 140 cm, și era produsă prin despicarea și apoi rindeluirea lemnului. Durabilitatea acestui material era obținută prin evacuarea fumului în pod, fumul fiind un element principal în conservarea lemnului prelucrat. Un astfel de acoperiș durează până la 25 de ani, având, de fapt, în condiții de conservare tradițională, aerisire etc., aceeași durabilitate ca și țigla ceramică.

Aspectul oferea un aer aparte satelor din Mărginimea Sibiului, încadrându-le perfect într-un peisaj montan. În momentul de față, furnizarea șindrii este destul de dificilă, lemnul găsindu-se din ce în ce mai greu, la fel și meșterii lemnari.

Spre sfârșitul secolului al XIX-lea, își face simțită prezența învelitoarea din țigla solzi de mici dimensiuni, care va schimba ușor peisajul Mărginimii Sibiului, aducând un element nou, dar bine poziționat în ansamblul satului mărginean: acoperișul cu trei ape. Țigla solzi era prelucrată și livrată în localitățile din Mărginimea Sibiului de către producătorii din Orlat și de pe Valea Hârtibaciului, a Secașelor și a Târnavei.

Ardezia este prezentă pe acoperișurile anexelor gospodărești din vatra satului, fiind treptat înlocuită cu materiale noi.

Culorile predominante sunt cele naturale, specifice șindrii sau țiglei solzi.

La majoritatea acoperișurilor, indiferent că vorbim de acoperișul în două sau în trei ape, identificăm goluri pentru aerisire, care au și valoare estetică. Acoperișul din șindrilă prezintă, la extremitățile coamei, două mici orificii, pentru evacuarea fumului și pentru o aerisire minimală. Marea majoritate a construcțiilor de locuit aveau tinda rece, fără separarea spațiului de pod, iar fumul evacuat de la sistemul de încălzire și de gătit era utilizat ca element de conservare a cărnurilor depozitate în pod.

Tradiția orală vorbește despre faptul că atât hornurile, cât și lucarnele lipsesc din peisajul satelor mărginene din cauza faptului că impozitarea unei localități se făcea în funcție de numărul de fumuri.

Performanța energetică și confortul higrotermic

Acoperișul avea rolul de a evacua apele meteorice, iar podul rezultat servea drept spațiu de depozitare. În realitate, el mai prezenta o calitate, aceea de spațiu intermediar izolator între temperatura exterioară și cea interioară, a spațiului locuit. Acest spațiu era bine ventilat, pentru păstrarea în stare bună a obiectelor depozitate, și această ventilație contribuia la respirația și transpirația casei în ansamblul ei.

Case cu acoperișuri în patru ape

4.2.1. Recomandări

Se recomandă respectarea și preluarea elementelor caracteristice tradiționale, fără a le copia, ci exprimând momentul realizării construcției. Recomandările se grupează în trei categorii, în funcție de locul unde este amplasată construcția asupra căreia se intervine sau unde se are în vedere realizarea unei construcții noi:

- a. vatra satului
- b. în afara vetrei satului
- c. departe de sate

a. Vatra satului

Forma și volumetria

Se recomandă conversia spațiilor din volumul existent al acoperișurilor. Nu se recomandă utilizarea lor ca depozitare pentru obiecte voluminoase sau grele, din motive de siguranță în exploatare, siguranță la foc etc. În cazul construcțiilor existente corespunzătoare specificului local, se va realiza o documentare fotografică a construcției înainte de începerea lucrărilor. Acoperișul va fi utilizat ca atare, cu înlocuirea pieselor deteriorate, eventual refăcut după aceeași formă și volumetrie, dacă nu poate fi recuperat, nu înainte de a efectua relevul acoperișului existent cu marcarea pantei și a dimensiunii streșinii, pentru a putea fi reconstituite. Foarte importantă este menținerea planului frontonului/timpanului. Se va respecta ierarhia volumetrică a clădirilor pe lot.

Intervențiile pe construcțiile existente care nu se integrează în specificul local vor fi realizate în sensul reintegrării acestora prin ajustarea sau refacerea formei, respectiv a volumului acoperișului, preluând caracteristicile construcțiilor tradiționale celor mai apropiate. Astfel, în timp, se va putea reface imaginea identitară a peisajului rural mărginean.

Pentru construcții noi, se recomandă realizarea acoperișurilor cu caracteristicile celor specific locale, adaptate vecinătăților: se va realiza un acoperiș cu două sau trei ape, în funcție de tipul acoperișului caselor vecine; se va proceda identic și în privința materialului învelitorii. Acoperișul în două ape cu timpane din șindrilă este un element constructiv deosebit în peisajul rural, specific Mărginimii, fapt pentru care recomandăm reintroducerea lui în uz, prin practica arhitecturală.

Acoperișul va fi cât mai simplu, cu două sau trei ape, cu pante egale, de 45° – 70°, în funcție de tipul învelitorii, cu streșini și coame orizontale, streșinile fiind scurte (15 – 30 cm la cornișă și 2 – 20 cm la intersecția cu frontonul, în funcție de materialul din care este executat acesta: pentru zidărie – mai mică, pentru lemn – mai mare).

Se admit, în cazuri excepționale, acoperișuri cu pantă mică, de minimum 2°, cu învelitoare din străt înierbat cu vegetație locală, în situația construcțiilor semiîngropate și a celor de mari dimensiuni.

Realizarea acoperișurilor cu forme și pante provenite din alte zone climatice sau geografice dăunează grav imaginii și identității satului tradițional. Nu se recomandă acoperișurile de tip terasă, respectiv terasele neacoperite.

Se va evita preluarea proporțiilor construcțiilor tradiționale și aplicarea lor la construcții de mari dimensiuni de tip monovolum, deoarece denaturează logica locală constructivă tradițională, creând imagini groțeste.

Balcoanele sau terasele se pot realiza doar în interiorul volumului acoperișului, fără să fie vizibile din stradă sau dintr-un punct important de perspectivă din afara satului. Acestea trebuie să se integreze peisagistic și volumetric în ansamblul gospodăriei.

Ierarhia volumelor construite pe parcelă contribuie consistent la imaginea și la experiența locuirii specifice locului, fapt pentru care se recomandă păstrarea și perpetuarea acestei ierarhii și în cazul extinderilor și al construcțiilor noi. De asemenea, este de dorit ca înălțimea construcțiilor anexe să fie cu minimum 20 cm mai mică decât construcția principală.

Șarpanta

În situația intervențiilor pe case existente, se recomandă păstrarea elementelor constructive valoroase și, pe cât posibil, repararea și conservarea la un nivel cât mai extins, prin folosirea tehnologiilor tradiționale locale. Elementele deteriorate se pot înlocui cu elemente similare din lemn de aceeași esență, pentru a păstra echilibrul și capacitatea portantă de ansamblu a structurii. Se pot folosi rigidizări suplimentare din lemn și/sau metal pentru prinderi/legături, fără ca acestea să fie prezente ca pondere importantă în ansamblu.

Intervențiile realizate trebuie să poată fi reversibile, pentru a oferi șansa unei intervenții viitoare, cu materiale și tehnologii noi. Acestea se pot dovedi benefice în privința calității de ansamblu a obiectului și a utilizării optime a acestuia. Intervențiile vor respecta scara și conformarea acoperișului.

Inclusiv la construcțiile noi, șarpanta se va realiza din lemn, folosind tehnici și îmbinări tradiționale locale (sau plecând de la tehnologii locale), pe cât posibil, prin implicarea meșterilor tâmplari și dulgheri din zonă și folosindu-se, oriunde este posibil, materiale naturale regenerabile, fără a avea efecte negative asupra destinației construcției.

Pentru toate elementele din lemn, se vor realiza lucrări de ignifugare și biocidare cu materiale care nu afectează structura și culoarea lemnului și care permit tratamentul ulterior al acestuia cu ceruri, uleiuri și soluții naturale.

În situația construcțiilor mari de tip monovolum (>250 mp), când există exigențe deosebite de siguranță sub diferite aspecte și nevoia unor deschideri ample ale șarpantei, aceasta poate fi realizată în tehnici și materiale moderne: metal, lemn lamelar etc.

Lucarnele nu sunt un element specific tradițional al arhitecturii Mărginimii, ele regăsindu-se doar uneori, cu rol de aerisire, respectiv de acces în podul șurii. Acestea pot fi construite spre curtea interioară, fără a fi vizibile din stradă, și vor ocupa cel mult 15 % din suprafața pantei acoperișului, cu distanțe de cel puțin 1 m între ele.

Învelitoare

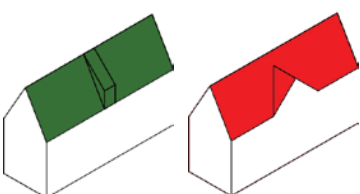
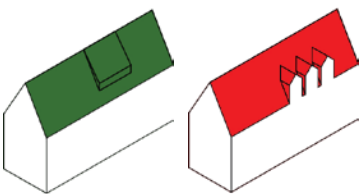
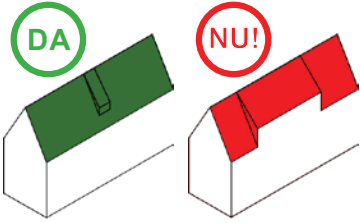
Acolo unde învelitoarea (prin materiale și conformare) se încadrează în specificul local, se recomandă păstrarea elementelor valoroase, în special a țiglei vechi, și, pe cât posibil, repararea și conservarea la un nivel cât mai extins, prin folosirea tehnologiilor tradiționale locale. Țigla ceramică tradițională și-a dovedit durabilitatea de peste 100 de ani, iar o parte dintre piese sunt inscripționate și au forme unice. Dacă învelitoarea este realizată din tablă, azbociment, diverse membrane bituminoase sau alte materiale nespecifice zonei, acestea se vor înlocui cu cele care se încadrează în specificul local.

Se recomandă utilizarea materialelor specific locale, naturale și regenerabile, eventual recuperate de la case vechi, și a tehnicilor locale sau derivate de punere în operă, ținând cont de destinația construcției. În funcție de specificul locului și de panta aleasă, învelitoarea va fi din țiglă ceramică sau din șindrilă, cu păstrarea streșinilor în raport cu materialele respective. Se vor păstra sistemul de lățuire și dispunerea specific locală a pieselor de învelitoare, inclusiv forma și dimensiunea acestora.

Lucarnele vor avea același tip de învelitoare, material și culoare. Nu trebuie utilizate materialele organice rezultate în urma polimerizării (cele denumite în mod generic „plasticiuri”). Ele își schimbă calitățile (portanță, torsiune, curgere) în timp, din cauza condițiilor de mediu (proces repetat de îngheț/dezgheț, ultraviolete, variații de temperatură vară/iarnă) și pot emana substanțe toxice.

Materialele vor fi folosite respectând logica lor constructivă. Nu este recomandată combinarea la același acoperiș a mai multe tipuri de învelitori.

AȘA DA: Acoperișurile tradiționale au lucarne mici, înguste, fie pe verticală, fie pe orizontală, pe pantele acoperișului vizibile dinspre curte. Se recomandă construirea și păstrarea acoperișurilor astfel încât lucarnele să nu fie vizibile din stradă.

AȘA NU: Nu se recomandă construirea lucarnelor de dimensiuni și forme nespecifice locului, nici multiplicarea lor la distanțe mici unele față de celelalte.

AȘA DA: Țigla nouă, produsă manual în tehnica tradițională, poate fi folosită la construcții noi.

AȘA DA: Acoperiș din țiglă industrială solzi, cu aspect mat. Este preferabilă țigla realizată manual în atelierele din zonă, pentru păstrarea și transmiterea meșteșugurilor tradiționale.

AȘA NU: Forma acoperișului este străină de specificul tradițional, producând un accident în imaginea străzii.

AȘA NU: Construcția este retrasă față de aliniamentul stradal, iar gabaritul și forma arhitecturală sunt străine de loc.

AȘA NU: Învelitoarea acoperișului este parțial recuperată și reasezată (corect), dar completată cu tablă zincată.

Culorile vor fi cele naturale (atât cele pentru materialele de învelitoare, cât și cele pentru alte elemente constructive sau tehnologice) sau cele rezultate din tratarea cu soluții naturale de protecție, similare culorii învelitorii. Culorile stridente sau saturate nu sunt bine-venite în peisajul rural.

Elementele de iluminare, ventilare, instalațiile

Se recomandă asigurarea luminii naturale și a ventilației spațiilor din pod prin ferestre practicate în timpane, țiglă transparentă și luminatoare în planul șarpantei, orientate către curtea interioară, fără a fi vizibile din stradă. Nu se recomandă lărgirea gurilor de aerisire ale timpanului pentru crearea ferestrelor.

De asemenea, panourile solare sau fotovoltaiice din planul acoperișului, coșurile de fum se vor realiza pe pante ale acoperișului care nu sunt vizibile din stradă, ideal, nici din puncte de belvedere.

Suprafețele lor, însumate cu cele ale ferestrelor din planul acoperișului, ar trebui să ocupe maximum 15 % din suprafața pantei respective.

Decorațiile vor fi preluate și refăcute, după caz, dacă este posibil, în situația intervenției pe construcții existente. Dacă nu se cunosc decorațiile originare, acestea nu vor fi reinventate.

Construcțiile noi vor exprima momentul realizării lor, păstrând specificul local (amplasare, proporții etc.).

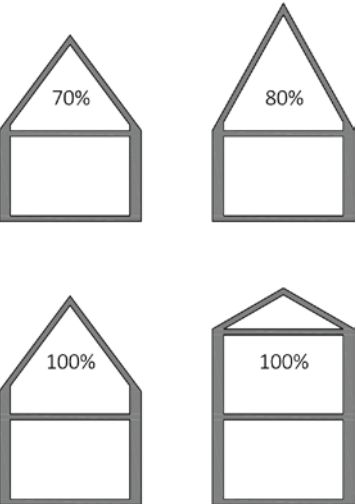
Nu se vor folosi forme și detalii provenite din alte zone etnografice, geografice sau climatice.

Performanța energetică și confortul higrotermic

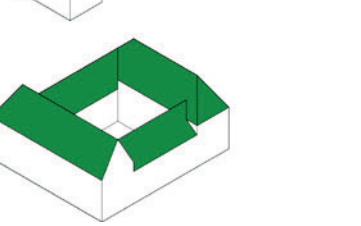
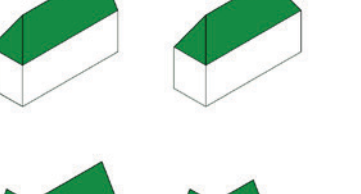
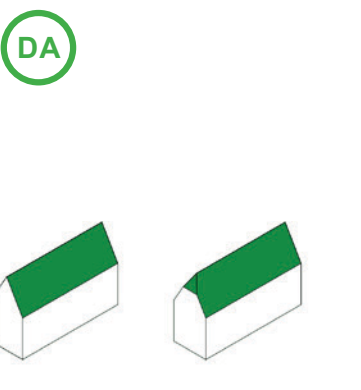
Podul servea drept izolator termic și de umiditate pentru întreaga construcție, dar amenajarea lui ca spațiu locuibil solicită translatarea acestei izolații în grosimea șarpantei. Aceasta capătă consistență prin adăugarea straturilor izolatoare între elementele ei.

Se recomandă utilizarea unor materiale termoizolante/hidroizolante compatibile cu învelitoarea și structura șarpantei, care să permită în continuare respirația și transpirația construcției. Se recomandă placarea șarpantei la interior cu materiale și tehnici permise față de lucrul în timp al lemnului șarpantei.

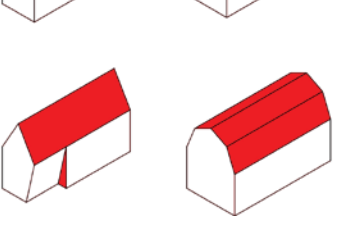
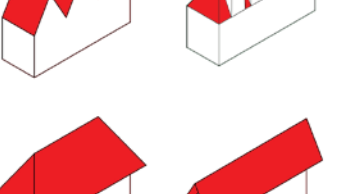
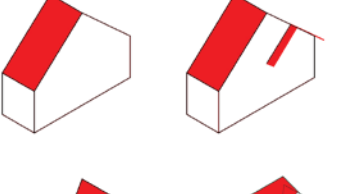
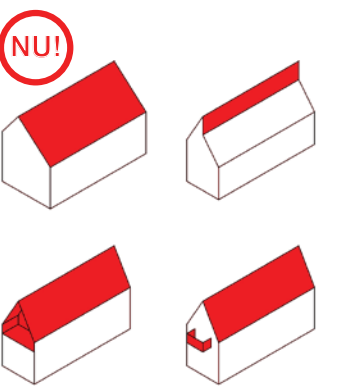
Se va avea o grijă sporită la detaliile constructive din jurul coșurilor de fum, al lucarnelor etc.

Acoperișurile cu dimensiuni și proporții tradiționale oferă un spațiu util, reprezentând 70 – 80 % din suprafața unui nivel întreg, păstrând imaginea tradițională locală.

AȘA DA: Se recomandă utilizarea unor volume simple, care se vor articula doar la capete, respectând ierarhia tradițională a construcțiilor (cea de la stradă este cea mai importantă și mai mare). Forma acoperișurilor va fi, de asemenea, simplă, în două – patru ape, cu coama în lungul construcției. Se pot realiza incinte închise pe toate cele patru laturi.

AȘA NU: Vor fi evitate acoperișurile de formă, proporții și orientare diferite de cele locale. Dimensiunile streșinilor și alte elemente definitorii ale stilului arhitectural care nu corespund specificului local (balcoane, terase, logii, acoperișuri secundare, lucarne etc.) agresează în egală măsură. Se va evita construirea volumelor mari cu formă în plan apropiată de pătrat, deoarece devin mult prea masive.

b. În afara vetrei satului

Forma și volumetria

Se va păstra specificul local, ca în cazul construcțiilor amplasate în vatra satului: formele și volumele vor fi simple, cu proporții specifice locale.

Se acceptă și acoperiri cu pantă mică, de maximum 2 – 5 %, doar cu învelitoare din strat înierbat cu vegetație locală și doar acolo unde relieful permite și sunt necesare soluții speciale de integrare în peisaj: volume mari, îngropate sau semiîngropate, garaje sau spații tehnice parțial sau total îngropate, care pentru integrare în peisaj se acoperă cu strat vegetal. În acest caz, se permite utilizarea membranelor din PVC sau a celor bituminoase în alcătuirea învelitorii, ascunse vederii. Sunt interzise acoperișurile de tip terasă utilizate în proporție mai mare de 60 % din suprafața totală a acoperișului și dispuse la frontul stradal. În funcție de învelitoare, pantă va fi de minimum 45° la cele ceramice (țiglă solzi) sau lemnoase (șindrilă), ținând cont de specificul local.

Șarpanta

Se va realiza în mod similar cu cea a construcțiilor din vatra satului.

Învelitoarea

Se va realiza în mod similar cu cea a construcțiilor din vatra satului. În situația construcțiilor de mari dimensiuni (>250 mp), se admite, în cazuri excepționale, impuse de cerințele de siguranță, utilizarea învelitorilor metalice de tip tablă cutată sau ondulată, în culori apropiate de cele ale peisajului în care se încadrează. Nivelul de strălucire și reflexie a materialului învelitorii ar trebui să fie minim. Nu se vor folosi învelitori metalice sau din materiale care le imită pe cele naturale.

Materialele vor fi folosite respectând logica lor constructivă.

Culorile

Se vor utiliza ca la construcțiile din vatra satului.

Elementele de iluminare, ventilare, instalațiile

Se vor realiza ca la construcțiile din vatra satului.

Decorațiile

Se vor realiza ca la construcțiile din vatra satului.

Performanța energetică și confortul higrotermic

Se vor realiza ca la construcțiile din vatra satului.

AȘA DA: Pentru construcțiile zootehnice, se acceptă alternarea pantei acoperișurilor, cu condiția ca volumetria de ansamblu să se încadreze în specificul local, precum în cazul acestui adăpost pentru animale.

AȘA DA: Construcție nouă care respectă proporțiile tradiționale și folosește materiale naturale pentru a se integra armonios în peisaj. Necesarul de lumină naturală este asigurat prin ferestrele din planul acoperișului și prin vitrajele mari de la nivelul parterului, mascate prin rîlaj din scânduri de lemn, cu rol de protecție solară.

AȘA NU: Construcțiile ies în evidență prin dimensiuni, volumetria și proporții. Materialele și culorile contrastează cu peisajul din care fac parte, înverzit într-o mare parte a anului.

AȘA DA: Construcțiile aflate departe de sate sunt realizate din materiale naturale, în culori similare mediului în care se află, cu dimensiuni potrivite funcțiilor lor. Pentru păstrarea valorilor locale, nu se recomandă promovarea turismului de masă.

AȘA NU: Indiferent de funcțiune, construcțiile noi nu ar trebui să aibă volumetria complet străină de specificul locului, materiale lucioase sau intens colorate care să le scoată în evidență în mediul în care sunt amplasate. Pentru păstrarea și cultivarea tradiției locale, se recomandă promovarea unui turism respectuos față de cultura locală, nu un turism de masă.

c. Departe de sate

Forma și volumetria

Majoritatea colibelor sunt realizate din lemn, cu acoperiș în două ape. În mod tradițional, ele aveau învelitoare din șindrilă, cu pante specifice.

Forma în plan a construcțiilor era dreptunghiulară, cu una – două încăperi, cu dimensiuni maxime de trei – patru metri. În unele situații, volume similare sau mai mici sunt așezate perpendicular pe construcția principală, la capătul acesteia, rezultând o construcție în *L* sau *U*, cu acoperișuri intersectate. Volumul secundar este totdeauna puțin mai mic (cu aproximativ minimum 20 cm) față de cel principal. Unele colibe aveau prispă sub acoperișul mare, altele, nu. Mai rare erau stănele cu ocol pentagonal întărit, unde coliba avea două încăperi, iar ocolul avea și el acoperiș, pentru a proteja oile de intemperii.

Recomandăm păstrarea/preluarea formelor, a dimensiunilor și a proporțiilor specifice colibelor fie pentru reabilitarea sau construirea de noi colibe, fie pentru cabane, refugii și alte construcții noi. Nu se recomandă realizarea acoperișurilor cu pantă mică (2 – 5%).

Se acceptă și construirea unor volume de dimensiuni reduse, (semi)îngropate și acoperite cu strat vegetal, discret integrate în peisaj.

Șarpanta

Șarpanta se va realiza din lemn, folosind tehnici și îmbinări tradiționale locale (sau plecând de la tehnologii locale), pe cât posibil, prin implicarea meșterilor tâmplari și dulgheri din zonă și folosindu-se, oriunde este posibil, materiale naturale regenerabile, fără a avea efecte negative asupra destinației construcției.

Pentru toate elementele din lemn, se vor realiza lucrări de ignifugare și biocidare cu materiale care nu afectează structura și culoarea lemnului și care permit tratamentul ulterior al acestuia cu ceruri, uleiuri și soluții naturale.

Lucarnele nu sunt un element specific tradițional al construcțiilor de la stână, ele regăsindu-se doar uneori, cu rol de aerisire. Recomandăm asigurarea iluminatului natural în podul locuit prin timpane, respectiv prin ferestre în planul acoperișului, reprezentând maximum 15 % din suprafața pantei respective.

Învelitoarea

Șindrilă. Strat vegetal.

Se admite, în cazuri excepționale, utilizarea tablei vopsite în culori închise, în zone izolate, pe trasee montane, acolo unde necesitatea de etanșare a volumului o cere în mod deosebit.

Materialele vor fi folosite respectând logica lor constructivă.

Culorile

Vor fi cele naturale ale materialelor.

Elementele de iluminare, ventilare, instalațiile

Distanța față de orice rețea de utilități, excepție făcând uneori electricitatea, face necesară utilizarea surselor alternative de energie pentru locuitorii sezonieri ai colibelor, respectiv pentru turiști.

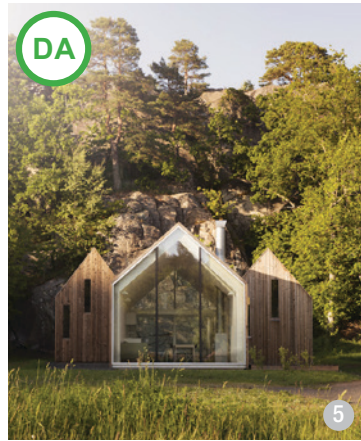
Panourile solare și fotovoltaice, montate în planul acoperișului, vor acoperi o suprafață de maximum 15 % din panta respectivă.

Decorațiile

Lipsească. Viața la stână fiind foarte solicitantă, totul este redus la strictul necesar.

Performanța energetică și confortul higrotermic

Se vor realiza ca la construcțiile din vatra satului.

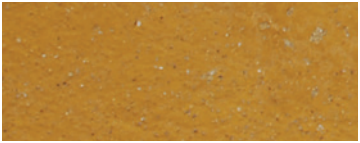
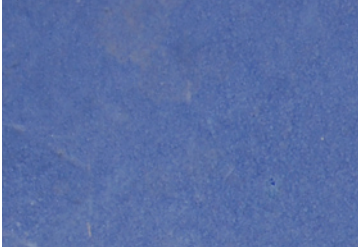
AȘA DA: Unități de locuire sezonieră sau de cazare turistică pot fi realizate în sistem pavilionar, la adăpostul vegetației și al dealurilor. Dimensiunile și proporțiile pot fi preluate de la construcțiile tradiționale, folosind materiale locale puse în operă astfel încât să integreze construcția în peisaj.

AȘA DA: Acoperișul înierbat poate fi o soluție de încadrare în peisaj a unor construcții mai mari, deși nu este specific tradițional.

AȘA DA: Construcție cu dimensiunile și proporțiile unei colibe tradiționale, realizată din materiale locale, amenajată pentru cazare turistică alături de șură, care va putea fi amenajată în viitor în același scop.

Exemple de culori de tencuieli pe bază de pigmenți naturali, specifice zonei

4.2. PEREȚII

Analiza și recomandările privitoare la pereți se referă la tipurile de pereți (portanți sau de compartimentare), la materialele folosite în alcătuirea acestora și la marcarea posibilelor probleme ce pot apărea la comportamentul în timp.

Toate materialele de alcătuire pentru pereți au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau mai mare măsură). Realizarea de alcătuiți constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea în execuție pot asigura o durată mai mare de viață a acestora, împreună cu o întreținere periodică din partea utilizatorilor. Materialele recomandabile, în funcție de zona în care urmează să se realizeze investiția, sunt, după caz: piatră, lemnul, cărămida, având ca liant mortarul de var cu nisip sau lutul.

Aspectele principale care trebuie avute în vedere fac referire la: siguranță și stabilitate, protecție la foc, compatibilitatea materialelor de alcătuire, compatibilitatea materialelor de acoperire, termoizolații și ruperea capilarității.

4.2.1. Specificul local

Pereții din bărne de lemn

Pereții sunt din lemn de brad cioplit în două – patru fețe sau prelucrat la gaterie în patru fețe. Lungimea variază în funcție de planimetria casei, iar sistemul de îmbinare pe lungime se face în formă de L, în cheotoare dreaptă sau în uluci verticali. Grosimea bărnelor din perete este de 12 cm, iar înălțimea bărnei variază între 10 și 20 cm. Îmbinarea bărnelor se realizează în cheotoare „coadă de rândunică” sau în cheotoare dreaptă, cel mai des întâlnită, specifică Mărginimii Sibiului și cunoscută sub denumirea de „românească”. Cheotoarea rotundă folosită la lemnul de fag sau de brad a preluat denumirea de „cheotoarea ciobănească”. Cheotoarea cu capetele lemnului crestate în triunghi sau trapez poartă denumirea de „nemțească” sau „coadă de rândunică”. La majoritatea construcțiilor, capetele cheotoarelor nu erau tăiate, rămânând în afara pereților.

Podeaua este din lemn, mai exact, din dulapi de brad bătuți peste grinzi din lemn de aceeași esență: rășinoasă sau de esență tare (stejar). Tavanul este din scândură din lemn de brad, cu o grosime variind între 2,5 și 3,5 cm, bătută în tehnici diferite, cel mai des întâlnită fiind tehnica „cu capac”.

Interiorul este tencuit cu mortar sau cu pământ galben amestecat cu pleavă de cereale, aplicat pe cerchia de lemn sau plasă. Grosimea stratului de tencuială variază între 3,5 și 5 cm. Pereții exteriori sunt, de obicei, netencuiți, dar sunt cazuri în care aceeași rețetă cu mortar și cerchia s-a aplicat și la fațadă.

Pentru zugrăvelile interioare, se foloseau pigmenți naturali de culori diferite. Predominau albul, albastrul-deschis sau verdele, dar, evolutiv, identificăm și culori calde: crem, bej, maro-deschis. Zugrăvelile exterioare sunt în alb sau albastru de diferite nuanțe.

Pereții din cărămidă

În localitățile de la poalele muntelui, mai exact în Săliște, Vale, Boita, Gura Râului, Rășinari, Sadu, insular și în Râul Sadului, Orlat, Cristian, Săcel, Poplaca, identificăm și o arhitectură a zidului, cu fundație din piatră și pereți din cărămidă. Liantul este mortarul din nisip și var sau pământul galben, cu paie de cereale. Grosimea zidurilor variază între 40 și 60 cm.

Culoarea pereților interiori era, predominant, albastrul-închis. La începutul secolului al XX-lea, au început să fie tencuite și pictate cu șablon tavanele.

Toți pereții sunt verticali, fără evazări sau ieșiri în consolă. La casele cu pereți tencuiți, în jurul ferestrelor erau realizate chenare zugrăvite în culori diferite de cea a fațadei, într-un contrast armonios cu acestea.

Un obicei relativ recent în zonă este marcarea ctitorului construcției și a anului realizării pe fronton sau pe peretele de la stradă, în apropierea streșinii.

AȘA DA: Fațade secundare spre funduri de lot, tencuite cu mortar pe bază de var cu nisip, în culoare naturală

Colibă și anexă cu pereți din bărne de lemn. Din păcate, învelitoarea nu a fost întreținută corespunzător, ci completată cu materiale nespecifice zonei: prelate din material plastic și tablă zincată.

Pereți din bărne de lemn și închideri perimetrare din scânduri de lemn

Tencuială de var aplicată pe cerchia de lemn, pe perete din bărne etanșate cu pământ galben și pleavă de cereale

AȘA NU: Pereții realizați din bușteni necântuiți sau cu dimensiuni mai mari de 15 m nu sunt specifici arhitecturii tradiționale.

AȘA NU: Culori stridente pe bază de pigmenți artificiali

AȘA NU: Culorile stridente și contrastele puternice nu fac parte din specificul tradițional valoros.

AȘA NU: Culori stridente pe fațada dinspre stradă, care accentuează elementele nespecifice plasticii arhitecturale tradiționale

AȘA DA: Îmbinări de colț la o construcție din bărne de lemn reabilitată. Materialul nou este vizibil și completează armonios piesele vechi recuperate.

AȘA DA: Din rațiuni legate de configurația reliefului și a terenului, șura este, în mod excepțional, așezată la stradă, motiv pentru care peretele din zidărie a fost tencuit. Se recomandă realizarea golurilor cu forme rezultate exclusiv din poziționarea decalată a cărămizilor (goluri dreptunghiulare). Dimensiunile și proporțiile construcției, precum și culoarea tencuielii, se încadrează în specificul local.

4.2.2. Recomandări

Înainte de a interveni pe construcții vechi de valoare, se va evalua posibilitatea păstrării ornamentelor de fațadă, și anume se va realiza o documentare fotografică și un relevu al elementelor decorative înainte de intervenție, pentru a putea fi reconstituite amănunțit. Se va păstra cât mai mult din materialul valoros original și se va folosi același tip de material pentru completarea și rectificarea degradărilor.

Pentru construcțiile existente, cel mai mare pericol îl reprezintă modalitatea de armonizare cu standardele și normativele în vigoare privitoare la cerințele de rezistență, stabilitate, protecție la foc (în special pentru clădirile cu funcțiuni publice), hidroizolare și izolare termică, igiena și sănătatea oamenilor. Ca principiu general, trebuie încercată găsirea unor soluții compatibile cu materialele existente, care să nu influențeze negativ structura și comportamentul acestora în exploatare (ținând cont de zona seismică în care se încadrează construcția), concomitent cu păstrarea a cât mai mult din fondul construit valoros.

Se vor alege soluții care să implice folosirea de tehnici și materiale tradiționale (reparații locale, inserarea unor elemente structurale noi, preferabil din lemn sau piatră, îngroșări de pereți etc.). În situații excepționale, consolidările se pot realiza și din alte tipuri de materiale, nespecifice (beton, metal etc.), cu asigurarea realizării unor alcătuiți de pereți compatibile cu existentul.

Construcțiile noi vor avea pereții verticali, fără evazări sau ieșiri în consolă. Se vor folosi materiale regenerabile, considerate tradiționale la nivel local la pereții de rezistență: lemn și cărămidă. La construcțiile ale căror destinații solicită un grad de rezistență și stabilitate pe care materialele tradiționale nu îl pot asigura, se vor utiliza și alte materiale de construcție, preferabil naturale.

Pereții de compartimentare vor putea fi realizați din materiale specifice locale (lemn, cărămidă), dar și din materiale ecologice sau ecodurabile de secol XXI (lemn, cărămidă, argilă/lut, cânepă, lână, paie, rumeguș sau conglomerate cu lianți naturali), pentru funcțiuni care permit astfel de soluții.

Nu este exclusă utilizarea cărămizilor industriale cu goluri, a elementelor structurale din beton sau metalice, a pereților de gipscarton, atunci când exigențele deosebite ale funcțiunii o cer (igienă, siguranța la foc etc.).

Pereții din lemn

Construcțiile realizate departe de sate, în zona fânețelor, se recomandă să fie realizate din bărne de lemn lăsate la vedere, conform specificului local.

Se vor înlocui piesele deteriorate cu piese identice, realizate din lemn de aceeași esență. Acest fapt va contribui la păstrarea capacității portante de ansamblu a structurii și la comportamentul higrotermic al acesteia. Se pot folosi rigidizări din lemn (sau metal) pentru prinderi/legături, fără ca acestea să fie prezente ca pondere importantă în ansamblu.

Construcțiile noi vor fi realizate cu piese de lemn din esențe locale, prelucrate în tehnici tradiționale.

Se vor realiza lucrări de ignifugare și biocidare cu materiale transparente, care nu afectează structura și culoarea lemnului și care permit tratamentul ulterior al acestuia cu ceruri, uleiuri și soluții naturale.

Pereții din cărămidă

Zidăria de cărămidă era realizată din cărămizi pline, care astăzi sunt greu de procurat. Se recomandă recuperarea cărămizilor în stare bună din construcțiile mai puțin valoroase, care se desființează pentru completarea și rectificarea degradărilor pereților.

Zidăria din cărămidă industrială cu goluri sau BCA poate fi utilizată în pereți noi, lăsând un rost între zidăria tradițională și cea nouă, întrucât acestea nu se pot țese și nu conlucrează bine.

La zidăria din cărămidă plină, se va utiliza mortar pe bază de var ca liant și pentru tencuială, întrucât permite respirația și transpirația. În caz contrar, vaporii de apă rezultați din activitățile cotidiene stagnează în cărămidă, producând igrasie.

Materialele vor fi folosite respectând logica lor constructivă.

Finisaje

Pereții din lemn pot fi lăsați la vedere (în general, în cazul colibelor și al anexelor gospodărești, dar nu numai) sau pot fi tencuiți pe cerchia de lemn la interior și/sau exterior.

Zidăria din cărămidă va fi tencuită cu mortar pe bază de var când cărămida este plină, tradițională; se poate folosi tencuială cu mortar pe bază de ciment în cazul zidăriei din cărămidă industrială cu goluri.

Se recomandă folosirea vopselurilor pe bază de var, silicați etc.

Pereții nu vor fi placați, indiferent de materialul din care sunt realizați.

Culorile

În principal, finisajele exterioare vor avea culori din următoarele categorii:

- culorile naturale ale materialelor folosite (lemn, var alb etc.)
- culorile materialelor tratate cu soluții naturale pentru îmbunătățirea comportamentului în timp (lemn impregnat cu ulei ars etc.)
- culori pe bază de pigmenți naturali specifici locali (oxizi de titan, zinc, fier, crom).

Nu se vor folosi culori stridente și saturate.

Decorații

O atenție deosebită se va acorda tratamentului diferențiat al fațadelor construcțiilor din vatra satului, în funcție de importanța lor. În mod tradițional, fațada de la stradă este cea mai decorată, cea dinspre curte este tratată mai auster, dar este zugrăvită, cea dinspre vecin este, în general, tencuită, dar nezugrăvită, iar fațada din spate apare, de multe ori, netencuită, cu parament aparent de cărămidă.

Se vor păstra și se vor restaura sau reconstitui toate detaliile istorice de parament, inclusiv cornișele, bosajele etc.

Construcțiile noi pot prezenta decorații simplificate, respectând proporțiile și dimensiunile tradiționale.

Construcțiile de mari dimensiuni (>250 mp) realizate în afara vetrei satului, care adăpostesc funcțiuni moderne, nu necesită ornamentație.

Performanța energetică și confortul higrotermic

Casele tradiționale sunt realizate din materiale și alcătuiți care permit transferul lent al aerului și al vaporilor, asigurând astfel igiena aerului interior. Se vor realiza intervenții cu materiale compatibile, elastice, care să favorizeze transferul vaporilor: mortare și tencuieli var-nisip, lut.

Zidăria din cărămidă plină va fi tencuită cu mortar pe bază de var, pentru a permite absorbția, circulația și evaporarea apei într-un ritm normal. Liantul folosit pentru zidire va fi tot pe bază de var, pe cât permit calculele structurii de rezistență. Se vor realiza alcătuiți constructive care să diminueze/împiedice capilaritatea, în condițiile în care realizarea unei impermeabilizări pe toată suprafața fundației nu este recomandabilă.

Nu se vor folosi tencuieli acoperitoare din ciment, care nu sunt permeabile la vaporii, și nu se vor placa pereții cu piatră, plăci ceramice etc., cu sau fără liant pe bază de ciment. Acestea împiedică transferul de aer și vaporii, care stagnează la interior, producând igrasie.

Nu se vor realiza suprafețe mari de pereți la care, prin alcătuirea constructivă, transferul vaporilor este împiedicat, acest fenomen având ca efecte directe apariția igrasiei și a mucegaiurilor și diminuarea calității exploatării în timp a construcției. Se pot realiza bariere de rupere de capilaritate prin injectarea cu mortare speciale de asanare.

Când exigențele structurale solicită cămășuirea pe suprafețe mari ale zidăriei, se pot folosi aditivi care să crească permeabilitatea la vaporii a peretelui, cu scopul prevenirii efectului „de pungă”, care va diminua confortul utilizării în timp a construcției.

Pentru finisaje, fie exterioare, fie interioare, se vor folosi vopsele care să nu împiedice transferul de vaporii, precum cele pe bază de var, silicați etc.

4.3. FUNDAȚIILE

Prin fundații se vor înțelege, în funcție de tipul construcției și de zona în care se realizează investiția: fundațiile-soclu, pivnițele, subsolurile și demisolurile.

Toate materialele de alcătuire pentru fundații au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau mai mare măsură). Realizarea de alcătuiți constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea în execuție pot asigura o durată mai mare de viață a acestora, împreună cu o întreținere conștientă, periodică, din partea utilizatorilor. Materialele recomandate, în funcție de zona în care urmează să se realizeze investiția, sunt, după caz: piatra, cărămida, betonul armat.

Aspectele principale care trebuie avute în vedere fac referire la: siguranță și stabilitate, compatibilitatea materialelor de alcătuire, compatibilitatea materialelor de acoperire, termoizolațiile și hidroizolațiile, realizarea straturilor de drenaj pentru îndepărtarea apelor de la nivelul fundației, materialele și modalitățile de realizare a trotuarului de gardă, îmbinarea soclu–material de tencuire–trotuar de gardă.

4.3.1. Specificul local

Cele mai vechi case din Mărginimea Sibiului au temelia realizată dintr-o **talpă groasă de stejar**, uneori în acest scop fiind folosit un stejar spintecat în două. Aceasta era fie așezată direct pe pământ, fie pe bucăți de stâncă poziționate la colțuri.

Un al doilea model de temelie este cel cu **talpa așezată pe un pat de pietre**, cele mai mari fiind poziționate la colțuri. Date fiind condiționările legate de disponibilitatea resursei materiale, talpa a fost, treptat, realizată mai ales din lemn de brad gros și rotund, acesta găsimu-se cu ușurință.

Mai târziu, **socul de piatră** a fost legat cu mortar și tencuit.

S-au folosit ca materiale **piatra de râu**, legată cu liant de pământ galben, în satele de la poalele munților – vorbim aici de localitățile: Vale, Tilișca, Sibieli, Cacova, Gura Râului, Poplaca, Râșinari, Sadu, Râul Sadului și Boița –, și **piatra de țanc** – în localitățile de pe culme: Rod, Gales, Poiana Sibiului și Jina.

Piatra de râu se găsea din abundență pe valea Sibiului sau a Cibinului. Se căutau pietre de mari dimensiuni pentru colțurile construcțiilor – rezistența casei – și cu cel puțin o față netedă pentru zidăria de piatră. Zidirea se executa manual sau cu ajutorul cofrajelor. Piatra era țesută și legată cu mortar (amestec de pământ și var) sau liant de pământ galben amestecat cu pleavă de cereale.

Fața exterioară a zidăriei este tencuită și văruiată în cele mai multe cazuri (în sate), interiorul fiind lăsat tencuiat.

Grosimea zidăriei variază între 30 cm și 50 – 60 cm. Înălțimea fundației depindea de două aspecte:

- terenul de construcție
- prezența sau absența pivniței.

În procentaj de circa 85 %, tiparul arhitectural specific Mărginimii Sibiului se caracterizează prin prezența a cel puțin unei încăperi cu rol de pivniță. De obicei, găsim una sau două pivnițe cu funcțiuni diferite, fără bolți, ca la casele din satele săsești.

Suprafața de călcare în pivniță este din pământ bătut. Sistemul de ventilare și de iluminare este format din goluri dreptunghiulare sau pătrate în zidăria de piatră, prevăzute cu binal sau cu elemente de feronerie amplasate vertical.

ASA DA: Soclul și fundațiile construcției sunt realizate din piatră de țanc, iar pe o fâșie perimetrală de 30 – 60 cm s-a așezat pietriș, pentru drenarea apei departe de fundații.

ASA NU: Placarea fundației cu orice tip de material impermeabil afectează imaginea construcției, dar mai ales sănătatea acesteia: umiditatea din sol nu se mai evaporă la nivelul soclului, ci este forțată să urce prin perete la înălțimi mai mari.

4.3.2. Recomandări

Fundațiile contribuie în mod esențial la durabilitatea clădirilor. Acolo unde este posibil din punct de vedere structural (dar și tehnologic și economic), în funcție de zona seismică în care se încadrează construcția, se vor folosi tehnici tradiționale și mână de lucru locală, prin activarea meșterilor din zonă.

Materialele recomandate, în funcție de zona în care urmează să se realizeze investiția și de tipul acesteia, sunt, după caz: piatra (mai ales în zona fânețelor), cărămida, betonul (cu condiția să se realizeze fundații sub zidurile portante).

Se vor adopta soluții ecodurabile, care să permită respirația și transpirația construcției. Nu se recomandă adoptarea soluțiilor cu radier sau șape realizate din ciment, deoarece impermeabilizează o suprafață mare de teren.

Pivnițele și bolțile se vor realiza cu preponderență din cărămidă și/sau piatră, legate cu mortar pe bază de var. Pivnițele vor avea goluri de ventilație în soclu, la nivel de siguranță împotriva inundațiilor, care vor fi deschise vara pentru uscarea pereților.

Nu se vor folosi pereți masivi din beton, care împiedică transferul de vapori, rețin umezeala și nu favorizează existența unui climat sănătos pentru utilizatori.

Se va evita utilizarea cimentului (cu precădere a cimentului Portland, mai ales fără rosturi de dilatare constructive prevăzute în proiect) ca material de lucru sau ca material de bază pentru liant. În cazul în care este necesară realizarea unor fundații/socli din beton armat, se recomandă tencuirea cu mortare cu textură lisă pe bază de var, în alcătuiți constructive compatibile.

Finisajele

Piatra va fi lăsată la vedere, eventual tratată cu materiale compatibile cu tipul de piatră folosit, care să nu-i influențeze porozitatea și permeabilitatea la vapori. Cărămida și betonul vor fi tencuite și zugrăvite în culori specifice zonei.

Placarea soclului cu orice tip de piatră sau cu plăci ceramice este în dezacord cu specificul local și cu onestitatea spiritului tradițional. În plus, împiedică respirația peretelui, având ca efect dezvoltarea mușcăiurilor la interior.

Piatra nu se va acoperi cu lacuri și vopseli care îi influențează porozitatea și permeabilitatea la vapori. Materialele se vor alege compatibile cu tipul de piatră folosit, fiind dependente de gradul de porozitate a acesteia.

Culorile

În principal, finisajele exterioare vor avea culori din următoarele categorii:

- culorile naturale ale materialelor folosite (lemn, var alb etc.)
- culorile materialelor tratate cu soluții naturale pentru îmbunătățirea comportamentului în timp (lemn impregnat cu ulei ars etc.)
- culori pe bază de pigmenți naturali specific locali (oxizi de titan, zinc, fier, crom etc.)

Nu se vor folosi culori stridente și saturate.

Performanța energetică și confortul higrotermic

Fundațiile au rolul de a oferi un suport rezistent construcției și de a ridica spațiul locuibil deasupra nivelului pământului, astfel încât să păstreze cât mai constant nivelul umidității și al temperaturii aerului interior.

Alcătuirile tradiționale ale fundațiilor asigurau ventilarea corespunzătoare a spațiului de sub planșeu/boltă prin găurile de aerisire și prin transferul lent care se producea în masa zidăriei. Fundațiile din piatră fără liant asigurau și ruperea capilarității. Din acest motiv, se recomandă folosirea tehnicilor și a materialelor tradiționale și la construcțiile noi, dacă exigențele funcțiunii permit, inclusiv a finisajelor.

Perimetral construcției, se va realiza un pavaj impermeabil cu pantă de scurgere rapidă a apelor departe de construcție, către suprafețe verzi sau rigole. În cazul în care apa tinde să bălăască în zonă, se va realiza un drenaj perimetral, cu o fâșie de pietriș ciuruit de minimum 30 cm lățime.

4.4. TÂMLĂRIA ȘI GOLURILE

Prevederile referitoare la uși și ferestre se referă la materialele de construcție, la conformația acestora, la soluțiile de umbră și la culori. Acolo unde este posibil, se recomandă să se apeleze la tehnici și meșteșugari tradiționali pentru realizarea tâmplăriei interioare și exterioare, ca și pentru realizarea feronierilor și/sau a diverselor elemente decorative de mascare, care pot fi bătute sau turnate. Se recomandă recondiționarea tâmplăriei existente, în măsura în care acest lucru este posibil.

Toate elementele de tâmplărie au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau mai mare măsură). Realizarea de alcătuiți constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea în execuție le pot asigura acestora o durată mai mare de viață, împreună cu o întreținere conștientă, periodică, din partea utilizatorilor.

4.4.1. Specificul local

Ferestrele și golurile de aerisire se găsesc pe pereții de fațadă și pe cei ai curții interioare. Pe fațada dinspre drum era o fereastră, în cazul caselor din lemn, sau două – trei, în cazul caselor cu pereții din cărămidă. La construcțiile noi, apar goluri mult mai mari și cu proporții ce nu se integrează în imaginea specific locală de ansamblu.

Registru pivniței este masiv, de cele mai multe ori, cu goluri relativ mici de aerisire, alinate pe verticală cu ferestrele de la parter. La nivelul parterului, ferestrele sunt la distanță de cel puțin o lățime de fereastră una de cealaltă, păstrând o imagine destul de masivă a construcției. Golurile de aerisire ale podului sunt mici, făcând parte parcă mai degrabă din ornamentația frontonului. Golurile ce aparțin unui anumit registru sunt alinate pe orizontală pe fiecare dintre fațade.

Forma specific locală a golurilor și a ferestrelor este dreptunghiul, dispus pe orizontală în cazul aerisirilor pivniței, pe verticală la parter și pod. Uneori, cele din pod pot fi arcuite la partea superioară, foarte rar sunt rotunde. Ferestrele pătrate se întâlnesc la casele vechi, unde dimensiunile golurilor sunt relativ mici (maximum 60 cm).

Dimensiunile aerisirilor pivniței sunt de 40 – 60 cm lățime pe 30 – 40 cm înălțime. Ferestrele au, în general, între 60 – 80 cm lățime și 60 – 120 cm înălțime. Golurile de aerisire ale podurilor au lățimi de aproximativ 20 – 30 cm și înălțimi de 30 – 45 cm, rareori 60 cm. Ferestrele sunt simple sau duble și au de la 2 până la 6 ochiuri de formă pătrată sau de dreptunghi vertical, având o proporție aproximativă de 2 : 3. În majoritatea cazurilor, au sprânceană, rareori lăcrimar.

Erau confecționate din lemn de rășinoase sau din esență tare, cu incizări în daltă pe ancadramentul exterior, atât în atelierele rurale din Apoldu de Jos, Cristian, sau Turnișor, cât și în cele urbane din Sibiu. Tocul ferestrelor și al ușilor era decorat prin dăltuire cu motive geometrice sau antropomorfe locale.

Unele erau impregnate cu soluții de protecție, altele lăsate naturale, iar cele mai multe, în perioada mai recentă, au fost vopsite în culori pe bază de pigmenți naturali, ce ofereau un contrast agreabil cu pereții.

Obloanele sunt din tăblii din lemn, cu mici orificii pentru aerisire/iluminare, sau din cadre cu lamele, respectiv rulu dreptunghiular (mai recent, dar nespecific).

Ușile de acces sunt dublate, realizate din tăblii din lemn de brad sau parchetate. Tocurile prezintă decorații realizate prin incizare cu dalta sau dantelărie traforată.

Construcțiile din ultimul secol păstrează, în general, dimensiunile și proporțiile specific tradiționale, dar prezintă ferestre cu deschideri mai ample. În consecință, camerele dinspre stradă vor avea câte o fereastră mai largă în loc de două înguste.

Fereastră tradițională din lemn natur, cu ancadrament din lemn decorat prin incizări în daltă. Tijele din fier forjat au rol de protecție suplimentară la intruziune.

Fereastră tradițională din lemn vopsit, cu ancadrament simplu și obloane din tăblii din lemn vopsit

Fereastră tradițională din lemn vopsit, cu decorații încrustate

Ușă principală de intrare în casa gospodăriei din sat, realizată din lemn masiv, cu feronerie și decorații din fier forjat

Ușă de intrare în pivnița gospodăriei din sat, din lemn bălăuit sau tratat cu ulei ars

Ușă de intrare în colibă, din lemn masiv natur, cu elemente de rigidizare în formă de cruce. Piese mecanice sunt realizate din lemn.

4.4.2. Recomandări

Elementele valoroase se vor conserva și se vor recondiționa, folosindu-se aceleași materiale și tehnici constructive (atât elementele cu forme tipice, cât și cele cu forme atipice), sau se vor înlocui, fără modificarea împărțirii și a detaliilor de tâmplărie specifice. Tâmplăria din PVC sau cea metalică se va înlocui cu tâmplărie din lemn masiv sau stratificat.

Forma și dimensiunile

Ferestrele vor respecta proporțiile tradiționale între lungime și lățime în special la fațada principală, pentru ca imaginea străzii să fie unitară și coerentă.

Nu se vor realiza goluri atipice: cerc, triunghi, romb, hexagon etc. Acestea nu corespund specificului local, iar în exploatare pot dovedi diverse vicii/inconveniente: neetanșeizare corectă datorată forme atipice, soluții de umbrire atipice, costisitoare și uneori ineficiente și inestetice etc.

Construcțiile noi vor respecta specificul local în măsura în care exigențele funcțiunii pe care o adăpostesc permit acest lucru. La funcțiunile cu flux de circulație mai mare între interior și exterior, se pot folosi panouri de sticlă mobile sau goluri cu dimensiuni agabaritice față de specificul zonei.

Raportul plin/gol

Recomandăm păstrarea raportului specific al golurilor pe fațadă, inclusiv alinierea lor, în special pe fațadele dinspre stradă. În situația extinderii spațiului locuibil în construcțiile anexe care nu aveau închideri spre curte, acestea pot fi închise cu vitraj termoizolant pe toată latura respectivă, pentru a păstra senzația de transparență și a rămâne mărturie a ceea ce a fost construcția originală.

Construcțiile noi vor respecta specificul în măsura în care exigențele funcțiunii pe care o adăpostesc permit acest lucru.

Se admit, ca accente compoziționale bine justificate (deschidere către peisaj, folosire pasivă a energiei solare), altele decât verande, panourile vitrate de dimensiuni mai mari, dispuse doar spre interiorul lotului în cazul construcțiilor din vatra satului.

Materialele

Ferestrele și ușile vor fi realizate din lemn (masiv sau stratificat) tratat cu ulei, ceruit sau vopsit cu soluții naturale, cu feronerie metalică. Pentru tâmplăria exterioară, se va folosi lemn de esență tare. În realizarea acestora, se vor respecta tehnicile tradiționale și se va apela, pe cât posibil, la meșterii din zonă. Tâmplăria poate fi simplă sau dublă, în funcție de necesarul de izolare termică corelat cu climatul și factorii de mediu din zona în care se înserează construcția. Elementele componente ale tâmplăriei: rame, cercevele, șprosuri, traverse etc. se vor realiza din lemn.

În mod excepțional, pentru conformarea la reglementările privind rezistența la foc, care nu poate fi obținută cu lemn, sau rezistența la deteriorările cauzate de animale, se poate folosi tâmplărie metalică, strict în amplasamentele impuse de lege.

Pentru îndeplinirea cerințelor actuale privitoare la eficiența energetică, se poate folosi vitrajul termoizolant (cu două sau trei foi). Pentru a asigura un grad sporit de izolare fonică (pentru construcțiile situate pe lângă drumurile cu circulație intensă sau dacă funcția o impune), atât pentru vitrajul termoizolant, cât și pentru pentru vitrajul simplu de la geamurile duble, se pot folosi foi de sticlă de grosimi diferite, care „rup” vibrația sunetului.

Geamul folosit va fi cu preponderență transparent; poate fi acoperit cu diverse folii care să realizeze controlul solar, fără a modifica culoarea și textura acestuia. În mod excepțional și justificat, atunci când contextul și funcțiunea o impun, se pot folosi și alte tipuri de prelucrări/acoperiri ale sticlei (de exemplu: folii speciale necesare măsurilor antifracție sau antivandalism).

Nu se vor folosi: geam bombat, geam reflectorizant, geam oglindă.

Pentru asigurarea cerințelor privitoare la igienă și sănătate, se vor folosi aerisitoare cu acționare automată (incluse în tocul geamului) sau manuală, pentru a asigura o ventilație naturală a spațiilor interioare, atunci când alcătuirea ferestrelor generează o soluție etanșă, care nu permite împropățarea aerului (altfel, fiind necesare sisteme suplimentare de ventilație mecanică sau naturală).

AȘA DA: Transformarea șurii în spațiu de locuit a creat nevoia de închidere cu tâmplărie a ceea ce în mod tradițional era un spațiu de trecere, închis cu porți din scânduri. Tâmplăria simplă, din oțel vopsit, cu ochiuri pătrate egale, dispuse ordonat pe cele două direcții, oferă protecție la vânt, păstrând transparența și senzația de spațiu intermediar, specifică șurii.

ORIGINAL

REPLICĂ

AȘA DA: Pentru restaurarea bisericii din lemn, a fost păstrată ca model o fereastră originală, după care au fost realizate ferestrele noi, din același material și în tehnici similare.

AȘA NU: Tâmplărie din PVC, albă, cu o împărțire a ochiurilor de geam străină de specificul locului. Modelul ancadramentului este preluat din alte zone geografice.

AȘA NU: Tâmplărie din PVC, albă, cu baghete și ornamente auriu. Nu fac parte din valorile tradiționale arhitecturale plasticul și materialele lucioase.

AȘA NU: Tâmplărie din PVC, albă, cu geamuri convexe cu efect de oglindă, cu împărțire străină tradiției locale

AȘA DA: Stilul arhitectural exprimă momentul construirii gării, iar golurile sunt păstrate în forma lor originală.

AȘA NU: Necesitatea închiderii porticului nu justifică umplerea golurilor inițiale și montarea unei tâmplării albe din PVC, în poziții aleatorii, cu dimensiuni aleatorii.

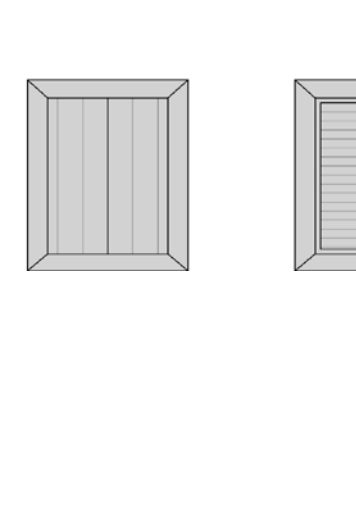
AȘA DA: Ușă reconstituită din același material, foarte probabil, după modelul ușii originale.

AȘA DA: Stilul arhitectural exprimă momentul construirii gării, iar golurile sunt păstrate în forma lor originală.

AȘA NU: Necesitatea închiderii porticului nu justifică umplerea golurilor inițiale și montarea unei tâmplării albe din PVC, în poziții aleatorii, cu dimensiuni aleatorii.

AȘA DA: Ușă reconstituită din același material, foarte probabil, după modelul ușii originale.

AȘA DA: Stilul arhitectural exprimă momentul construirii gării, iar golurile sunt păstrate în forma lor originală.

AȘA NU: Necesitatea închiderii porticului nu justifică umplerea golurilor inițiale și montarea unei tâmplării albe din PVC, în poziții aleatorii, cu dimensiuni aleatorii.

AȘA DA: Ușă reconstituită din același material, foarte probabil, după modelul ușii originale.

Soluțiile de umbrire

Pentru umbrirea suprafețelor vitrate, se vor folosi obloanele din lemn, streșinile sau vegetația. În cazuri justificate formal sau funcțional, se pot prevedea obloane sau măști din lemn, după forma și aspectul ușilor și închiderilor de la anexele gospodărești specific locale.

Soluțiile de umbrire alese trebuie să respecte soluțiile tradiționale existente în zonă. Acestea vor fi realizate din lemn, se vor monta cu preponderență la exterior (pentru a asigura un control climatic și o protecție suplimentară a ferestrelor împotriva intemperiei) și pot avea lamelele reglabile, care să permită un grad de umbrire optim, ajustabil, pe toată perioada zilei și în funcție de fiecare anotimp, dar să nu împiedice, în același timp, pătrunderea luminii din exterior. Nu se vor folosi rulouri exterioare, montate aparent, fără reglaje, care iau din lumina geamului.

Pentru vitrajele cu suprafețe mari, acolo unde sunt necesare și justificate, se pot instala soluții de umbrire din lemn, fixe sau cu lamele cu unghi reglabil, care să camufleze elementele discrepante în ansamblul volumetric. Aceste conformații nu vor fi realizate pe fațadele dinspre stradă.

Elementele de lemn se vor proteja cu uleiuri, ceruri sau alte soluții naturale.

Culorile

Tâmplăria exterioară și elementele de umbrire sau alte elemente decorative se pot vopsi în diferite nuanțe opace, nesaturate, cu pigmenți naturali, care nu modifică aspectul lemnului și nu dau senzația de ud sau lucios. Pentru colorare, se vor folosi cu precădere pigmenții naturali.

Acoperirea lucarnelor, umbrirea ferestrelor în planul acoperișului, se vor face din materiale care corespund specificului local și imaginii de ansamblu. Elementele de umbrire/control solar pot servi și ca elemente de camuflare a acestora în volumul și forma învelitorii.

Performanța energetică și confortul higrotermic

Pentru asigurarea cerințelor privitoare la igienă și sănătate, se vor folosi aerisitoare cu acționare automată (incluse în tocul geamului) sau manuală, pentru a asigura o ventilație naturală a spațiilor interioare, atunci când alcătuirea ferestrelor generează o soluție etanșă, care nu permite împropățarea aerului (altfel, fiind necesare sisteme suplimentare de ventilație mecanică sau naturală).

AȘA DA: Nevoia de lumină naturală este satisfăcută prin ferestrele din planul acoperișului și prin vitrajele ample, mascate de riflaj din baghete de lemn, cu rol de protecție solară.

Forme și împărțiri uzuale ale ferestrelor tradiționale specific locale, la case realizate din bărne fără tencuială, respectiv la case tencuite. Obloanele specifice erau realizate din tăblii de lemn, dar ulterior au fost introduse și cele cu lamele.

4.5. PORȚILE ȘI ÎMPREJMUIRILE

4.5.1. Specificul local

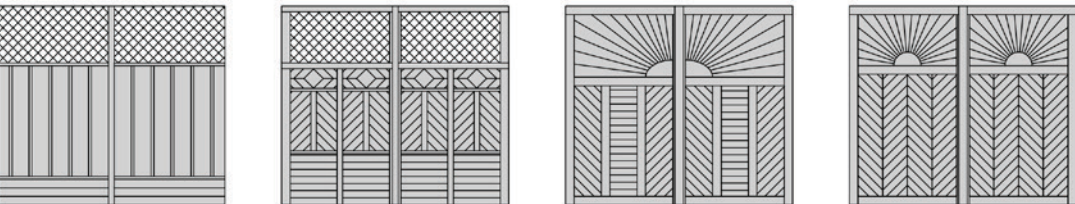
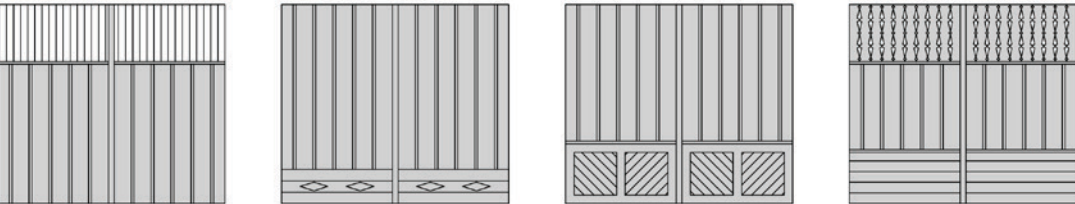
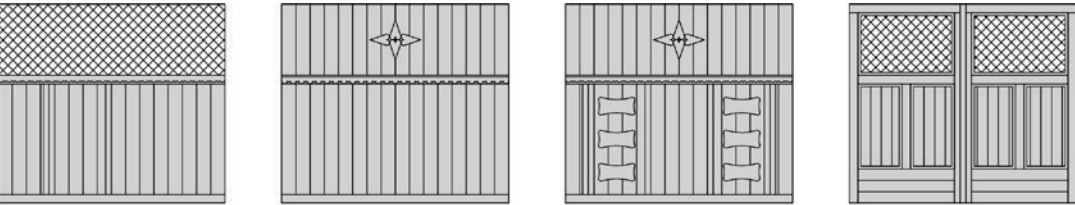
Porțile gospodăriilor sunt, în general, monumentale, închizând ambele tipuri de gospodărie, cea cu ocol întărit și cea simplă.

Poarta monumentală fie include porțița, fie aceasta din urmă este realizată separat, în lateral. Porțile sunt realizate din lemn, cu stâlpi verticali și tăblii. Au trei sau patru stâlpi verticali, în funcție de lățimea deschiderii. Porțița este din lemn de brad, dublată sau parchetată. Pe partea dinspre stradă, de obicei, prezintă elemente de feronerie și incizări cu dalta. Poarta mare de acces este din două tăblii din scândură de brad, bătută pe un schelet din lemn de esență tare. Poarta și porțița – sistemul de acces – sunt elemente arhitecturale specifice zonei, parte integrantă din ansamblul arhitectural rural.

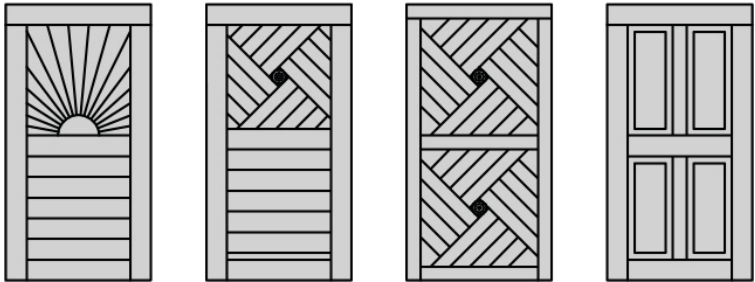
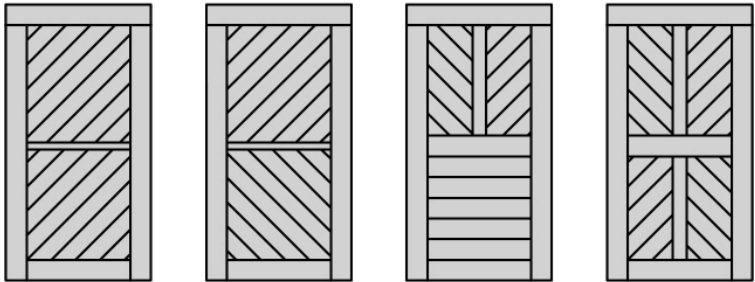
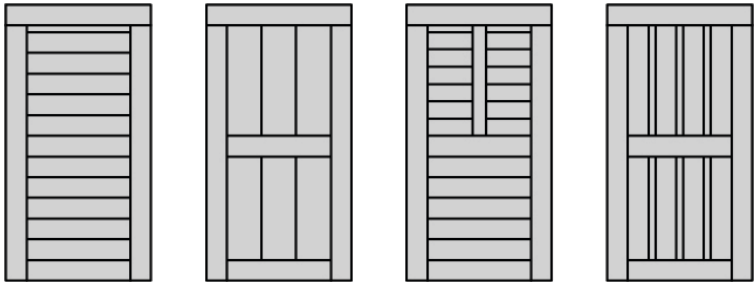
Sistemul de împrejmuire este din scândură de brad sau fag bătută vertical sau din lăturoaie semirotunde, bătute orizontal. Înălțimea variază de la 150 cm la 250 cm, în funcție de locul de amplasare a gospodăriei.

Împrejmuirea fânețelor se face cu pari de lemn înfipti în pământ și cu lăturoaie și scânduri orizontale, cu spații între ele, respectiv cu câte o contravântuire pentru rigidizare. Aceeași soluție se folosește și în cazul ocolurilor pentru oi, respectiv în cazul porților.

Ocolul pentagonal al stânelor cu colibă era realizat din bârne de lemn cu o înălțime ușor mai mare de 150 cm, peste care se așeza acoperișul.

Modele uzuale de porți din lemn natur, băițuit sau vopsit în culori pe bază de pigmenți naturali. Exemplele nu sunt exhaustive.

Modele uzuale de porțițe din lemn natur, băițuit sau vopsit în culori pe bază de pigmenți naturali. În general, poarta și porțița sunt asortate, fiind vopsite la fel și decorate similar sau complementară. Exemplele nu sunt exhaustive.

AȘA NU: Poartă din lemn masiv cu decorații aparținând altor timpuri și locuri geografice. Lacurile și băițurile folosite au un luciu excesiv și o nuanță roșiatică nespecifică locului. Volumetria ancadramentului este, de asemenea, străină de stilul tradițional.

AȘA NU: Contrastul culorilor este prea puternic, în special din cauza intensității nuanței de roșu. Decorațiile ancadramentului porții și porțiței sunt inspirate din alte zone geografice.

AȘA NU: Se va evita folosirea materialelor și a decorațiilor provenite din alte timpuri și zone geografice. Fierul forjat patinat și panourile de polipropilenă dăunează imaginii specific locale valoroase.

Soluție tradițională de poartă și porțiță la o gospodărie cu ocol întărit din zidărie de cărămidă tencuită

Soluție tradițională de rezolvare a împrejmuirii și a porților din lemn. Aici, doar porțița are acoperiș propriu; în alte situații, și poarta, și gardul au acoperișuri.

AȘA DA: Poartă cu porțiță inclusă, realizate din lemn masiv băițuit, cu decorații specifice. Obloanele ferestrelor sunt realizate din același material și tratate identic.

4.5.2. Recomandări

Elementele valoroase se vor conserva și se vor recondiționa, vor fi întreținute în acord cu soluțiile valoroase specifice vecinătăților.

Forma și dimensiunile

Se vor păstra și se vor folosi dimensiunile și formele specifice zonei. În situația construcțiilor noi ce nu se integrează în țesutul tradițional și nici în peisajul fânețelor, se vor găsi soluții de împrejmuire și acces care să rezoneze cu specificul local rural, fără a-l copia.

Materialele

Porțile vor fi recondiționate în măsura în care materialul poate fi recuperat. Cele noi vor fi realizate din lemn masiv de esență tare (toate elementele componente), tratat cu ulei de în, ceruit sau vopsit cu soluții naturale, cu feronerie metalică.

În realizarea acestora, se vor respecta tehnicile tradiționale și se vor implica, pe cât posibil, meșterii din zonă. Elementele valoroase se vor conserva și se vor recondiționa folosindu-se aceleași materiale și tehnici constructive (atât elementele cu forme tipice, cât și cele cu forme atipice) sau se vor înlocui, fără modificarea împărțirii specifice sau a detaliilor de tâmplărie.

Nu este necesară decorația porții noi.

Porțile de tablă, cele din fier forjat și/sau panouri din materiale plastice se vor înlocui cu tâmplărie din lemn masiv. Se va avea grijă ca porțile să se deschidă înspre interiorul gospodăriei.

Zidăria împrejmuirii spre stradă se va recondiționa/construi asemenea pereților construcției.

Culorile

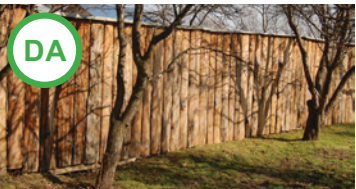
Porțile se pot vopsi în diferite nuanțe opace, nesaturate, de preferabil menținând culoarea originală, sau cu pigmenți naturali care nu modifică aspectul lemnului și nu dau senzația de ud sau lucios. Pentru colorare, se vor folosi cu precădere pigmenții naturali.

AȘA DA: Împrejmuire cu soclu din zidărie de piatră de râu, aparentă, și zidărie de cărămidă tencuită, acoperită cu țiglă solzi

În general, în afara vetrei satului, parcelele sunt delimitate prin garduri din scânduri sau lăturoaie. Alteori, prin garduri vii netoaletate (cu aspect natural, fără forme geometrizate).

AȘA DA: Garduri din lemn: împrejmuiri spre stradă și laterale

Acoperiș cu ornament traforat

AȘA DA: Marcarea citorilor și a anului realizării construcției, în tehnică tradițională. Alte ornamente realizate din tencuială ies în evidență prin relief și prin contrastul culorilor și sunt deseori inspirate din ornamentele tradiționale sculptate în lemn.

Ornamente specifice momentului realizării construcției, inspirate din arhitectura săsească, a cărei influență se simte pe întreg teritoriul Transilvaniei: ancadramente, bosaje etc.

4.6. ELEMENTELE DECORATIVE

4.6.1. Specificul local

Elementele reglatoare care creează liniile principale ale fațadelor sunt determinate de linia de coamă, de linia de streășină, de privar și de soclu.

Elementele de decor apar la construcții, în general, din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Sunt elemente realizate prin traforare, frecvente fiind cele specifice vechii arte românești: crucea și rozeta. Elementele decorative apar la ferestre, pe stâlpii privariului sau la poartă. În unele cazuri, sunt inscripționate numele proprietarului și data construirii casei. La casele tencuite, apar decorurile în relief: crucea, ramuri cu frunze, linii, triunghiuri, vase cu flori, ghirlande etc.

Prin reglementările urbanistice introduse la sfârșitul secolului al XIX-lea în Transilvania, se stabilea nu doar aliniamentul stradal, ci și înălțimea coamei și a cornișei.

La construcțiile cu acoperișul în trei ape, observăm că fațadele caselor erau decorate cu modele geometrice și religioase; de obicei, crucea apare în mai toate ancadramentele și fridele de perete. Pe pinionul fațadei, sunt prezente două orificii cu rol de aerisire a podului, dar și cu rol decorativ. Cele două goluri sunt situate la distanță egală față de extremitățile acoperișului și proporționate cu suprafața timpanului.

În case, pe grinda susținătoare, denumită „rast”, meșterul grava, de obicei, anul construcției și inițialele proprietarului, adăugând, uneori, crucea sau rozeta.

Colibele nu prezintă decorații, întrucât viața la stână impune reducerea tuturor eforturilor pentru confort și estetică la minimum.

AȘA DA: Deasupra porțiței sau în preajma ei există anumite nișe, unele dintre ele cu icoane, altele cu picturi pe tencuială cu scene biblice.

AȘA DA: Decorații de perete specifice perioadei moderniste, bine integrate în imaginea specific tradițională. Nu se recomandă tâmplăria de PVC.

AȘA DA: Ornamente ale parapetului din scânduri la privar

Casă tradițională cu privar din scânduri. Împrejmuirea este din zidărie de cărămidă, cu poartă și porțiță din lemn, cu acoperiș propriu din șindrilă.

AȘA NU: Nu se recomandă placarea cu orice tip de materiale. Placajul din piatră aplicat în desene arbitrare cotravine logicii sale structurale.

AȘA NU: Nu este recomandată schimbarea culorii pe fațadă altfel decât pe muchia interioară a unei intersecții de volume/cadre.

AȘA NU: Decorație total străină de specificul locului, de spiritul tradițional rural

AȘA NU: Ferestre cu dimensiuni și proporții nespecifice locului, pe un perete curb la fel de atipic pentru zona Mărginimii. Ancadramentele sunt realizate din placaj de piatră, iar culorile tencuiei, ale pietrei și ale elementelor de tâmplărie îndepărtează și mai mult construcția de arhitectura locală tradițională.

AȘA NU: Indiferent de stilul și de momentul construirii, se va evita folosirea finisajelor lucioase sau strălucitoare la învelitoare, pereți, soclu, tâmplărie sau ancadramente.

4.6.2. Recomandări

În cazul construcțiilor existente valoroase, se vor păstra, recondiționa sau reconstitui elementele decorative originare, eliminând eventualele elemente parazitare. Extinderile și construcțiile noi se vor încadra în specificul local și vor exprima momentul realizării lor.

Construcțiile existente care nu se încadrează în specificul local vor fi adaptate în măsura posibilităților.

Marcarea registrelor verticale și orizontale

Soclu: va fi marcat volumetric și prin finisaje și va corespunde specificului local. Cromatica va respecta specificul așezării. Detalierea alcătuirilor și a principiilor constructive s-a realizat în capitolul 4.3. *Fundațiile*.

Privariul: va fi marcat ca registru puternic orizontal pe fațadă, cu rol estetic și funcțional (control solar). Se va realiza cu preponderență din lemn și va respecta prin proporții, formă și volumetrie specificul local.

Coșul de fum: preluat, conform necesităților actuale, drept coș pentru instalația de încălzire, trebuie realizat din materiale solide, care să corespundă atât principiilor de rezistență și stabilitate (în raport cu vânturile, factorii de mediu, încadrarea seismică), cât și protecției la foc (există un mare risc de incendiu în special în zonele de traversare a șarpantei și, eventual, a altor elemente constructive din lemn). Pe cât posibil, va respecta forma și materialele de finisaj locale: în general, mortare de var nezugrăvite. Nu se acceptă paramentul aparent de cărămidă și nici coșurile metalice strălucitoare, aparente.

În cazul construcțiilor de mari dimensiuni (>250 mp), în funcție de soluția și de gabaritul construcției, se pot marca și alte registre orizontale, precum privarul, care se încadrează în specificul și scara locală, dar se va adapta situației, dimensionarea lui proporțională față de restul clădirii putând genera o imagine de ansamblu ridicolă, disproporționată. Volumetria se va raporta la construcțiile învecinate și, pe plan estetic, nu va constitui un element discrepant în ansamblul așezării. Marcarea registrelor orizontale reprezintă un deziderat, însă nu este obligatorie la acest tip de clădiri.

Ierarhizarea fațadelor

Se vor trata diferit fațadele, în funcție de importanța și orientarea lor. În general, clădirile din vatra satului sunt așezate pe limita de proprietate, ceea ce a dus la o tratare diferită a lor. Fațada cea mai elaborată este, aproape în toate cazurile, cea dinspre stradă, care are marcate foarte clar registrele orizontale, o rigurozitate a ritmului și a dimensiunii golurilor, finisaje mai prețioase. Înspre curte, fațada beneficiază de o tratare asemănătoare, însă mult mai sumară. Ea este totuși zugrăvită. Fațada dinspre grădină a surii este, de obicei, nefinisată, din lemn, cărămidă sau piatră aparentă. Fațada dinspre vecin este reprezentată adesea de un calcan tencuit cu nisip galben, dar nezugrăvit.

Se recomandă ierarhizarea tratării fațadelor, ținând cont de specificul local.

Timpanele și decorațiile de fațadă

Se recomandă o abordare rezervată în ce privește preluarea elementelor decorative din arhitectura tradițională, cu excepția acelor a căror simbolistică s-a păstrat și care sunt susținute încă de meșteșugurile locale prin continuitate. Pot fi preluate și reinterpretate detaliile care marchează registrele clădirii: profil de streășină, profil de cornișă, profil de brâu, pazie etc.

Streșinile și burlanele

Streășina, element cu rol de îndepărtare a apelor de pe acoperiș de baza casei, se va realiza conform specificului local (ca formă și elemente de decorație). Pentru construcțiile din cărămidă unde streășina se asimilează cu lățimea profilului, aceasta nu va fi mai mare de 20 cm, iar pentru construcțiile din lemn, nu va depăși 50 cm.

În cazul construcțiilor de dimensiuni mari, existența streșinilor reprezintă un deziderat, însă nu este obligatorie. Sistemele de protejare împotriva intemperiilor

vor fi doar la intrarea în clădire.

Jgheaburile și burlanele vor fi realizate din materiale adecvate, durabile, în culori discrete, nestrălucitoare. Se pot folosi, acolo unde este cazul, lanțuri care să direcționeze scurgerea apelor pluviale. Nu se vor folosi elemente din PVC sau polietilenă.

Materialele pentru finisaje

Folosirea de materiale naturale locale, cum sunt piatra, lemnul, varul, pigmenții naturali pentru var, este esențială pentru conservarea peisajelor rurale deosebite.

Nu se vor folosi ca finisaje exterioare:

- placările pentru pereți și soclu de orice fel: cu piatră spartă, placări ceramice sau cu lemn. Nu corespund specificului rural local și deseori soluțiile alese sunt inadecvate folosirii la exterior: atât acestea, cât și materialele de punere în operă nu rezistă la cicluri repetate de îngheț/dezghet, deteriorându-se în timp foarte scurt și de multe ori chiar favorizând apariția infiltrațiilor
- tabla (tablă simplă, cutată etc.)
- materialele care conțin azbest
- materialele plastice sau PVC
- similipiatra etc.

Unele dintre aceste placări se fac cu intenția de a da un aer rustic, însă conceptul de „rustic” este diferit de conceptul de „tradițional”.

Se pot folosi soluții și alcătuiți constructive naturale pentru pereți vegetali și acoperișuri înierbate, cu pantă plată sau accentuată.

Culorile

Se va opta pentru folosirea nuanțelor naturale ale materialelor folosite sau a unor culori și nuanțe nesaturate apropiate de cele naturale. Albul poate fi folosit pretutindeni la clădiri cu gabarit mic. Pigmenții utilizați în vopseluri, uleiuri sau ceruri vor fi naturali.

Pentru construcțiile noi, există posibilitatea folosirii paramentului aparent, fără zugrăveală, din tencuială lisă pe bază de var cu nisip galben, aceasta reprezentând un specific local pregnant. Se pot adăuga aditivi care să stabilizeze tencuiala împotriva acțiunii factorilor climatici.

Dacă totuși se optează pentru zugrăvirea fațadelor, atunci acestea vor fi tratate diferit în funcție de importanța și poziționarea fațadei. În general, zidurile dinspre vecin (calcanele) nu erau zugrăvite, iar fațada din curte, opusă străzii, nu era nici măcar tencuită uneori.

Nu se vor folosi culori tari, contrastante.

Instalațiile și instalațiile tehnologice

Se vor folosi tehnologiile locale (care sunt cunoscute și accesibile celor care execută, întrețin și utilizează lucrarea) sau ecodurabile, de secol XXI. Pentru oricare dintre variantele pentru care se optează, se va avea în vedere realizarea unor alcătuiți din materiale de construcție compatibile și respectarea principiilor de asigurare a izolării termice, a hidroizolației, de igienă și sănătate, de siguranță și stabilitate, de rezistență la foc. Se pot folosi tehnologii alternative de asigurare a alimentării cu energie electrică sau termică, în condițiile și cu recomandările prezentate în capitolele anterioare: panouri solare, panouri fotovoltaice, turbine eoliene la scară redusă, pompe de căldură etc.

Elementele aparente pentru instalații și instalații tehnologice nu se vor poziționa înspre stradă. Vor fi realizate din materiale durabile (se exclud PVC-ul și polietilena) și vor avea un aspect (culoare și textură) specific zonei în care se încadrează. După caz, pot fi mascate cu panouri din materiale naturale, specifice zonei. Acestea nu vor constitui elemente dominante din diverse puncte de perspectivă sau belvedere, iar funcționarea lor nu va avea un impact negativ asupra mediului și a sănătății populației locale.

5. PERFORMANȚA ENERGETICĂ

5.1. Specificul local

Amplasarea construcțiilor

Avea în vedere adăpostul față de intemperii, în special față de vânturile puternice: amplasarea la adăpostul colinelor și al creștelor munților, respectiv al pâlcurilor de copaci. Construcțiile aveau accesul și fațadele cele mai vitrate orientate către soare, iar camerele de locuit erau protejate suplimentar de vânt și de frig prin spații intermediare, precum privarul și tinda, respectiv podul și pivnița.

Alcătuirile de pereți

Grosimea totală a peretelui din lemn varia între 15 și 20 cm; pereții erau etanșezați cu pământ galben amestecat cu pleavă de cereale. Interiorul era tencuit cu mortar aplicat pe cerchia de lemn sau plasă. Grosimea stratului de tencuială varia între 3,5 și 5 cm. Fața exterioară a pereților era, de obicei, netencuită, dar uneori aceeași rețetă cu mortar și cerchia se aplica și pe fațadă. În cazul pereților de cărămidă, grosimea zidăriei ajungea la 30 – 50 cm și era tencuită cu mortar pe bază de var și nisip sau pământ galben și pleavă de cereale. Oricare dintre alcătuirii asigura o anumită protecție termică, dar toate permiteau respirația și transpirația construcțiilor.

Sistemele de încălzit

Erau adesea folosite și pentru gătit și erau realizate din cărămidă și cahle colorate în albastru, verde, bej, maro și alte culori. Ocupau aproximativ 1/4 din suprafața camerei de locuit.

Casa prezenta două sau maximum trei încăperi: camera de zi, tinda rece și camera bună. În cele mai multe cazuri, soba cu cahle, cu vatră liberă sau închisă, se găsea în camera de zi, iar cuptorul – în tinda rece. În timp, atât casa bună, cât și camera de zi au primit sisteme de încălzire din cărămidă și cahle. Fumul era evacuat direct în pod, fără sistem de evacuare care să treacă prin acoperiș, având un rol bine definit atât în conservarea învelitorii din șindrilă, cât și a produselor din carne.

Mai recent, mai ales în unele colibe, oamenii au început să se încălzească și să gătească la sobe de fontă.

La casa din cărămidă, coșul de fum ieșea din acoperiș. Aici, sistemul de încălzire era în formă de cizmă sau dreptunghiular.

Confortul termic al construcțiilor tradiționale este compensat de activitatea intensă a locuitorilor și de îmbrăcămintea groasă sau în mai multe straturi, izolând atât de căldură, cât și de frig.

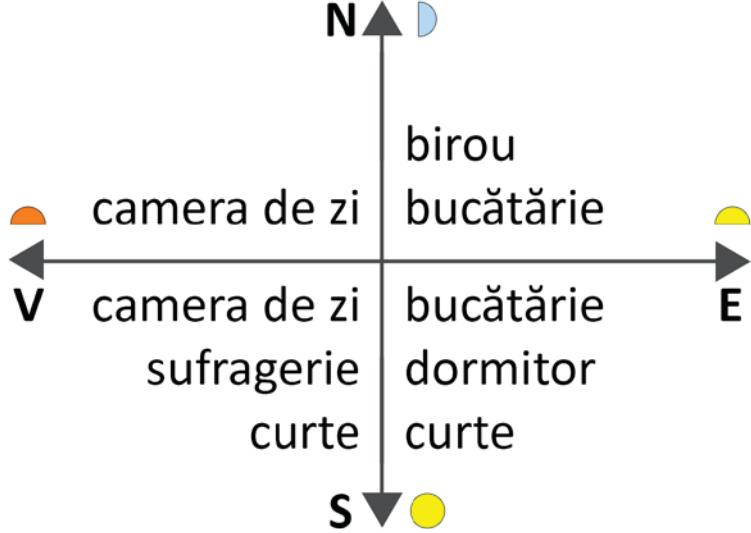
Ciobanii dormeau înfășurați în subă, uneori direct în iarbă, alteori în țoțe. În colibe și în case, hainele groase erau esențiale pe timpul iernii.

Tinda casei era deschisă spre pod. Aici se gătea, iar fumul ieșea lent printre elementele acoperișului lipsit de coșuri de fum sau lucarne, pentru a conserva produsele din carne păstrate pentru iarnă și pentru a evita împozitarea.

Soba din cameră putea avea și rol de încălzire a hranei. Fumul era evacuat în pod.

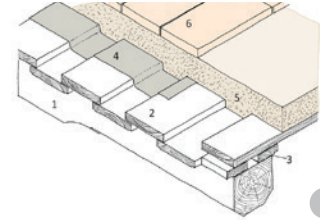

O primă condiție pentru eficiența termică a unei construcții este orientarea ei față de punctele cardinale.

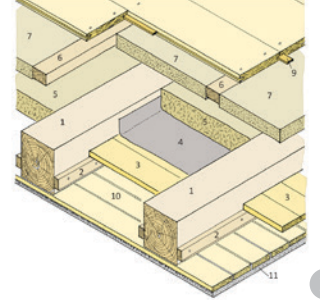
În plus, așezarea construcției într-un loc adăpostit de vânturi este esențială pentru reducerea consumului energetic în condiții de confort.

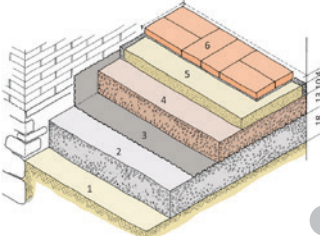
AȘA DA: Radiatoarele pot fi mascate cu materiale naturale locale, pentru a păstra imaginea caldă și confortabilă a specificului local.

Alcătuirea pardoselii din pod
1. Grinda de planșeu
2. Scândurile de planșeu
3. Elemente de egalizare a reazemului
4. Strat de difuzie, protector contra prafului
5. Umplutură din argilă și paie, compactată sau nu
6. Acoperire cu cărămizi (rar)

Tavan cu grinzi de lemn. Construcție cu pardoseală flotantă:
1. grinzi de tavan
2. lați-suport pentru pardoseala oarbă (30 x 50 mm)
3. pardoseală oarbă (25 mm)
4. geotextil, permeabil la difuzia vaporilor
5. umplutură din lut cu paie (80 – 100 mm)
6. rigle pentru pardoseală (35 x 60 mm)
7. izolație rigidă sau granulatată (40 mm)
8. dușumea (25 – 30 mm) rostuită și nutuită (6 x 12 mm)
9. pene (6 x 20 mm)
10. suport din scânduri (18 mm)
11. tencuială de tavan aplicată pe strat de armătură

Modul de construire a pardoselilor din cărămizi peste pământul natural al încăperilor fără pivniță
1. pământ natural
2. pietriș grosier (8 – 32 mm)
3. folie protectoare (geotextil)
4. izolație din umplutură
5. placă din argilă compactată
6. plăci de cărămidă pe pat de mortar

AȘA DA: Se recomandă izolarea termică a podurilor cu materiale ecologice.

AȘA DA: Se recomandă izolarea pardoselilor cu materiale ecologice.

AȘA DA: Se recomandă izolarea pardoselilor construite peste pământ cu materiale ecologice și finisarea lor cu materiale tradiționale.

5.2. Recomandări

Amplasarea construcțiilor

Pentru maximizarea performanței energetice, o primă condiție este amplasarea construcțiilor în locuri adăpostite, preferabil pe versanți însoțiți, respectiv ecranarea lor cu perdele vegetale în direcția vântului (pâlcuri de copaci) și orientarea accesului și a fațadelor vitrate către soare.

Aceste condiții pot fi satisfăcute în zona colibelor, uneori și în afara vetrei satului. În vatra satului, în schimb, amplasarea și orientarea sunt restricționate de aliniamentul la drum, celelalte aspecte fiind secundare.

Alcătuirile de pereți

Zidurile din cărămidă ale construcțiilor vechi au o grosime considerabilă, nefiind necesară izolarea. Se recomandă mai degrabă izolarea cu materiale naturale a tavanelor și a pardoselilor.

Se vor folosi materiale naturale regenerabile, în alcătuirii constructive care să respecte normativele și prevederile în vigoare referitoare la izolarea termică, protecția la foc etc. Pentru termoizolare, se vor folosi sisteme ecologice, pe cât posibil cu materiale provenite din mediul local (lână, cânepă, paie, rumeguș). O bună variantă este folosirea tencuiei termoizolante pe bază de aditivi de perlit, care se găsește în zonă. Există pe piață deja suficienți producători de tencuiei termoizolante.

Acolo unde este posibil, se recomandă să se apeleze la tehnicile tradiționale și la meșterii populari.

Nu se va folosi termoizolarea cu polistiren (vezi capitolul 4.2. *Pereți*). Atenție! Termoizolarea caselor vechi pe exterior duce la distrugerea decorațiilor de fațadă!

Sistemele de încălzit

Se recomandă reabilitarea sobelor și a cuptoarelor tradiționale, în cazul în care acestea mai sunt disponibile. Se pot monta și sobe de fontă pe bază de lemne, cu design modern. Unele sobe metalice pot fi utilizate și la prepararea hranei.

Sistemele de încălzire pe bază de gaz metan sau curent electric pot fi folosite acolo unde există rețele locale specifice, însă se recomandă și folosirea unor tehnologii alternative, pentru asigurarea unui minim grad de independență. Dintre sistemele de energie alternativă, se pot folosi:

- panourile solare și/sau fotovoltaice;
- pompele de căldură (în variantele aer-apă, sol-apă, apă-apă, în funcție de caracteristicile terenului);
- cazane cu combustibil solid regenerabil (biomasă și/sau combustibil rezultat în urma reciclării);
- eoliene la scară redusă, cu condiția să nu afecteze peisajul. În această privință, este necesară întocmirea unui studiu de amplasare.

Acestea trebuie încadrate în specificul local sau camuflate cu ajutorul unor elemente tradiționale specifice. Nu trebuie să afecteze vecinătățile prin modul lor de funcționare. Amplasarea lor va respecta recomandările de la capitolul 8. *Amenajări exterioare*, subcapitolul *Echiparea edilitară*. Dimensionarea, punerea în operă și funcționarea lor trebuie să respecte normativele și prevederile tehnice în vigoare la data întocmirii proiectului/execuției lucrărilor de construire.

În reglarea intensității agentului termic, oricare ar fi el, recomandăm o atitudine de cumpătare, prin folosirea îmbrăcămintei corespunzătoare sezonului.

AȘA DA: Sobe de fontă cu forme simple pot oferi căldura necesară, păstrând atmosfera interioarelor specific tradiționale. Pardoseala din lemn masiv, acoperită cu covoraș sau blănuri, contribuie la confortul termic, reducând consumul de energie.

AȘA DA: Sobe de teracotă presupun un mod de viață în jurul casei, pentru a putea fi alimentate constant și a menține căldura. Cele pe gaz pot primi termostat.

AȘA DA: Sobă exterioară metalică, cu plasă metalică perimetrală.

Unele sobe, interioare sau exterioare, pot fi folosite și pentru prepararea hranei.

6. ANEXELE ȘI ACARETURILE

6.1. Specificul local

Construcțiile anexe sunt determinate de ocupația de bază a familiei și sunt proporționale cu statutul social al proprietarului. Astfel, se disting:

- adăposturile pentru păstrarea cerealelor și a fânului: șuri închise cu scândură, hambare pentru porumb (coșere)
- adăposturile pentru animale: grajduri (de lemn și ulterior din cărămidă), șoproane, târle, staule, cotețe, ceairuri etc. (denumiri și forme diferite, în funcție de animalele pe care le adăpostesc);
- adăposturile pentru atelaje și unelte: șopru și șuri.

Stâna reprezintă un ansamblu constructiv specific păstoritului. Include adăposturi pentru oameni (colibe), adăposturi pentru vite (grajduri, cotețe, staule, târle), ateliere de preparare a produselor lactate, depozite de alimente (celar, chimniță).

Stâna este poziționată obligatoriu în apropierea unei pășuni potrivite și a unui izvor accesibil, cu expunere solară bună, cu spatele spre vânt și cu resurse de lemn la îndemână.

Construcțiile din cadrul stânei pot fi stabile sau realizate din elemente mobile, unele dintre amenajările destinate animalelor nefiind acoperite. Târta și strunga se mutau periodic, iar îngrăditurile mai mari pentru vite erau mutate anual.

Stâna propriu-zisă este construită din lemn, având două sau trei încăperi. Acestea au funcțiuni de dormitor, atelier de prelucrare a laptelui, bucătărie, magazie, celar. Materialele folosite sunt lemnul (brad, molid, mai rar fag) și bolovanul de stâncă. Sub talpa de lemn se așază un pat de lespezi de stâncă, fără liant. Talpa este realizată dintr-o grindă groasă de 20 – 30 cm, de obicei, necioplită și mai lungă decât pereții. Aceasta are și rolul de prag. Bărnela curățată de coajă – în general rotunde, dar apar și cioplite în patru muchii – se clădesc pe talpă, se așază în cununi orizontale încheiate în cheotoare dreaptă („românească”), „coadă de rândunică” („nemțească”) sau cheotoare cu rost. Înălțimea medie a pereților, din 7 – 8 bărne, este de 2 m. Spațiile dintre bărne sunt umplute cu pământ sau cu mușchi. Pe capetele bărnelor din ultimul rând se așază „vânturile”, două bărne lungi, de care se fixează acoperișul propriu-zis cu ajutorul caferilor. La stănele mari din Jina sau Poiana, întâlnim și grinzi. Caferii sunt legați între ei de chingă, așezată în diagonală. Acoperișurile sunt formate din câte o pereche de caferi așezați la extremități, pe aceștia bătându-se lași. Stănele erau acoperite cu șită de brad bătută la mai multe rânduri sau cu șindriă sau scoară de brad. În unele cazuri, apare un acoperiș mic, suplimentar, în două ape, cu rolul de evacuare a fumului, denumit „fumar”. Stănele vechi nu aveau ferestre. Ușile se realizează din scânduri legate printr-o chingă diagonală și două scânduri înguste, orizontale, și se fixează jos într-o scobitură făcută în talpă, iar sus într-o scoabă fixată în grindă. Zăvorul este realizat dintr-o limbă de lemn prinsă în urechi verticale pe ușă, cu închidere într-o scoabă metalică.

În mijlocul stânei, se găsește vatra liberă. Mobilierul stânei este realizat din lemn și este, în general, compus din polițe, scaune, masă, laițe (lavite), crinte de caș, cuie de lemn pentru agățat. Laițele sunt înalte și servesc atât drept pat, cât și pentru adăpostirea sacilor cu făină și a hainelor.

6.2. Recomandări

Construcțiile anexe noi nu vor domina prin volum și plastică fațadele corpului principal existent sau elementul principal al ansamblului în care urmează să se integreze. Amplasarea acestora pe lot trebuie să respecte coerența ansamblului.

În situația în care aceste construcții nu mai servesc scopului în care au fost construite, pot fi adaptate altor funcțiuni, prin îmbunătățirea condițiilor de izolare și a finisajelor interioare, respectiv prin amenajarea cu mobilier și instalații corespunzătoare.

Se recomandă păstrarea imaginii de ansamblu, inclusiv a gradului de transparență a unor laturi ale construcției, respectiv a raportului plin/goal.

AȘA DA: Vechiul șopron și cocina au devenit cameră de zi și bucătărie, păstrând transparența și opacitatea diferitelor zone, pentru a păstra memoria locului.

AȘA DA: Vechiul șopron și cocina au fost transformate în terasă acoperită, depozitare și grup sanitar pentru utilizare sezonieră.

AȘA DA: Șura a fost transformată în spațiu de pregătire și servire a mesei, păstrând caracterul de zonă de trecere – cu privirea – a zonei de mijloc, respectiv închiderile opace laterale: una cu scânduri pentru vechea depozitare, cealaltă, cu zidărie tencuită, corespunzând vechiului grajd.

AȘA DA: Interiorul confortabil al vechiului șopron a fost transformat în cameră de zi, amenajat cu materiale naturale și motive tradiționale, posibil de produs la nivel local.

AȘA DA: Diferențele de nivel sunt preluate prin seturi de trepte din cărămidă plină, material cu care este finisată și pardoseala în vechiul șopron și în pivniță.

AȘA DA: Scară din lemn pentru acces în dormitorul amenajat în volumul podului existent. Fereastra se deschide amplu spre grădina din spate și este mascată de obloane din scânduri, la fel ca restul timpanului.

AȘA DA: Scară din lemn pentru acces în pivniță. Pardoseala pivniței este realizată din cărămidă plină confecționată manual de meșteri locali, așezată pe pat de nisip. Pereții din zidărie de piatră și de cărămidă sunt lăsați la vedere.

7. AMENAJĂRI INTERIOARE

Gospodăria tradițională s-a născut și a evoluat după nevoile oamenilor și poate evolua în continuare. Modul de viață s-a modificat, astfel că unele activități ale oamenilor au dispărut din numeroase gospodării, iar altele trebuie introduse.

Funcțiuni noi în spații vechi

Recomandăm amenajarea spațiilor în volumele existente, cu materiale și în tehnici tradiționale sau compatibile.

Grupurile sanitare și băile pot fi amenajate în vechi camere, prin compartimentarea unui hol sau a unei încăperi mai mari, preferabil cu ferestre sau goluri de aerisire existente.

Podurile și pivnițele, altădată cu rol exclusiv de depozitare, pot fi transformate în spații de locuit, dacă lumina este suficientă și spațiul oferă confortul necesar (fără igrasie sau mușcături). La fel și anexele gospodărești: grajduri, cocine, șoproane, șuri.

Amenajarea interioarelor noi și vechi

Indiferent de vechimea spațiului amenajat, recomandăm ca materialele folosite să fie într-o cât mai mare măsură naturale, dacă este posibil, locale, și modul de punere în operă a materialelor să respecte logica lor constructivă. În acest sens, nu se recomandă placarea grinzilor cu piatră.

Pardoselile tradiționale sunt realizate din lemn, planșeul fiind realizat din scânduri pe grinzi de lemn sau dușumea peste bolți de cărămidă mai recent. Recomandăm perpetuarea acestui obicei (pardoseli din lemn masiv: scânduri sau dușumea), deoarece este benefic și din punctul de vedere al sănătății construcției și al utilizatorilor. În spațiile care nu au avut pardoseli, precum pivnița, șopronul, șura și altele, se pot realiza pardoseli din argilă sau din cărămizi pline. Nu se recomandă folosirea placajelor de marmură sau din altă piatră nobilă, respectiv plăcile ceramice lucioase.

Pereții vor fi tencuiți în spațiile locuite. Tencuiala tradițională pe bază de argilă este recomandată, asigurând un mediu sănătos de locuire, mai ales în cazul persoanelor cu alergii.

În cazul construcțiilor vechi din cărămidă plină, nu se va folosi tencuială pe bază de ciment, deoarece nu este compatibil, determinând, în timp, mâcinarea cărămizii. Lambriurile sau placajele din diferite materiale (piatră, gipscarton etc.) nu sunt recomandate, deoarece pot ascunde probleme de umiditate în pereți, care pot determina îmbolnăvirea locuitorilor și oferă o imagine străină de specificul tradițional local.

Plafioanele pot fi tencuite și zugrăvite sau planșeul din scânduri pe grinzi de lemn poate să fie lăsat la vedere. Nu se recomandă placarea cu materiale plastice, spumoase, plafon de gipscarton casetat sau alte soluții similare.

Culorile vor fi cele naturale, ale materialelor, sau vopseli pe bază de pigmenți naturali. O culoare va fi aplicată pe întreaga suprafață a peretelui; schimbarea culorii se va face doar pe muchia interioară dintre elementele constructive (pereți, perete/stâlp, plafon/perete, plafon/grindă etc.).

Mobilierul se recomandă a fi realizat din materiale și în tehnici disponibile local, în concordanță cu specificul tradițional. Mobilierul modern, cu linii simple, realizat din materiale naturale, poate fi foarte bine armonizat cu contextul tradițional. Nu se recomandă utilizarea mobilierului din materiale plastice, inox sau îmbrăcat în materiale textile lucioase. Modernitatea nu implică în mod obligatoriu materialele strălucitoare, lucioase sau în culori tari.

Se recomandă alegerea unor **corpuri de iluminat** din materiale și culori în armonie cu specificul local. Nu sunt recomandate, mai ales în spațiile de locuit, luminile colorate, corpurile de iluminat încastate de tip spot și alte soluții specifice altor funcțiuni.

AȘA DA: Spațiul băii a fost creat prin micșorarea unei camere, iar tâmplăria nouă a fost realizată din aceleași materiale, de un meșter local. Pardoseala este dușumea vopsită și lăcuită cu soluții de mare rezistență.

AȘA DA: Intradosul planșeului de lemn poate fi lăsat la vedere, într-un gest simplu și onest. Se recomandă folosirea materialelor în logica lor constructivă și exprimarea lor vizibilă. Nu se recomandă placarea sau imitarea elementelor constructive acolo unde nu au acest rol.

AȘA DA: Interiorul șurii a fost amenajat modern pentru pregătirea și servirea mesei, în spiritul simplității și al onestității gesturilor (materialele sunt folosite pentru calitățile lor, nu ca imitații). Pardoseala ar putea fi din pământ sigilat.

8. AMENAJĂRI EXTERIOARE

8.1. Specificul local

Cadrul natural, puțin favorabil dezvoltării unei agriculturi cu productivitate ridicată, a generat practicarea unei agriculturi de subsistență, care asigura necesarul pentru gospodărie. Importanță se acorda și grădinilor din perimetrul gospodăriei, grădinii de plante ornamentale, multe dintre acestea indigene, altele aduse din zonele unde plecau cu turmele. Elementele care compun grădina fac parte din peisajul natural al Mărginimii Sibiului. Considerăm absolut necesară o descriere minimală a modului de amplasare și a plantelor cultivate, cu un ușor accent pe plantele care conturează un micropaisaj.

Grădina, în Mărginimea Sibiului, era spațiul de lângă curte destinat cultivării leguminoaselor, a cerealelor și a plantelor textile. Spre proprietatea vecină era lăsată o porțiune de pământ destinată cultivării plantelor și a arbuștilor ornamentali. Grădina era amplasată în perimetrul gospodăriei și în afara perimetrului, în continuarea curții interioare.

- Dimensiuni:
- grădina de legume: 160 – 400 mp
 - grădina din moșia satului: 1 000 – 15 000 mp
 - grădina de la stână: 100 – 200 mp

Plante specific tradiționale: bujori-de-munte, liliac, mușcate, busuioc, mușetel, mentă

Sistemul de împrejmuire

Materialul folosit pentru împrejmuire este unul variat, în funcție de diferitele perioade istorice. Tipul cel mai frecvent de gard este cel din stâlpi verticali prinși cu scândură sau spărtură din rășinoase, urmat de gardul din nuiiele împletite, acoperit cu paie sau șindrilă.

Pavajul

Specific Mărginimii Sibiului este pavajul din piatră de râu sau de țănc pentru curțile interioare, executat în pantă, pentru evacuarea apelor pluviale în afara perimetrului gospodăriei.

Vegetația

Plante cultivate: leguminoase, cerealiere, medicinale (pe latura din spate a grădinii din perimetrul gospodăriei: mentă, mușetel, busuioc).

Plante ornamentale

Bujorul-de-munte era adus de ciobănițe, când coborau de la coliba din munte, și era plantat în grădina de flori, în cea din fața casei sau în cea din curtea interioară.

Narcisele erau plantate în grădina din fața casei sau în grădina amenajată în curtea interioară. Lemnul-Domnului era plantat în grădina din fața casei și în grădina de leguminoase. Liliacul, alb sau violet, era plantat tot în grădina din fața casei. Era toaletat în fiecare toamnă, pentru ca primăvara să fie cât mai înflorit. Mușcatele, de diferite culori, împodobeau fațada casei cu privarul. Domnișorii erau plantați atât în grădina din fața casei, cât și în diverse locuri din curtea interioară.

Pomii și arbuștii fructiferi

Pomicultura era practică la scară redusă, pomii fructiferi fiind prezenți în special în grădina din perimetrul gospodăriei, în cazul satelor din munte, și în moșia satului, în cazul satelor din zona colinară și de șes.

Merii aveau ponderea cea mai ridicată în grădinile mărginenilor. Se cultivau soiuri diverse (pătul, mere cacăvești – mere roșii cultivate în satul mărginean Cacova –, verzi pietroase, verzi pătule, parmen auriu, ionatan, reinețe, londoncanade).

Perii de diferite soiuri (pere vâratice, roșii de vară, pietroase, de toamnă) se cultivau în aceleași locuri ca și merii, dar se plantau și în fața casei sau în perimetrul cu anexele gospodăriei.

Prunii erau cultivați în livezile din moșia satului și în grădina din spatele anexelor gospodărești.

Cireșii, vișinii, nucii și piersicii se cultivau puțin, mai ales în grădina gospodăriei.

Zmeurul, agrișul și vița-de-vie erau, de asemenea, cultivate în satele mărginene, dar în cantități neînsemnate, poziționate de obicei în grădina gospodăriei.

Frăgarul (dudul) era plantat în fața casei, în grădina de flori mărginită de gardul dinspre stradă.

Plantele folosite în arhitectura tradițională

Salcâmul era plantat pe terenul în pantă din spatele grădinii gospodăriei, pentru susținerea terenului și pentru folosirea lui ca material necesar în gospodărie. Alunul, care era utilizat atât în alimentație (fructele), cât și în arhitectură – din el se făceau nuiiele pentru cerchia bătăută pentru susținerea tencuielii interioare la pereții casei – era protejat și toaletizat în perioada de toamnă. Stejarul și frasinul, foarte rari, se protejau de asemenea.

Plantele textile

Cânepa și inul erau cel mai frecvent întâlnite în grădinile gospodăriilor din Mărginimea Sibiului. Erau plantate de obicei în grădina din perimetrul gospodăriei sau în grădina din moșia satului. Nu aveau o pondere foarte mare în prelucrarea textilelor, pentru că principalul material folosit la realizarea vestimentației și a obiectelor folosite pentru decorul interior era lăna.

Merii și perii de diferite soiuri erau cele mai întâlnite specii de pomi fructiferi din grădinile satelor de munte și de pe moșiile satelor din vale.

Fructele alunului erau folosite în alimentație, iar nuiiele erau folosite în construcții, pentru cerchia suport de tencuială.

Salcâmul era plantat în grădinile din spatele șurii, pe terenurile cu pantă accentuată, pentru stabilizarea solului.

Dudul (frăgarul) era plantat în fața casei.

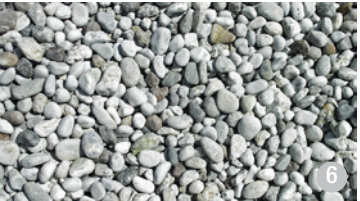
AȘA DA: Trepte din scânduri de esență tare sau din lespezi de piatră

AȘA DA: La construcțiile cu trafic intens, se pot realiza trepte din piatră fasonată, aderentă în condiții de praf și umiditate, fără finisaje lucioase. Se recomandă ca sortimentul pietrei să nu fie „nobil” (de exemplu, marmură), nici să nu fie placate cu ceramică.

AȘA DA: Pavajul era realizat, în mod tradițional, din piatră de râu sau lespezi de piatră. Pietrișul ciuruit poate fi folosit pe conturul construcției pentru drenarea apelor meteorice.

AȘA DA: Materialele locale naturale, precum tocătura de lemn, felile de trunchiuri și cărămida plină confecționată manual, pot fi folosite pentru pavaj, chiar dacă nu au fost folosite în acest scop în mod tradițional.

AȘA NU: Nu se recomandă folosirea pavelor de ciment industriale.

8.2. Recomandări

Prevederile se referă la materialele de construcție, la conformația acestora, la soluțiile tehnice și la compatibilitatea dintre materialele de alcătuire.

Acolo unde este posibil, se recomandă să se apeleze la tehnicile tradiționale și la meșterii populari. Toate materialele și alcătuirile constructive au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau mai mare măsură). Realizarea de alcătuirii constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea în execuție le pot asigura acestora o durată mai mare de viață, împreună cu o întreținere conștientă, periodică, din partea utilizatorilor.

Spațiile de trecere/spațiile exterioare

Întrucât acestea reprezintă un aspect dominant al specificului zonei, se recomandă folosirea privarului și a șopruului sau a șurii ca spații funcționale și estetice. Integrarea acestora va ține cont de specificul local: proporții tradiționale și materiale de alcătuire: piatră, lemn etc. Elementele pot primi, de asemenea, decorații specifice, însă nu în exces, ele având rolul de a sublinia și de a potența frumusețea și valoarea construcției. Nu se vor folosi materiale ca: inox, plastic, sticlă colorată (texturi și culori nespecifice); metalul este puțin recomandat: este un material care reține căldura și creează disconfort în apropiere.

Scările exterioare

Acestea vor marca, de regulă, accesul principal și vor avea rolul de a prelua eventualele diferențe de nivel existente pe teren. Nu se vor realiza scări și accese care nu se încadrează în specificul rural: scări monumentale sau cu elemente de dimensiuni și proporții nespecifice (cu aspect așa-zis „rustic”).

Treptele sau rampele vor fi alcătuite din materiale naturale: lemn, piatră, cărămidă, fără a fi placate.

Scările pot fi realizate și din alte materiale nespecifice (metal), dacă prin aspect și coloristică sunt compatibile cu existentul.

Pavimentele exterioare

Se vor realiza din materiale locale și naturale, permeabile la apă: piatră, lemn, cărămidă, adecvate nivelului de trafic corespunzător funcției; după caz, acestea pot fi înierbate.

Nu se acceptă fixarea elementelor de pavaj în beton, folosirea plăcilor din dale de ciment, a aleilor turnate, deoarece împiedică evaporarea umidității din sol și grăbește degradarea soclurilor și a pereților care o vor absorbi prin capilaritate. În plus, cimentul este un material care absoarbe și radiază căldura, accentuând disconfortul termic în sezonul calduros în curțile interioare ale gospodăriilor tradiționale, și așa de mici dimensiuni. Se va evita orice compus ce conține ciment Portland și asfalt sau rășini sintetice. Se va asigura panta pentru scurgerea apelor pluviale și îndepărtarea de construcții concomitent cu dirijarea către spațiile verzi.

Se va realiza o zonă de pietriș (de drenaj) de 30 – 60 cm în jurul clădirilor, pentru a proteja pereții de umezeală. Se vor crea igheaburi/rigole la sol, sub streșini, pentru îndepărtarea apelor pluviale, preferabil nu din materiale prefabricate.

Platformele pentru autovehicule și aleile carosabile vor fi pietruite și/sau înierbate. În mod excepțional, dacă există pericolul scurgerii de hidrocarburi, se va permite construirea unei platforme de dimensiuni minime, cu alcătuirea și dotările conforme normativelor. Pe cât posibil, platforma se va amplasa pe teren sau se va masca astfel încât să nu fie vizibilă din spațiul public.

Căile de acces pentru mașinile de intervenție (Salvare, pompieri) se vor dimensiona conform normelor specifice. Platformele și traseele de circulație vor urmări suprafața terenului natural.

Culorile folosite vor fi cele ale materialelor naturale, nu se vor utiliza pigmenți tari și nespecfici. Toate materialele folosite se vor trata și întreține corespunzător.

Vegetația

Se recomandă plantarea soiurilor de plante, arbori și arbuști autohtone specifice zonei, pentru a conserva biodiversitatea (se recomandă inclusiv păstrarea lângă construcții a speciilor de păsări și animale care asigură echilibrul ecosistemului: rândunele, cucuvele, lilieci, vrăbii etc.) și practicile agricole tradiționale.

AȘA DA: Lucrările de amenajare a terenului pentru construcție trebuie să aibă un impact minim asupra reliefului și a vegetației, respectiv a peisajului în care se încadrează.

AȘA DA: Mobilier realizat din materiale tradiționale naturale, cu aspect natur (fără finisaje lucioase sau nuanțe nespecifice), conceput în spiritul utilizării eficiente a resurselor, nu a abundenței.

În cadrul amenajării, se va păstra ierarhizarea parcelei ca în gospodăria tipică: spațiile de grădină decorativă, livadă, fâneată (după caz).

Se recomandă ca spațiile verzi să predominie în curțile gospodăriilor, care să fie cât mai puțin pavate. Acest fapt va fi corelat cu reglementările în vigoare specifice funcțiunii alese.

Spațiile libere vizibile din circulațiile publice se vor trata ca grădini decorative și livezi, plantându-se cu specii endemice. Se vor evita speciile exotice sau cu rezistență ridicată, care pot tinde să ia locul speciilor autohtone (de exemplu, cenușer, *Paulownia*, oțetar-fals – *Ailanthus altissima*).

Vegetația se poate utiliza ca element arhitectural sau de mascare a construcțiilor existente cu gabarite care depășesc scara locului (vegetație care trebuie să fie prezentă și pe timpul iernii). Nu este recomandabilă fasonarea decorativă a arbuștilor.

Împrejmuirile

- Pentru tipurile de împrejmuiuri folosite, se va ține cont de următoarele principii:
- Împrejmuirea față de spațiul public se va realiza conform specificului străzii respective.
 - Împrejmuirea față de vecinătăți va fi cu precădere semitransparentă; poate fi opacă pentru păstrarea intimității; se recomandă ca această opacizare să fie dublată sau să se realizeze cu garduri înierbate/arbuști fructiferi.
 - Împrejmuirile din cadrul parcelei vor fi transparente și preferabil înierbate.

Împrejmuirile și porțile de intrare se vor realiza din materiale locale, naturale (piatră, lemn, nuiele, pământ), păstrându-se specificul local și raportându-se la gabaritul împrejmuirilor adiacente și al celor existente în zonă. Se va păstra aspectul natural al materialelor folosite sau se vor folosi tratamente tradiționale pentru paramente (de exemplu, tencuieli și vârueli ale soclurilor de piatră). Transparența și semitransparența se referă la dispunerea elementelor gardului astfel încât să treacă privirea, nu la utilizarea materialelor semitransparente.

Nu se vor realiza garduri din elemente prefabricate metalice, tabla simplă și tablă cutată, elemente din beton, policarbonat, materiale plastice, care să împiedice traversarea curenților de aer și a insectelor. Nu se vor realiza garduri care să rețină și să radieze căldura, având consecințe directe și imediate asupra confortului resimțit în zona adiacentă și distrugând (pârjolind) vegetația aflată în vecinătate. În alcătuirii constructive compatibile, se pot folosi materiale nespecifice locului, care s-au dovedit necesare și care prin culoare și textură pot fi compatibile cu specificul local, însă într-o proporție redusă în cadrul ansamblului constructiv.

Nu se vor folosi culori stridente, materiale lucioase și sidefate, neîncadrate în

ASA DA: Casă tradițională cu poartă de lemn și grădină de flori în fața gardului

specificul local. Nu se va folosi sârma ghimpată.

Elementele de mobilier rural exterior: bancă, fântână, cruce, adăpătoare etc.

Se întâlnesc, în funcție de specificul și destinația așezării, o serie de elemente caracteristice realizate cu preponderență din lemn, nuiele/lețuri și zidărie din cărămidă și piatră. De aceea, se recomandă ca pentru obiectele noi de mobilier din spațiul public rural să se păstreze specificul localității în care se află.

Mobilierul va fi confecționat de meșteri locali cu preponderență din materiale naturale (lemn, piatră), cu utilizarea judicioasă a materialului. Placarea cu piatră sau confecționarea pieselor din trunchiuri de copaci mai groase de 10 cm se face deseori cu intenția de a crea o atmosferă rustică, însă nu este recomandată, deoarece nu corespunde componentei valoroase a tradiției locale.

În alcătuirile constructive, pot fi folosite și alte materiale (prinderi metalice etc.), însă acestea vor avea o pondere redusă și se vor încadra în specificul și formele locale. Se va evita metalul sau imitațiile realizate din materiale artificiale (flori de plastic, materiale plastice sau ceramice cu imprimeuri de lemn sau piatră etc.).

Se va evita folosirea materialelor precum betonul, metalul (pe băncile din beton/metal nu se poate sta vara/iarna), materiale strălucitoare (inox) sau alte materiale nespecifice (rășini, PVC, mase plastice, fibră de sticlă). Nu se vor realiza plăcări cu piatră spartă, plăci ceramice sau cu elemente de lemn care să dea un aspect „rustic”. Conceptul de „rustic” este diferit de conceptul de „tradițional” (vezi *Anexa 2. Glosar de termeni utili*). Se va evita vopsirea mobilierului în culori stridente sau folosirea unor culori nespecifice de baie pentru mobilierul din lemn.

Illuminarea exterioară

Nu se va folosi lumina artificială în exces (ținând cont de contextul cu preponderență natural în care se încadrează, aceasta poate dăuna bioritmului animalelor și al insectelor din zonă). Corpurile de iluminat vor avea volume simple, fără ornamente excesive. Se recomandă folosirea luminii calde, apropiate de cea naturală (3 000 K). Illuminarea nu se va realiza în mai multe culori. Pe cât posibil, se recomandă realizarea controlului luminii cu variatoare, atât pentru spațiul public, cât și pentru cel privat.

Reclamele, firmele, inscripțiile, însemnele

Se vor amplasa în așa fel, încât să nu constituie elemente care obturează sau concurează cu elementele de fațadă (profilaturi, ferestre, streșini etc.). Se va evita poluarea luminoasă. Dimensiunile panourilor vor fi specifice funcțiunilor pe care le anunță și nu se vor amplasa mai sus de nivelul parterului. Se recomandă realizarea unor piese/construcții mobile pe care să fie amplasate reclamele luminoase în așa fel, încât să nu obtureze construcțiile principale. Pe cât posibil, nu se vor amplasa pe clădiri.

Amplasarea panourilor obligatorii de edificare a investițiilor se va alege astfel încât să nu obtureze imaginea de ansamblu a investiției.

Echiparea edilitară

Toate construcțiile trebuie să beneficieze de utilitățile necesare pentru desfășurarea activităților previzionate, cu respectarea normelor de sănătate și igienă, atât pentru utilizatori, cât și pentru vecinătăți. Acțiunile întreprinse în acest sens nu trebuie să deranjeze mediul și să priveze vecinătățile prin poluare de orice fel (poluare fonică, scurgeri de canalizare și ape uzate, diverse alte infiltrații și materiale care pot afecta pânza freatică, poluare luminoasă etc.).

Toate noile bransamente pentru electricitate, gaze, internet și telefonie vor fi realizate îngropat. Nu se vor amplasa antenele TV satelit, de internet sau de telefonie mobilă în locuri vizibile din circulațiile publice și nu vor fi dispuse vizibil cablurile CATV.

Se pot amenaja locuri speciale, cu respectarea normelor sanitare, pentru crearea de compost din materialele organice rezultate din amplasament (resturi alimentare organice, deșeuri de textile organice, crengi, frunze, resturi vegetale, resturi animale, carton etc.).

Se pot realiza soluții de captare și refolosire a apelor pluviale.

Amplasarea panourilor fotovoltaice/solare se va face astfel încât să nu impieteze asupra imaginii de ansamblu a construcției și a peisajului înconjurător, conform recomandărilor capitolului 4.1. Acoperișul.

ASA DA: Inscriptiile pictate pe lemn sau tencuială ori realizate în relief pot fi soluții potrivite pentru zona Mărginimii. Se recomandă folosirea caracterelor cu forme simple. Pentru iluminarea reclamelor, se recomandă folosirea surselor care să proiecteze lumină asupra lor sau a surselor ascunse în spatele literelor. Nu se recomandă folosirea literelor luminoase.

ASA NU: Firma acoperă tot timpanul acoperișului, inclusiv golul de aerisire, dominând imaginea. Contrastul este foarte puternic.

ASA NU: Nu se recomandă folosirea literelor luminoase sau a materialelor plastice.

9. SPAȚIUL PUBLIC

9.1. Specificul local

Specificul spațiului public rural – „la țară” – este fluiditatea și polivalența spațiilor. Terenul de întâlnire este și loc de adunare (nunți, pomeni etc.), și teren de fotbal. Iarba întâlnește pietrișul într-un mod delicat, natural, apa se scurge prin mici șanțuri înierbate, uneori pavate. Spațiul public rural caută un loc bine însorit.

În mod tradițional, drumurile sâtești sunt delimitate de zone înierbate, taluzuri sau șanțuri deschise. Ele sunt utilizate simultan de către oameni, bicicliști, animale, căruțe/sânii și autovehicule. Majoritatea drumurilor publice sunt astăzi asfaltate, puține mai sunt pietruite sau fără pavaj, precum drumurile către colibe din zona fânețelor.

Totul are scop, nimic nu este gratuit. Fântâna, troița, banca, copacul au toate valoare funcțională.

Astăzi, în majoritatea satelor traversate de un drum județean sau național, strada principală a devenit șosea, iar piețele principale ale localităților au devenit parcuri, rămânând puțin spațiu pentru oameni. Recent, a apărut o preocupare pentru amenajarea spațiului public, prin dotare cu mobilier corepunzător.

Crucea, răscrucea, troița

Printre monumentele care contribuie la pitorescul arhitecturii rurale tradiționale din Mărginimea Sibiului, troițele au un farmec aparte. Le întâlnim, sub diferite forme și denumiri, pe întreg teritoriul românesc. Ca orice construcție, sunt supuse transformărilor determinate de necesitatea păstrării lor, pentru că dețin un rol major în viața spirituală a comunității. Au o istorie care coboară adânc în trecut, o evoluție morfologică și funcțională, o profundă semnificație simbolică. Deși i-au atras pe artiștii plastici și pe fotografi, doar pasager apar menționate în studiile de specialitate, majoritatea autorilor concentrându-se asupra esteticului, seduși de formă, sau, din considerente religioase, ocupându-se de rolul lor în viața spirituală locală, fiecare rezumându-se la zona pe care o cunoaște.

Troița este, în primul rând, crucea, forma acesteia depinzând de perioada când a fost făcută, de măiestria meșterului și de gustul donatorului, de posibilitățile materiale ale ctitorului, de materialul folosit.

De obicei, crucea este din lemn, pictată pe ambele fețe: pe fața principală apare Răstignirea, iar pe cealaltă – Botezul Domnului, ca pe crucea folosită de preot la botez. Forma crucii este, de obicei, cea ortodoxă, treflată la capete, însă, în funcție de fantezia executantului sau de „mode”, brațele crucii pot avea diferite adaosuri decorative (raze, margini curbe, „butoni” ș.a.m.d.). Există și cruci de lemn ale căror brațe sunt unite prin două scânduri, care au și funcție de protejare de intemperii.

Lucrările realizate de meșterii maramureșeni au dus la răspândirea frumoaselor troițe sculptate în stilul zonei lor de origine și în alte locuri din țară, modelul fiind preferat și pentru monumentele închinare eroilor din războaiele mondiale.

Crucile de piatră sunt, în general, simple, cu brațe cu margini drepte, fără decor la capete. Uneori se folosesc și modele de cruci de cimitir, cu o decorație mai elaborată.

Decorarea se face adesea prin aplicarea unei iconițe în centrul crucii. La mijlocul secolului al XIX-lea, când se generalizează pictarea icoanelor pe tablă, în Mărginime, mărirea icoanei a depășit-o pe cea a crucii, care este redusă astfel la rolul de suport.

Un alt tip de troițe sunt troițele-capelă, care se armonizează cu bisericile locale, încadrându-se între case, la răscruci, la izvoarele din vatra satului, la ieșirea sau la intrarea în sat, constituind un element specific în peisajul rural. Multe au fost înlocuite, în urma deteriorării, cu construcții stridente din beton, cu finisaje pe bază de ciment, faianță, marmură.

Troițele sunt numeroase în Mărginimea Sibiului, atât în sate, cât și pe drumurile dintre sate și înspre fânețe. Construcțiile, din lemn sau zidărie tencuită și pictată, cu soclu de piatră și acoperiș de șifă sau țigla, adăpostesc câte o cruce, realizată din lemn sau piatră. Ele marchează un hotar, o răscruce, o sursă de apă sau un eveniment.

Tipologia troițelor din Mărginimea Sibiului

După așezare:

1. **troița de hotar**, cu variantele:
 - a. troița de hotar (propriu-zisă, care marchează hotarul terenurilor aparținând localității)
 - b. troița de intrare în localitate
 - c. troița din cimitir (care marchează intrarea în cimitir și cea care delimitează spațiul mormintelor de spațiul liber din jurul bisericii)

2. **troița de răscruce** (care marchează drumurile ce se intersectează în afara localității sau în localitate)

3. **troița protectoare a sursei de apă** (de fântână, de izvor, de pod, de moară)

4. **troiță-cenotaf** (cu două variante: cea care marchează locul unui accident și cea închinată eroilor).

După adăpostire:

1. **troița neadăpostită**: care, la rândul ei, poate fi cruce simplă, icoană-cruce, troiță-monument (închinat eroilor)

2. **troiță adăpostită**: care, la rândul ei, poate fi cu îngrăditură (în cazul celor protejate de un mic gard), cu acoperiș (când sunt protejate de un acoperiș de lemn sau tablă), în firidă (când sunt adosote unui zid de casă sau izvor și adăpostite într-o firidă), troiță-ediculă (construcția protectoare a crucii are formă ediculară: din trei pereți, sau cu un perete în spate, cu două coloane pe margini, în față, care susțin acoperișul), troiță-capelă (construcții solide din zid, de formă pătrată, cu deschideri pe laturi și acoperiș, imitând forma turnului).

Bănci tradiționale în fața porții, realizate din materiale locale naturale: piatră, lemn

9.2. Recomandări

Spațiul public rural trebuie să-și păstreze autenticitatea, să-și conserve simplitatea și caracterul polivalent.

Drumurile și căile de acces public

De aceea, trebuie evitate soluțiile specific orășenești, cum sunt trotuarele cu borduri și pavele din beton. Ele au ca efect favorizarea traficului auto și creșterea vitezei de deplasare a vehiculelor motorizate, în detrimentul celorlalți participanți la trafic. Acest lucru dăunează siguranței, confortului de locuire și comunității.

În spiritul principiilor de conservare a specificului local, se recomandă păstrarea polivalenței drumurilor și limitarea vitezei auto, păstrarea rețelei stradale existente și a profilurilor transversale ale drumurilor.

Nu se recomandă lărgirea drumurilor și crearea de trotuare supraînălțate de tip urban, cu rigole îngropate. Suprafețele de circulație (drumuri și alei publice sau private) trebuie să fie cât mai permeabile, cu pavaj din piatră sau pietriș de calcar, evitându-se folosirea betonului, a asfaltului și a pavelelor din beton. Asfaltarea drumurilor trebuie să se limiteze la drumurile principale și să includă o atență rezolvare a pantelor drumului, a scurgerii apelor pluviale, a terasamentelor. Ignorarea acestor detalii sau rezolvarea lor superficială conduce la deteriorarea rapidă a asfaltului sau a stratului de uzură (în special în zonele umbrite, unde apa și gheața stagnează), îngreunând folosirea drumului.

Drenajul căilor de circulație trebuie realizat cu șanțuri deschise, vegetalizate, care au următoarele avantaje: încetinesc scurgerea apei, reduc riscul de inundații (reducerea vitezei apei înseamnă debite mai mici în aval) și participă la preepurarea apelor recuperate de pe drumuri (fenomenul de fitodepurare). Se recomandă rezolvarea corectă a colectării și a scurgerilor de ape pluviale, repararea taluzurilor, a podețelor, a sprijinirilor de pe marginile drumului, a parapetelor etc. și a infrastructurii drumului, înaintea lucrărilor de finisare rutieră.

În cazul drumurilor secundare, pavarea cu piatră spartă împănată, pe pat de geotextil, este mai rezistentă în timp și mai eficientă. Elementele de siguranță a drumului (podețe, ziduri de sprijin, balustrade etc.) vor fi realizate din materiale locale: zidăria – din piatră naturală, construcțiile – din lemn sau se vor face plantații cu scop de stabilizare a terenului.

Indiferent de modul de realizare a drumurilor, acestea se întrețin periodic (se completează pietrișul, se repară asfaltul, se curăță șanțurile etc.). Fără o întreținere corespunzătoare, orice drum se deteriorează și face dificilă deplasarea. Întreținerea drumurilor asfaltate e mai costisitoare, iar pe timp de iarnă aderența lor e mai mică decât a celor pietruite.

Aleile pietonale se vor pava cu materiale naturale: piatră cioplită de râu sau de calcar. Ulițele și potecile nu vor fi asfaltate sau pavate, se recomandă pietruirea sau înierbarea lor.

Zonele de parcare vor fi realizate din pietriș compactat (piatră spartă) din materiale locale. Sunt interzise pavelele de beton și zonele asfaltate. Parcările vor fi integrate în vegetație și nu vor fi marcate cu vopsele, ca în mediul urban.

Piste pentru biciclete sunt foarte necesare între sate și sunt obligatoriu de făcut de către autoritățile locale, pentru ușurarea transportului de scurt parcurs atât pentru localnici, cât și pentru turiști. Pentru practicarea lor în siguranță, ele vor fi amenajate la distanță de circulația carosabilă, nu pe marginea acesteia.

ASA DA: Case tradiționale cu porți și împrejurimi din lemn. Vița-de-vie animă imaginea gospodăriilor, așa cum e percepută din stradă.

Crucea, răscrucea, troiță

Se recomandă ca elementele specific tradiționale originale ale troițelor existente să fie conservate și restaurate, respectiv completate în armonie cu acestea, Sibiu având resurse umane necesare pentru realizarea operațiilor.

Noile troițe vor respecta arhitectura celor existente. Se recomandă evitarea folosirii materialelor moderne sau străine locului (marmură, placaje ceramice, tâmplărie PVC cu geam termorezistent, leduri luminoase etc.).

Construcțiile publice

Fie permanente, fie temporare, investițiile publice – clădiri (școală, primărie, biserică etc.), piețe pentru produsele locale, târguri sezoniere, festivaluri și sărbători – vor fi adăpostite în structuri realizate în armonie cu imaginea specifică locului, conform recomandărilor capitolelor anterioare. Integrarea lor în peisaj, amenajarea spațiilor exterioare aferente și arhitectura construcțiilor pot deveni, astfel, exemple de bune practici pentru localnici.

Vegetația

La nivelul spațiului public, se vor reface aliniamentele existente la nivelul străzii (pomi fructiferi sau alte alinamente specifice fiecărei localități/zone din interiorul localității). Pentru plantațiile menite să stabilizeze drumurile, se recomandă speciile locale.

Se vor planta și întreține speciile vegetale locale, contribuind astfel la conservarea biodiversității (inclusiv la păstrarea lângă construcții a speciilor de păsări și animale care asigură echilibrul ecosistemului: rândunele, cucuvele, lilieci, vrăbii etc.).

Mobilierul

În ce privește elementele de mobilier rural exterior (bancă, fântână, cruce, adăpătoare etc.), se vor respecta principiile prezentate în capitolul 8. Amenajări exterioare.

Mobilierul urban, cofretele de branșamente și posturile de transformare și reglare vor fi astfel proiectate, încât să se integreze în peisajul și arhitectura locală. Nu se acceptă proiectele tipizate, ci doar soluțiile adaptate locului.

Iluminarea exterioară

Se va proceda după principiile prezentate în capitolul 8. Amenajări exterioare.

Reclamele, firmele, inscripțiile, însemnele

Se va proceda după principiile prezentate în capitolul 8. Amenajări exterioare.

Echiparea edilitară

Se va proceda după principiile prezentate în capitolul 8. Amenajări exterioare.

ASA DA: Exemplu de amenajare sezonieră a unui spațiu public din materiale naturale, în tehnici inspirate din cele tradiționale, realizate de meșteri locali

ASA NU: Troiță din lemn cu învelitoare din tablă care imită șita. Nu se recomandă folosirea imitațiilor, ci a materialelor tradiționale locale.

ASA NU: Troiță de protecție a unui izvor: soclul este placat cu spărtură de marmură, iar crucea și bazele celor patru stâlpi sunt placate cu piatră neagră, lucioasă. Niciunul dintre sortimentele de piatră folosite aici nu este specific Mărginimii Sibiului.

ASA NU: Piața publică ajunge prea des să fie un loc ocupat de mașini care staționează și prea puțin un loc dedicat oamenilor. Acest lucru este evident și în cromatica bordurilor, care contrastează cu armonia culorilor pastelate ale clădirilor învecinate. Accesul exclusiv pietonal în piațetă ar elimina nevoia avertizării prin contraste puternice. Se recomandă păstrarea piațetelor, precum cea din imagine, fără mașini. Configurația spațiului este potrivită pentru a fi un loc de întâlnire pentru membrii comunității.

ASA NU: Un element încă important în unele sate marginene, adăpătorea este prost întreținută. Containerele de colectare selectivă sunt extrem de prezente în peisaj prin volum și culoare. Recomandăm ca, pe măsură ce locuitorii se obișnuiesc să le folosească, să fie amplasate în locuri ușor accesibile, dar mai puțin vizibile, eventual în incinte cu împrejurimi realizată din materiale naturale tradiționale. Acest fapt le-ar integra în viața comunității, fără a agresa specificul local.

ASA NU: Instalațiile edilitare ies în evidență în contrast cu materialele și culorile specifice construcțiilor tradiționale. Pavajul impermeabil (ciment sau asfalt) împinge umiditatea solului în zădire și o degradează.

ASA NU: Folosirea căilor exclusiv pietonale (scurtături) pentru depozitarea deșeurilor din construcții sau de altă natură îngreunează accesul oamenilor și crește nevoia de a folosi mașinile pentru deplasări curente. Acest fapt are efecte negative multiple:
- poluare prin arderea combustibilului
- creșterea necesarului de spațiu pentru circulația și staționarea mașinilor
- slăbirea relațiilor din cadrul comunității prin scăderea frecvenței și a intensității interacțiunilor sociale.

Se recomandă întreținerea aleilor pietonale, creșterea confortului și a siguranței persoanelor prin curățenie și iluminare.

ASA DA: Pavilion pentru fanfară sau alte evenimente ale comunității locale. Din păcate, soclul și treptele de acces au fost reparate cu soluții incompatibile.

ASA NU: Se recomandă îngroparea rețelelor de electricitate, care în foarte multe cazuri împânzesc peisajul.

ANEXA 1. Studiu de amplasare și încadrare în imaginea așezării (imagine generală din punct de belvedere, silueta așezării, desfășurate stradale)

În vederea obținerii avizului Comisiei pe „încadrarea în specificul local”, solicitanții vor depune on-line, la adresa _____ sau la secretariatul filialei OAR _____, adresa: _____, un dosar privind evaluarea impactului pe care l-ar avea gabaritul investițiilor cu construcții de tip hală (aici ar trebui detaliate tipurile) în silueta și imaginea generală a zonei rurale. Dosarul va conține planșe la o scară adecvată prezentării și următoarele documente:

- Documentație fotografică generală privind zona în care se va desfășura investiția, în care să apară, din puncte de belvedere cunoscute la nivel local, modul de așezare în relief a localității, principalele repere și limitele localității (în cazul localităților neîncadrate sau fără repere înalte, folosiți vederi panoramice din afara localității). Identificați locul investiției pe aceste documente.
- Două siluete caracteristice ale localității, prezentate la o scară adecvată. Identificați locul investiției pe aceste siluete.
- Ortofotoplan sau vedere de sus a localității de tip Google Earth, cu marcarea punctelor de unde s-a făcut

documentarea fotografică și siluetele descrise mai sus. Identificați locul investiției pe această planșă.

- Documentație fotografică la nivelul ochiului sau din repere în imediata vecinătate a investiției. Identificați locul investiției pe aceste documente.
- O desfășurată stradală, în care să apară de o parte și de alta a parcelei investiției frontul la stradă a cel puțin trei parcele. Identificați limitele parcelei investiției, cu fațada detaliată spre stradă a investiției, cotați amplasarea construcției față de limitele laterale și construcțiile învecinate.
- Un profil stradal transversal, în care să apară construcțiile la stradă de pe parcele, secțiunea drumului și amenajările acestuia, secțiune caracteristică prin construcția investiției. Identificați limitele parcelei investiției, cotați amplasarea construcției față de aliniament și construcțiile învecinate, cotați secțiunea la o scară adecvată, astfel încât investiția să poată fi comparată cu restul construcțiilor descrise.
- Două cadre în perspectivă de la nivelul ochiului în susul și în josul străzii cu clădirea studiată. Evidențiați modul în care ați integrat clădirea în fondul construit vecin și în peisaj.

ANEXA 2. Glosar de termeni utili

Termeni generali

Așezarea/locul: poate fi orice element la orice scară al mediului istoric care dispune de identitate distinctă percepută de comunitate.

Cadrul: este anturajul în care locul/așezarea/construcția este percepută împreună cu contextul local, înglobează relațiile istorice și contemporane cu peisajul înconjurător.

Coeficientul de utilizare a terenului (CUT): raportul dintre suprafața construită desfășurată (suprafața desfășurată a tuturor planșelor) și suprafața parcelei (pentru detalierea modului de calcul, vezi Legea 350/2001).

Construcțiile anexe: construcții distincte, de regulă, având dimensiuni reduse și un singur nivel supateran, care deserveșc funcțiunea de locuire (garaje individuale, depozite pentru unelte, șoproane, terase acoperite, foisoare, pergole, bucătării de vară). Realizarea construcțiilor anexe se autorizează în aceleași condiții în care se autorizează corpurile principale de clădire.

Contextul: este orice relație relevantă din punct de vedere arhitectural între o așezare/obiect și alte așezări/obiecte.

Demisolul (prescurtat D): nivel construit al clădirii, având pardoseala situată sub nivelul terenului (carosabilului) înconjurător cu maximum jumătate din înălțimea liberă a acestuia și prevăzut cu ferestre în pereții de închidere perimetrală. (pentru detalieri, vezi Normativul de siguranță la foc a construcțiilor, indicativ P118-99).

Echiparea edilitară: ansamblul format din construcții, instalații și amenajări care asigură, pe teritoriul localităților, funcționarea permanentă, indiferent de poziția acestora față de sursele de apă, energie, trasee majore de transport rutier, feroviar, aerian sau naval, cu respectarea protecției mediului (GM 007 – 2000).

Mansarda (prescurtat M): spațiu funcțional amenajat integral în volumul podului construcției. (pentru detalieri, vezi NP118-99).

Materialul natural de construcție: este orice material ce provine din mediul natural imediat învecinat, poate fi exploatat manual, satisface cerințele de duranță, confort și prelucrabilitate.

Pazia: scândură (ornamentală) așezată vertical la capătul din afară al căpriorilor unui acoperiș cu streășină, pentru a ascunde capetele acestora.

Parcela: suprafața de teren ale cărei limite sunt sau nu materializate pe teren, proprietatea unuia sau mai multor proprietari, aparținând domeniului public sau privat, și care are un număr cadastral ce se înscrie în registrul de publicitate funciară. Împreună cu construcțiile sau amenajările executate pe suprafața sa, parcela reprezintă un bun imobil (G.M-007 – 2000).

Peisajul: este constituit din mulțimea trăsăturilor, a formelor unui teritoriu, ale unei regiuni, ale unui ținut.

Peisajul cultural: reunește diversele manifestări ale interacțiunii om-natură, reprezentative pentru gradul de evoluție a societății umane sub influența constrângerilor de ordin fizic, a oportunităților habitatului natural și a factorilor social, economic și cultural.

Procentul de ocupare a terenului (POT): este raportul dintre suprafața construită (amprenta la sol a clădirii) și suprafața parcelei (pentru detalierea modului de calcul, vezi Legea 350/2001).

Public: a fi, a face, a fi preocupat, a acționa etc. pentru comunitate.

Rustic: de țară, ca la țară, imitând anumite aspecte ale vieții de țară; câmpenesc; cu suprafața brută, nefinisată; fig. necioplit, grosolan, neșlefuit.

Structura portantă: este ansamblul elementelor de construcție solidarizate între ele care țin în picioare o clădire, preiau toate sarcinile la care este supusă și care asigură sprijinirea și transmiterea sarcinilor la sol. Principalele subansambluri ale unei structuri tradiționale sunt: fundațiile, bolțile, planșeele, pereții portanți și șarpanta sau acoperișul.

Suprafața construită (SC, amprenta la sol a clădirii): suprafața construită la nivelul solului, cu excepția teraselor descoperite ale parterului care depășesc planul fațadei, a platformelor, a scârilor de acces. Proiecția la sol a balcoanelor a căror cotă de nivel este sub 3,00 m de la nivelul solului amenajat și a logiilor închise ale etajelor se include în suprafața construită (Legea 350/2001).

Sustenabilitatea: capacitatea de a armoniza fără compromisuri necesitățile actuale cu cele de viitor.

Tradițional: care s-a păstrat prin tradiție, care ține de tradiție sau este conform unei tradiții.

Termeni specifici

Arhitectura tradițională: desemnează construcțiile ridicate de meșteri, de oameni specializați în construcții, care și-au preluat cunoștințele pe cale orală, din strămoși, care provin din zona etnografică în care edifică, construiesc în clacă sau primesc onorariu pentru munca lor. Materializarea cunoștințelor lor conduce la o arhitectură specifică zonei din care fac parte. Arhitectura tradițională cuprinde și clădiri cu caracter public (biserici).

Arhitectura populară: este arhitectura tradițională din mediul rural.

Arhitectura rurală: desemnează arhitectura populară și tendințele ei de-a lungul timpului în mediul rural. Nu deține implicit valorile arhitecturii tradiționale.

Arhitectura vernaculară: desemnează construcțiile populare, realizate de persoane a căror activitate principală nu este neapărat în domeniul construcțiilor. Se bazează pe o cunoaștere empirică a materialelor, câștigată în timp, prin încercări (și eșecuri) repetate, transmise din generație în generație, pe cale orală.

Autenticitatea: starea inițială a clădirii, prin păstrarea materialului original, care a îmbătrânit și s-a patinat odată cu trecerea timpului.

Conservarea: menținerea unei clădiri (structuri) în starea existentă, cu stoparea degradărilor. Este o intervenție care nu aduce îmbunătățiri de confort clădirii, nu transformă o clădire istorică sau o casă țărănească veche într-o clădire locuibilă. Intervenția se pretează la imobile care vor deveni piese de muzeu, de interes turistic sau sunt ruine păstrate pentru aspectul lor deosebit.

Reabilitarea: însumează toate intervențiile care urmăresc valorificarea și remedierea clădirii (structurii) prin păstrarea semnificației culturale a acesteia. Este intervenția cea mai răspândită, deoarece prin aplicarea acesteia clădirea devine utilizabilă în condiții de confort contemporane. Intervenția își propune să conserve tot ce este valoros pentru clădirea respectivă, să aplice reparațiile necesare la structura istorică și să introducă în structura clădirii amenajările necesare care o fac utilizabilă pentru o funcțiune nouă sau pentru cea originală, dar îmbunătățită (zone de primire, termoizolații, băi, bucătării, acces pentru persoane cu dizabilități etc.).

Reconstrucția: readucerea clădirii (structurii) într-un stadiu documentabil dintr-o perioadă anterioară semnificativă și care se deosebește de restaurare prin introducerea materialului nou în țesutul clădirii. Este o intervenție aplicabilă clădirilor în stare de colaps sau precolaps, unde structura portantă nu-și mai îndeplinește rolul. Presupune înlocuiri masive de material, dar și folosirea materialului original la maximum, care va fi reasezat în structura reconstruită prin anastiloză (se va pune exact în locul de unde a fost demontat). Restaurarea și reconstrucția presupun, de fapt, o dezasamblare parțială sau integrală, urmată de reconstruire.

Restaurarea: readucerea clădirii (structurii) într-un stadiu documentabil dintr-o perioadă anterioară, originală/principală, prin eliminarea extinderilor (adăugirilor) secundare sau prin reasamblarea componentelor (subansamblurilor) existente fără a introduce elemente noi. Este o intervenție care „curăță” clădirea de toate extinderile inadecvate, realizate într-o manieră diferită de cea tradițională sau cu caracter de provizorat, și care pune în valoare clădirea într-o formă ce poate fi reconstituită pe baza unor fotografii de arhivă, studii și cercetări realizate pe structura și arhitectura casei. Nu presupune înlocuiri masive de material, amenajări de confort substanțiale sau extinderi moderne. Poate fi aplicată pentru clădiri vernaculare (tradiționale) recente, prevăzute cu bucătării și toalete în case.

Zona de protecție: este un teritoriu de interes special natural (cu specii rare de plante sau animale, formațiuni geologice rare sau forme de relief deosebite) sau construit (arhitectural sau istoric) care cuprinde o suprafață de teren cu o anumită densitate de elemente sau construcții de interes, fie că acestea se află în subteran (rezervații sau situri arheologice) sau sunt vizibile la suprafața solului (centrul istoric sau zona istorică a unor localități, ansamblu urban etc.). Delimitarea zonei protejate se face de către Consiliul Local și urmărește păstrarea zonei protejate cât mai mult și cât mai bine posibil, controlul intervențiilor de orice fel – defrișări, distrugerii, reparații, modificări, demolări, construcții noi, săpături care să afecteze subsolul etc. – și punerea în valoare a zonei protejate pentru îmbunătățirea calității mediului și a vieții locuitorilor, pentru turism nedistructiv.

CREDIT IMAGINI

Toate schemele și imaginile sunt realizate de Maria-Cristina Găvozdea, cu excepția următoarelor:

Coperta - © Daniel Bălțat
Pagina 1, imaginea - Asociația Județeană de Turism Sibiu © Petre Dadu
Pagina 2, imaginile 1&2 - © Grup rural OAR
imaginea 3 - © 2000 – 2014, TRIBUNA
Pagina 5, imaginea 1 - © Arhiva Complexului Național Muzeal ASTRA
Pagina 6, imaginile 2 – 4 - © Arhiva Complexului Național Muzeal ASTRA
Pagina 7, imaginile 1 – 6 - © Google Earth, imagini prelucrate de autori
imaginea 7 - www.wikipedia.org © Stbichler
imaginea 8 - Asociația Județeană de Turism Sibiu © Petre Dadu
Pagina 8, imaginile 1, 2 - Petrescu, P. *et al.*, *Mărginenii Sibiului*, 1985
Pagina 9, imaginile 2, 4 - © Arhiva Complexului Național Muzeal ASTRA
imaginea 3 - Petrescu, P. *et al.*, *Mărginenii Sibiului*, 1985
Pagina 10, imaginea 1 - Asociația Județeană de Turism Sibiu © Daniel Secărescu
imaginile 3 – 5 - © Arhiva Complexului Național Muzeal ASTRA
Pagina 11, imaginile 1 – 3 - Petrescu, P. *et al.*, *Mărginenii Sibiului*, 1985
imaginile 5, 6 - © Arhiva Complexului Național Muzeal ASTRA
Pagina 13, imaginea 1 - © Roxana Cintă
imaginea 2 - © Arhiva Complexului Național Muzeal ASTRA
Pagina 15, imaginea 8 - © Studio84, cu acordul P-W-A architecture Pyrzyk/
Walaszczyk
Pagina 16, imaginea 1 - © Attila Kim
imaginile 3, 4 - © Grup rural OAR
Pagina 17, imaginea 1 - © 1Px Photographie, cu acordul Cargo Architecture
Pagina 18, imaginile 1 – 3 - © Google Earth
Pagina 19, imaginea 3 - Asociația Județeană de Turism Sibiu © Daniel Secărescu
Pagina 21, imaginile 1, 2 - Asociația Județeană de Turism Sibiu © Daniel Secărescu
Pagina 22, imaginea 1 - © Grup rural OAR
Pagina 24, imaginea 1 - © Grup rural OAR
imaginea 2 - © Joachim Belaieff, Enflo Arkitekten ZT GmbH Graz
Pagina 25, imaginea 5 - © Lars Petter Pettersen, cu acordul Reiulf Ramstad Arkitekter
imaginea 6 - CC0 - domeniu public
imaginea 7 - © Casa Vale
Pagina 26, imaginea 2 - Asociația Județeană de Turism Sibiu © Maria Găvozdea
imaginea 7 - © Hermine Balthes
Pagina 29, imaginea 5 - Asociația Județeană de Turism Sibiu © Daniel Secărescu
Pagina 31, imaginea 4 - © Joachim Belaieff, Enflo Arkitekten ZT GmbH Graz
Pagina 33, imaginea 5 - © Arhiva Complexului Național Muzeal ASTRA
Pagina 34, imaginea 4 - © Roxana Cintă
imaginea 6 - © Arhiva Complexului Național Muzeal ASTRA
Pagina 36, imaginea 1 - Asociația Județeană de Turism Sibiu © Maria Găvozdea
imaginea 4 - © Paloma Lázaro, www.pinterest.com
Pagina 37, imaginile 1 – 6 - © Grup rural OAR
imaginea 7 - © www.contura.eu
imaginile 8, 9 - CC0 - domeniu public
Pagina 40, imaginile 1 – 10 - CC0 - domeniu public
Pagina 41, imaginile 5 – 7, 9 – 11 - CC0 - domeniu public
Pagina 42, imaginea 1 - Asociația Județeană de Turism Sibiu © Daniel Secărescu
imaginea 3 - CC0 - domeniu public
Pagina 43, imaginea 2 - Asociația Județeană de Turism Sibiu © Daniel Secărescu
Pagina 44, imaginile 1, 2 - Asociația Județeană de Turism Sibiu © Daniel Secărescu
imaginea 3 - © H.Miller Bros.

BIBLIOGRAFIE

Baron, O., Ștefan, C. A., Iancu, M., *Muzeul Civilizației Populare Tradiționale ASTRA – ghid*, vol. 1 *Arhitectura*, Editura ASTRA Museum, Sibiu, 2012

Budrală, D., *Ultimii păstori*, Editura ASTRA Museum, Sibiu, 2006

Bucur, C., *Civilizația Mărginimii Sibiului*, Editura ASTRA Museum, Sibiu, 2003

Maior, C., *Troițele din Mărginimea Sibiului, fenomen religios, cultural-artistic și social*, în *Sargeția*, XXVII – XXIX, Deva, 2001 – 2002, p. 411 – 416

Misinger, C., *Monografia satului Fântânele (Cacova) din Mărginimea Sibiului*, Casa de Presă și Editură *Tribuna*, Sibiu, 2006

Petrescu, P. *et al.*, *Mărginenii Sibiului*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1985

Popa, C., *Rășinari, istoria și civilizația unui sat din Mărginimea Sibiului*, Editura *Etape*, Sibiu, 2007

Ștefan, C. A., *Monumente de arhitectură tradițională în Muzeul ASTRA*, Editura *ASTRA Museum*, Sibiu, 2010

Voicu-Vedea, V. și Părean, I., *Mărginimea Sibiului, ghid turistic rural*, Editura *Salgo*, Sibiu, 2008

Voicu-Vedea, V., *Mărginimea Sibiului – studiu de geografie rurală*, Editura U.L.B.S., Sibiu, 1998

Zderciuc, B., *Tilișca, un sat din Mărginimea Sibiului*, Muzeul Satului, București, 1963

Plan de dezvoltare GAL Mărginimea Sibiului

Rural Area Design Guide, Consiliul Local Wellington, Noua Zeelandă

County Clare Rural House Design Guide, Consiliul Ținutului Clare, Irlanda

Designing houses creating homes. A guide for applicants on the siting and design of new houses in the Offaly countryside, Departamentul de planificare și dezvoltare economică, Consiliul Ținutului Offaly, Irlanda

Obiectivele generale ale PROGRAMULUI RURAL al Ordinului Arhitecților din România

- creșterea calității practicii profesionale în mediul rural
- conștientizarea nevoii de protejare/promovare a zonelor cu specific local valoros
- folosirea arhitecturii (cu toate domeniile conexe) ca pârghie în dezvoltarea economică a mediului rural pe baze ecologice / responsabile
- elaborarea documentelor ce vor reglementa intervențiile în mediul rural (cu sau fără finanțare europeană)

ACEST GHID SE DISTRIBUIE GRATUIT!

Ghidul poate fi accesat și descărcat de pe site-ul OAR:
<http://www.oar.archi/despre-oar/publicatii-si-documente-oar>

Realizat cu sprijinul:

